

PROGNOZA ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO DO PLANU OGÓLNEGO

gminy Ryńsk



organ sporządzający:

Wójt Gminy Ryńsk

wykonawca:

GEOECOM Jakub Makarewicz
urbanistyka, ochrona środowiska

Paulina Matecka
uprawniona do wykonywania ocen
oddziaływania na środowisko
na podstawie art. 74a ustawy
z dnia 3 października 2008 r.
o ocenach oddziaływania na środowisko

wrzesień 2025 r.

1. WSTĘP	5
2. USTALENIA PROJEKTU PLANU OGÓLNEGO GMINY RYŃSK ZE SZCZEGÓLNYM UWZGLĘDNIENIEM ZAWARTYCH W NIM CELÓW	7
2.1. Cel i zakres planu ogólnego	7
2.2. Ustalenia projektu planu ogólnego	8
3. POWIĄZANIA PROJEKTU PLANU OGÓLNEGO GMINY RYŃSK Z INNYMI DOKUMENTAMI	12
4. OPIS I OCENA STANU ŚRODOWISKA OBSZARU GMINY	16
4.1. Położenie, użytkowanie i zagospodarowanie terenu	16
4.2. Klimat i zjawiska atmosferyczne	17
4.3. Geomorfologia i rzeźba terenu	17
4.4. Budowa geologiczna i gleby	18
4.4.1 Złoża, tereny i obszary górnicze	18
4.4.2 Warunki glebowe i zasoby agroekologiczne	19
4.5. Wody podziemne	19
4.6. Wody powierzchniowe	20
4.7. Szata roślinna i świat zwierzęcy	22
4.8. Obszary cenne przyrodniczo objęte formą ochroną przyrody	24
4.9. Jakość środowiska oraz jego zagrożeń wraz z identyfikacją źródeł tych zagrożeń	26
4.9.1 Powietrze atmosferyczne	26
4.9.2 Degradacja gleb i powierzchni ziemi	27
4.9.3 Jakość wód	27
4.9.4 Hałas	29
4.9.5 Oddziaływanie w zakresie pola elektromagnetycznego	29
4.9.6 Zagrożenie ryzykiem wystąpienia poważnej awarii przemysłowej	30
4.10. Walory kultury materialnej	30
4.11. Walory krajobrazowe	31
5. ISTNIEJĄCE PROBLEMY OCHRONY ŚRODOWISKA ISTOTNE Z PUNKTU WIDZENIA PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU	33
6. POTENCJALNE ZMIANY STANU ŚRODOWISKA W PRZYPADKU BRAKU REALIZACJI PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU	34
7. PRZEWIDYWANE ZNACZĄCE ODDZIAŁYWANIA BEZPOŚREDNIE, POŚREDNIE, WTÓRNE, SKUMULOWANE, KRÓTKOTERMINOWE, ŚREDNIOTERMINOWE I DŁUGOTERMINOWE, STAŁE I CHWILOWE ORAZ POZYTYWNE I NEGATYWNE, NA CELE I PRZEDMIOT OCHRONY OBSZARU NATURY 2000 ORAZ INTEGRALNOŚĆ TEGO OBSZARU, A TAKŻE NA ŚRODOWISKO	35
8. OPIS STANU ŚRODOWISKA NA OBSZARACH OBJĘTYCH PRZEWIDYWANYMI ZNACZĄCYMI SKUTKAMI DLA ŚRODOWISKA I OBSZARÓW NATURA 2000	46
9. INFORMACJE O MOŻLIWYM TRANSGRANICZNYM ODDZIAŁYWANIU NA ŚRODOWISKO	47
10. ROZWIĄZANIA MAJĄCE NA CELU ZAPOBIEGANIE, OGRANICZANIE LUB KOMPENSACJĘ PRZYRODNICZĄ NEGATYWNYCH ODDZIAŁYWAŃ NA ŚRODOWISKO	47
11. INFORMACJE O STOSOWANYCH METODACH SPORZĄDZANIA PROGNOZY	48
12. PROPOZYCJE METOD ANALIZY SKUTKÓW REALIZACJI USTALEŃ OCENIANEGO DOKUMENTU	49
13. ANALIZA WARIANTOWA	49
14. OCENA PRZEWIDYWANYCH ZNACZĄCYCH ODDZIAŁYWAŃ NA CELE I PRZEDMIOT OCHRONY ORAZ INTEGRALNOŚĆ I SPÓJNOŚĆ OBSZARÓW NATURA 2000	51
15. WNIOSKI	51
16. STRESZCZENIE SPORZĄDZONE W JĘZYKU NIESPECJALISTYCZNYM	52
17. OŚWIADCZENIE	53
18. LITERATURA I WYKORZYSTANE MATERIAŁY	54

1. WSTĘP

Przedmiotem niniejszego opracowania jest prognoza oddziaływania na środowisko planu ogólnego gminy Ryńsk wykonana w związku z podjęciem uchwały nr IV/35/2024 Rady Gminy Ryńsk z dnia 24 lipca 2024 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia Planu ogólnego Gminy Ryńsk, zwanego w dalszej części prognozy „projektem planu”. Granicami obszaru objętego przystąpieniem do sporządzania Planu ogólnego są granice administracyjne wiejskiej gminy Ryńsk.

Plan ogólny gminy stanowi nowy instrument planowania przestrzennego, wprowadzony na mocy ustawy z dnia 7 lipca 2023 r. o zmianie ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz niektórych innych ustaw. Opracowanie prognozy jest elementem procedury strategicznej oceny oddziaływania na środowisko, prowadzonej zgodnie z przepisami ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1112 ze zm.) – zw. dalej „ustawą ooś”.

Podstawą formalną wykonania opracowania jest zlecenie Urzędu Gminy Ryńsk. Całość prac wykonanych w celu sporządzenia niniejszego opracowania spoczywała po stronie autorów - Jakuba Makarewicza oraz Pauliny Mateckiej. W opracowaniu wykorzystano materiały źródłowe, których wykaz zamieszczono na końcu opracowania.

Obligatoryjny zakres prognozy oddziaływania na środowisko opracowywanej na planu ogólnego precyzuje art. 51 ustawy ooś. Zakres ten został uzgodniony z Państwowym Powiatowym Inspektorem Sanitarnym oraz z Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska. Organy nie wniosły zmian w zakresie prognozy w przedmiotowej sprawie, w stosunku do zakresu zawartego w ustawie ooś.

Prognoza sporządzona została według zaleceń zawartych w podręczniku „Natura 2000 w planowaniu przestrzennym – rola korytarzy ekologicznych” M. Kistowskiego i M. Pchałka (2009). Obejmuje ona cztery części podstawowe i piątą – podsumowującą, na które składają się:

- Część dokumentacyjno-analityczna, polegająca na określeniu metodyki sporządzania prognozy, omówieniu treści projektu planu oraz celów sformułowanych w innych przyjętych lub wcześniej przygotowanych dokumentach dotyczących przestrzeni przedmiotowego obszaru, a także na charakterystyce stanu środowiska oraz problemów ochrony środowiska (szczególnie odnoszących się do obszarów i obiektów chronionych w świetle u.o.p.).
- Część dotycząca oceny zgodności z innymi dokumentami, polegająca na ocenie wewnętrznej zgodności dokumentu, sposobu uwzględnienia w analizowanym dokumencie celów (w szczególności dotyczących ochrony środowiska) sformułowanych w innych dokumentach dotyczących opracowywanego obszaru, a także ocenie sposobu uwzględnienia w ocenianym dokumencie problemów ochrony środowiska występujących na analizowanym obszarze, szczególnie dotyczących ochrony przyrody.
- Część oceny oddziaływania na środowisko, która obejmuje określenie przewidywanych znaczących oddziaływań na poszczególne komponenty środowiska przyrodniczego, ludzi oraz wybrane elementy środowiska związanego z inwestycjami oraz na cele i przedmiot ochrony, jak i integralność oraz spójność obszarów Natura 2000.
- Część konkluzji i wskazań dotyczących zmian projektu dokumentu, stanowiących kluczowe wnioski z przeprowadzonej oceny, zawierające w szczególności charakterystykę oddziaływań i ich istotności (w tym dla gatunków i siedlisk o znaczeniu priorytetowym) oraz propozycje: działań łagodzących, rozwiązań alternatywnych w stosunku do zawartych w ocenianym dokumencie w tym odrębnie dla działań mogących powodować znaczące negatywne skutki dla celów i przedmiotów ochrony oraz integralności i spójności obszarów N2000, działań kompensujących negatywne skutki dla środowiska, a szczególnie dla obszarów N2000, metod monitorowania skutków realizacji ustaleń ocenianego dokumentu planistycznego dla środowiska.
- Część podsumowująca, zawierająca wnioski z wcześniej przeprowadzonych etapów.

Główną częścią prognozy jest identyfikacja źródeł zagrożeń oraz określenie przewidywanych znaczących oddziaływań, w tym oddziaływań bezpośrednich, pośrednich, wtórnych, skumulowanych, krótkoterminowych, średnioterminowych i długoterminowych, stałych i chwilowych oraz pozytywnych i negatywnych, na środowisko i jego poszczególne elementy z uwzględnieniem zależności między nimi.

Prognoza jest wysoko specjalistycznym instrumentem posiadającym wszystkie cechy analizy systemowej. Jako taka stosuje metody otwarte, dostosowane do rodzaju i charakteru analizowanego dokumentu - tj. projektu planu. Jej zadaniem jest wskazywanie i przedstawianie skutków środowiskowych związanych z przyszłym uchwaleniem przez decydentów projektu planu oraz sposobów uniknięcia niepożądanych skutków działań.

Prognoza do projektu planu nie jest dokumentem, który w sposób ilościowy wskazuje presje i oddziaływania, wynikające z realizacji jego zapisów, a pokazuje, na przykładzie konkretnych przykładów, ogólny kierunek, w którym zmierzać będą przyszłe problemy środowiskowe wynikające z realizacji dokumentu. Jest to wynikiem stosunkowo ogólnych danych o przyszłych inwestycjach, szczególnie w odniesieniu do szczegółów technicznych, które mogą mieć istotne znaczenie dla wielkości wywieranych presji środowiskowych. Skupiono się zatem na określeniu jakościowym kierunków przemian oraz poddano charakterystyce cechy poszczególnych oddziaływań.

2. USTALENIA PROJEKTU PLANU OGÓLNEGO GMINY RYŃSK ZE SZCZEGÓLNYM UWZGLĘDNIENIEM ZAWARTYCH W NIM CELÓW

Projekt planu ogólnego gminy Ryńsk jest kluczowym instrumentem polityki przestrzennej na poziomie lokalnym, umożliwiającym racjonalne i zrównoważone gospodarowanie przestrzenią. Ustalenia planu odnoszą się do istniejących uwarunkowań funkcjonalnych, środowiskowych i społecznych oraz wyznaczają ramy dla dalszego rozwoju gminy, w zgodzie z dokumentami rangi regionalnej i krajowej.

2.1. Cel i zakres planu ogólnego

Plan ogólny gminy Ryńsk stanowi akt prawa miejscowego, który zastąpi dotychczas obowiązujące Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Ryńsk z 2022 r., tracące moc najpóźniej 30 czerwca 2026 r. Po tej dacie to plan ogólny będzie jedynym dokumentem określającym przeznaczenie terenów.

Środowisko gminy cechuje się różnorodnością krajobrazową i ekologiczną, typową dla obszarów młodoglacjalnych Pojezierza Chełmińskiego. Dominującym elementem są użytki rolne, uzupełnione o kompleksy leśne w rejonie Wałycza i Jaworza, Nielubia i Czystochlebia oraz Wronia. Ważną rolę odgrywają także jeziora polodowcowe, z których największe znaczenie ma jezioro Wieczno Południowe z ośrodkiem wypoczynkowym w Przydworzu. Szczególnie cenne są torfowiska i tereny podmokłe, przede wszystkim Bagno Zgniłka, a także mniejsze obszary w rejonach Frydrychowa, Jaworza oraz pomiędzy Sosnowką a Przydworzem, wyróżniające się wysoką zdolnością retencyjną i unikalnymi siedliskami przyrodniczymi. System przyrodniczy gminy współtworzą również Struga Wąbrzeska z dopływami, Struga Toruńska oraz Kanał Siciński, które łączą jeziora, mokradła i torfowiska w spójny układ hydrologiczny. Znaczną część gminy obejmuje Obszar Chronionego Krajobrazu Torfowiskowo-Jeziorno-Leśny „Zgniłka-Wieczno-Wronie”, a dodatkową ochronę zapewnia rezerwat przyrody „Wronie”, liczne użytki ekologiczne i pomniki przyrody. Te uwarunkowania w znacznym stopniu wpływają na sposób zagospodarowania przestrzeni – większość gminy objęto strefą otwartą (SO), ograniczającą możliwości intensywnej urbanizacji na rzecz zachowania równowagi między funkcjami osadniczymi a ochroną środowiska.

Gmina Ryńsk otacza miasto Wąbrzeźno, tworząc wraz z nim powiązany układ przestrzenny. Miasto pełni funkcję centralnego ośrodka administracyjno-usługowego, z którego infrastruktury korzystają mieszkańcy gminy, natomiast gmina stanowi jego zaplecze rolnicze, przyrodnicze i rekreacyjne. Układ ten został uwzględniony w planie ogólnym poprzez powiązanie kierunków rozwoju przestrzennego gminy z funkcjami miasta. W bezpośrednim sąsiedztwie Wąbrzeźna zakłada się rozwój zabudowy mieszkaniowej, usług oraz stref aktywności gospodarczej, co sprzyja spójnemu rozwojowi obu jednostek.

Każda nowa forma zagospodarowania przestrzeni, zwłaszcza związana z urbanizacją, może wpływać na środowisko, w zależności od lokalizacji, skali i charakteru inwestycji. W przypadku terenów już zagospodarowanych, projekt planu ogólnego nie przewiduje istotnego zwiększenia presji środowiskowej, lecz porządkuje dotychczasowe użytkowanie, sprzyja wykorzystaniu istniejącej infrastruktury i ogranicza rozpraszanie zabudowy. Dogęszczenie zabudowy może lokalnie powodować wzrost emisji, hałasu czy ograniczenie powierzchni biologicznie czynnych, ale jednocześnie przeciwdziała nadmiernej urbanizacji i chroni tereny szczególnie cenne przyrodniczo i krajobrazowo.

Większe ryzyko oddziaływań środowiskowych może wystąpić w przypadku przekształceń terenów dotąd niezainwestowanych, zwłaszcza w dolinach rzecznych, w pobliżu jezior oraz na glebach wysokiej jakości rolniczej. W planie ogólny gminy Ryńsk przewidziano jednak mechanizmy ograniczające takie ryzyka poprzez unikanie lokalizacji zabudowy na obszarach szczególnie wrażliwych, objętych formami ochrony przyrody czy krajobrazowo cennych.

Dokument został opracowany z poszanowaniem zarówno potrzeb rozwojowych mieszkańców, jak i wartości środowiskowych gminy. Jego ustalenia nie powinny prowadzić do znaczącego pogorszenia stanu środowiska, a potencjalne skutki oddziaływań będą szczegółowo analizowane

na kolejnych etapach planowania w ramach miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz procedur oceny oddziaływania na środowisko.

Celem opracowania planu ogólnego jest nie tylko wypełnienie ustawowego obowiązku, ale przede wszystkim stworzenie instrumentu, który umożliwi racjonalne i zrównoważone prowadzenie polityki przestrzennej. Plan ogólny stanowi podstawę:

- do uchwalania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego,
- do wydawania decyzji o warunkach zabudowy (WZ), które zgodnie z nowymi przepisami będą mogły być wydawane wyłącznie na terenach wyznaczonych jako Obszary Uzupełnienia Zabudowy (OUZ).

Plan ogólny kształtuje strukturę funkcjonalno-przestrzenną gminy, poprzez wyznaczenie stref planistycznych oraz określenie gminnych standardów urbanistycznych, które definiują możliwe formy zagospodarowania i parametry zabudowy. Ustalenia planu mają charakter wiążący zarówno przy sporządzaniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, jak i przy wydawaniu decyzji o warunkach zabudowy. W praktyce oznacza to, że brak uchwalenia planu ogólnego uniemożliwi prowadzenie polityki przestrzennej na poziomie lokalnym – zarówno w zakresie uchwalania nowych planów miejscowych, jak i wydawania decyzji o warunkach zabudowy.

W projekcie planu ogólnego gminy Ryńsk, w ramach elementów obowiązkowych określono:

- strefy planistyczne,
- gminne standardy urbanistyczne, obejmujące gminny katalog stref planistycznych, w którym określa się profil funkcjonalny stref planistycznych oraz parametry zabudowy i zagospodarowania terenu (wartości maksymalnej nadziemnej intensywności zabudowy, maksymalnej wysokości zabudowy, maksymalnego udziału powierzchni zabudowy oraz minimalnego udziału powierzchni biologicznie czynnej).

W ramach elementów fakultatywnych określono:

- obszary uzupełnienia zabudowy (OUZ).

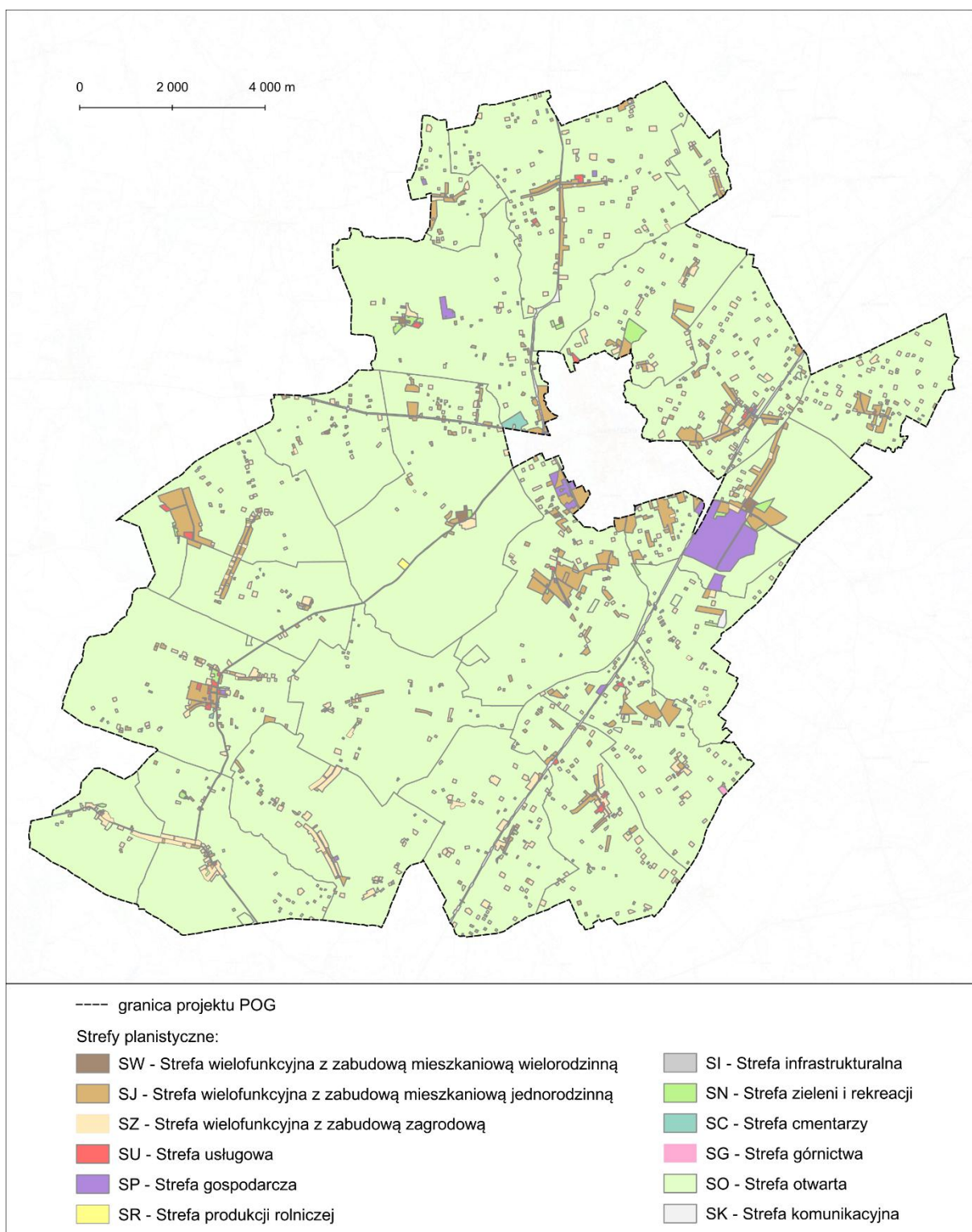
Odstąpiono od wskazania gminnych standardów dostępności infrastruktury społecznej (również będących elementem fakultatywnym).

2.2. Ustalenia projektu planu ogólnego

Na obszarze gminy Ryńsk wyznaczono następujące typy stref planistycznych, spośród 13 dopuszczonych w art. 13c ust. 2 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym:

- strefa wielofunkcyjna z zabudową mieszkaniową wielorodzinną, oznaczona symbolem SW,
- strefa wielofunkcyjna z zabudową mieszkaniową jednorodzinną, oznaczona symbolem SJ,
- strefa wielofunkcyjna z zabudową zagrodową, oznaczona symbolem SZ,
- strefa usługowa, oznaczona symbolem SU,
- strefa gospodarcza, oznaczona symbolem SP,
- strefa produkcji rolniczej, oznaczona symbolem SR,
- strefa infrastrukturalna, oznaczona symbolem SI,
- strefa zieleni i rekreacji, oznaczona symbolem SN,
- strefa cmentarzy, oznaczona symbolem SC,
- strefa górnictwa, oznaczona symbolem SG,
- strefa otwarta, oznaczona symbolem SO,
- strefa komunikacyjna, oznaczona symbolem SK.

Nie wyznaczono strefy handlu wielkopowierzchniowego z uwagi na brak zapotrzebowania i przesłanek funkcjonalnych. Strefy zostały wyznaczone w sposób rozłączny, z uwzględnieniem istniejącego i planowanego zagospodarowania, warunków środowiskowych, dostępności infrastruktury oraz dotychczas obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.



Rysunek 1. Strefy planistyczne wyznaczone w projekcie planu ogólnego gminy Ryńsk

Każda strefa posiada przypisany profil funkcjonalny podstawowy (stały) oraz profil dodatkowy (zmienny, ustalany lokalnie), który wskazuje dopuszczalne formy użytkowania danego obszaru. Szczegółowe zestawienie funkcji podstawowych i dodatkowych dla każdej strefy zawarto w poniższej tabeli.

Tabela 1. Profile funkcjonalne podstawowe i dodatkowe określone dla stref planistycznych

Lp.	Symbol literowy	Nazwa strefy planistycznej	Profil funkcjonalny strefy planistycznej	
			podstawowy	dodatkowy*
1	SW	strefa wielofunkcyjna z zabudową mieszkaniową wielorodzinną	teren zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej, teren usług, teren komunikacji, teren zieleni urządzonej, teren ogrodów działkowych, teren infrastruktury technicznej	teren zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej
2	SJ	strefa wielofunkcyjna z zabudową mieszkaniową jednorodziną	teren zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, teren usług, teren komunikacji, teren zieleni urządzonej, teren ogrodów działkowych, teren infrastruktury technicznej	teren zabudowy letniskowej lub rekreacji indywidualnej, teren usług, teren zieleni naturalnej, teren lasu, teren wód
3	SZ	strefa wielofunkcyjna z zabudową zagrodową	teren zabudowy zagrodowej, teren produkcji w gospodarstwach rolnych, teren akwakultury i obsługi rybactwa, teren komunikacji, teren zieleni urządzonej, teren ogrodów działkowych, teren infrastruktury technicznej	teren wód, teren zieleni naturalnej
4	SU	strefa usługowa	teren usług, teren komunikacji, teren zieleni urządzonej, teren ogrodów działkowych, teren infrastruktury technicznej	teren składów i magazynów, teren zieleni naturalnej
5	SP	strefa gospodarcza	teren produkcji, teren komunikacji, teren zieleni urządzonej, teren ogrodów działkowych, teren infrastruktury technicznej	teren usług
6	SR	strefa produkcji rolniczej	teren produkcji w gospodarstwach rolnych, teren wielkotowarowej produkcji rolnej, teren akwakultury i obsługi rybactwa, teren komunikacji, teren ogrodów działkowych, teren infrastruktury technicznej	-
7	SI	strefa infrastrukturalna	teren infrastruktury technicznej, teren komunikacji, teren ogrodów działkowych	-
8	SN	strefa zieleni i rekreacji	teren zieleni urządzonej, teren plaży, teren wód, teren komunikacji, teren ogrodów działkowych, teren infrastruktury technicznej	teren usług sportu i rekreacji, teren usług kultury i rozrywki, teren usług handlu detalicznego, teren usług gastronomii, teren usług turystyki, teren zieleni naturalnej, teren ogrodów działkowych
9	SC	strefa cmentarzy	teren cmentarza, teren komunikacji, teren zieleni urządzonej, teren ogrodów działkowych, teren infrastruktury technicznej	-
10	SG	strefa górnictwa	teren górnictwa i wydobywania, teren komunikacji, teren ogrodów działkowych, teren infrastruktury technicznej	teren wód, teren lasu
11	SO	strefa otwarta	teren rolnictwa z zakazem zabudowy, teren lasu, teren zieleni naturalnej, teren wód, teren komunikacji, teren ogrodów działkowych, teren infrastruktury technicznej	teren elektrowni wiatrowej
12	SK	strefa komunikacyjna	teren autostrady, teren drogi ekspresowej, teren drogi głównej ruchu przyspieszonego, teren drogi głównej, teren komunikacji kolejowej i szynowej, teren komunikacji kolei linowej, teren komunikacji wodnej, teren komunikacji lotniczej, teren obsługi komunikacji, teren ogrodów działkowych, teren infrastruktury technicznej	-

*profil dodatkowy określony w wybranych strefach

Charakterystyka wybranych stref planistycznych

Strefy wielofunkcyjne z zabudową mieszkaniową wielorodzinną wyznaczono punktowo w miejscowościach: Węgorzyn, Orzechowo, Ryńsk, Sosnówka, Czystochleb, Nielub, Wałycz, Trzcień, Wronie, Plebąka, Myśliwiec. Przy ich wyznaczaniu uwzględniono istniejące zespoły zabudowy wielorodzinnej i jednorodzinnej, przyległą infrastrukturę oraz tereny garaży i ogrodów działkowych. Poza wskazanymi lokalizacjami nie przewiduje się nowych terenów zabudowy wielorodzinnej.

Strefy wielofunkcyjne z zabudową mieszkaniową jednorodziną obejmują większość terenów mieszkaniowych w gminie – zarówno w obszarach objętych planami miejscowymi, jak i poza nimi. Ta strefa koncentruje się w sąsiedztwie miasta Wąbrzeźno oraz większych wsi, w szczególności w rejonie Czystochlebia, Wałycza, Ryńska, Myśliwca, Jarantowic, Przydworza i Zielenia, stanowiąc kontynuację i dogęszczenie istniejącej zabudowy.

Strefy wielofunkcyjne z zabudową zagrodową obejmują obszary, na których możliwa jest kontynuacja zabudowy mieszkaniowo-rolniczej. Wspierają one rozwój tradycyjnych funkcji rolniczych w powiązaniu z mieszkalnictwem wiejskim. W strefie możliwa jest kontynuacja i rozwój istniejącej zabudowy rolniczej, w tym jej wymiana w procesie technicznego następstwa budynków, a także, o ile spełnione będą warunki lokalizowania budynków określone w przepisach odrębnych, budowa nowych budynków mieszkalnych, gospodarczych, hodowlanych i budowli rolniczych.

Strefy usługowe rozmieszczone są punktowo w większych wsiach m.in. w Ryńsku, Czystochlebie, Zieleniu, Wałyczu, Myśliwcu czy Jarantowicach, gdzie działają podstawowe placówki handlowe, edukacyjne i społeczne. Głównym ośrodkiem obsługi mieszkańców pozostaje jednak miasto Wąbrzeźno, zlokalizowane poza granicami gminy, które koncentruje większość usług wyższego rzędu (administracja, zdrowie, edukacja ponadpodstawowa, większy handel). Tereny usług zostały uwzględnione we wszystkich strefach, w których w profilu dodatkowym była taka możliwość. Oznacza to, że tereny działalności usługowej mogą być lokalizowane zarówno w strefach mieszkaniowych jak i usługowych i gospodarczych.

Strefa gospodarcza obejmuje przede wszystkim istniejące tereny produkcyjne w sąsiedztwie Wąbrzeźna, w Czystochlebie i Wałyczu oraz punktowo w innych miejscowościach: Cymbarku, Stanisławkach, Jarantowicach, Myśliwcu i Ryńsku. Rozwój tej funkcji zakłada w pierwszej kolejności wykorzystanie i dogęszczenie obszarów już przekształconych, zgodnie z ustaleniami obowiązujących MPZP oraz polityką przestrzenną gminy określoną w planie ogólnym. Inwestycje o charakterze produkcyjnym będą się koncentrować głównie w strefie oddziaływania Wąbrzeźna, gdzie dostępność komunikacyjna i infrastrukturalna jest najlepsza.

Strefa produkcji rolniczej obejmuje istniejące tereny wielkotowarowej produkcji rolnej zlokalizowane w obrębie ewidencyjnym Łabędź, z zamiarem umożliwienia ich rewitalizacji, reinwestycji oraz wzmocnienia dotychczasowej działalności.

Strefa komunikacji została wyznaczona dla terenów kolejowych oraz dróg wojewódzkich.

Strefa cmentarzy obejmuje cmentarze w Zieleniu, Ryńsku oraz Orzechowie. W planie wyznaczono nową lokalizację cmentarza w obrębie Cymbark, w bezpośrednim sąsiedztwie Wąbrzeźna. Ta specyficzna i szczegółowa strefa wiąże się z występowaniem zakazów związanych ze strefami ochronnymi cmentarzy. Strefę górnictwa wyznaczono na istniejącym terenie górniczym „Małe Radowska”, gdzie prowadzona jest odkrywkowa eksploatacja kruszyw naturalnych (piaski, żwiry).

Strefa zieleni i rekreacji obejmuje ogrody działkowe, parki podworskie oraz wybrane tereny zieleni urządzonej w większych wsiach. Jej celem jest ochrona i rozwój ogólnodostępnych przestrzeni wypoczynku – miejsc spacerów, rekreacji rodzinnej i sąsiedzkich spotkań, przy jednoczesnym zachowaniu walorów przyrodniczych i krajobrazowych. Elementy zieleni mogą być również lokalizowane w innych strefach.

Strefa otwarta została wyznaczona na niezabudowanych terenach o wysokich walorach przyrodniczych i krajobrazowych, takich jak kompleksy leśne, tereny podmokłe i torfowiskowe,

doliny rzeczne, jeziora, pola, łąki, tereny zieleni naturalnej oraz rekreacyjne, w tym objęte ochroną prawną. Jej wyznaczenie wynika z potrzeby zachowania przestrzeni naturalnych, utrzymania równowagi między urbanizacją a środowiskiem, przy jednoczesnym zapewnieniu przestrzeni niezbędnej do rozwoju infrastruktury i komunikacji.

W planie ogólnym gminy Ryńsk strefy planistyczne wyznaczono w oparciu o aktualne ich zagospodarowanie i użytkowanie jak i planowane przeznaczenie terenów w obowiązujących miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego. W niektórych przypadkach uwzględniono wydane decyzje o warunkach, które znajdowały się w sąsiedztwie terenów istniejącej zabudowy, a także luki w zabudowie. Oprócz istniejącego zagospodarowania wzięto pod uwagę odpowiadające im tereny niezainwestowane w ramach obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, a także luki w zespołach zabudowy w obrębie danej strefy.

3. POWIĄZANIA PROJEKTU PLANU OGÓLNEGO GMINY RYŃSK Z INNYMI DOKUMENTAMI

Projekt planu ogólnego gminy Ryńsk został opracowany zgodnie z przepisami ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz w oparciu o obowiązujące dokumenty strategiczne, planistyczne i sektorowe na poziomie lokalnym, regionalnym, krajowym.

Powiązania z dokumentami lokalnymi i ponadlokalnymi

Strategia rozwoju gminy Ryńsk na lata 2026–2035 (w trakcie opracowania)

Na dzień uchwalenia Planu ogólnego Gminy Ryńsk trwają prace nad opracowaniem Strategii Rozwoju Gminy Ryńsk na lata 2026–2035, podjęte uchwałą nr VIII/76/2024 Rady Gminy Ryńsk z dnia 16 grudnia 2024 r. w sprawie przystąpienia do opracowania strategii rozwoju oraz określenia szczegółowego trybu i harmonogramu opracowania jej projektu, w tym trybu przeprowadzenia konsultacji społecznych.

W związku z powyższym, na moment uchwalenia Planu ogólnego, strategia rozwoju gminy nie określa nowych kierunków rozwoju przestrzennego ani nie wskazuje możliwości zwiększonego zapotrzebowania na nową zabudowę mieszkaniową. Również dokumenty strategiczne wyższego rzędu, w tym strategia rozwoju ponadlokalnego lub strategia rozwoju obszaru otoczenia Centralnego Portu Komunikacyjnego, o której mowa w art. 120zi ustawy z dnia 10 maja 2018 r. o Centralnym Porcie Komunikacyjnym (Dz. U. z 2023 r. poz. 892 ze zm.) nie wskazują na konieczność istotnych zmian w tym zakresie.

Jednakże na potrzeby prowadzenia polityki terytorialnej w gminie Ryńsk wydzielono trzy jednostki planistyczne:

- strefa w północnej części gminy charakteryzuje się znacznym wpływem sąsiedztwa miasta Wąbrzeźno. Bliskość ośrodka miejskiego oraz bardzo dobra dostępność komunikacyjna sprzyjają rozwojowi i przekształceniom przestrzennym w kierunku intensyfikacji funkcji pozarolniczych. Głównym założeniem rozwoju tej jednostki jest wzmacnianie jej wielofunkcyjności poprzez koncentrację zabudowy mieszkaniowej, rozwój usług lokalnych i ponadlokalnych oraz działalności gospodarczej. W szczególności wskazuje się na konieczność efektywnego wykorzystania potencjału wynikającego z sąsiedztwa miasta Wąbrzeźno, zarówno w kontekście powiązań funkcjonalnych, jak i infrastrukturalnych;
- strefa ekologiczna położona w centralnej części gminy obejmująca tereny o wysokich walorach przyrodniczych, w tym kompleksy leśne, łąki oraz tereny podmokłe, w tym obszar „Bagno Zgniłka”. Większość jednostki znajduje się w granicach obszaru chronionego krajobrazu, co w sposób istotny determinuje jej funkcję i ograniczenia w zakresie zagospodarowania przestrzennego. Jednostka ta jest pozbawiona zwartej zabudowy, a w jej granicach nie przewiduje się wyznaczania terenów rozwojowych. Główną i dominującą funkcją pozostaje funkcja ekologiczna, z dopuszczeniem form zagospodarowania nieingerujących w środowisko naturalne, w szczególności działalności turystycznej i rekreacyjnej;

- strefa osadniczo-rolnicza znajduje się w południowej, zachodniej oraz południowo-wschodniej części Gminy Ryńsk. Charakteryzuje się wielofunkcyjnym profilem użytkowania terenu, z wyraźną dominacją funkcji rolniczej. Znaczną część jej powierzchni stanowią grunty rolne o wysokiej przydatności rolniczej, co sprzyja dalszemu utrzymaniu i rozwojowi produkcji rolnej jako funkcji wiodącej. Równolegle na obszarze jednostki rozwija się działalność pozarolnicza, zwłaszcza w największych miejscowościach, gdzie obserwuje się rosnącą aktywność gospodarczą i przedsiębiorczość. Ponadto jednostka pełni istotne funkcje rekreacyjno-turystyczne, a część jej obszaru znajduje się w granicach obszaru chronionego krajobrazu, co nadaje jej również walorów ekologicznych.

Ponadto, analiza uwarunkowań przestrzennych i funkcjonalnych wskazuje na zasadność przyjęcia następującej hierarchii sieci osadniczej, uznanej za optymalną dla zrównoważonego rozwoju Gminy Ryńsk:

- Wąbrzeźno – ośrodek miejski położony poza granicami administracyjnymi gminy, pełniący kluczową rolę w zakresie obsługi mieszkańców Gminy Ryńsk, zwłaszcza w obszarach edukacji, ochrony zdrowia, administracji i usług ponadlokalnych;
- Ryńsk – wiejski ośrodek wielofunkcyjny, stanowiący lokalne centrum usługowe i administracyjne o istotnym znaczeniu dla całej gminy;
- Wałycz, Zieleń, Jarantowice i Czystochleb – wsie uzupełniające o dużym potencjale rozwojowym, pełniące funkcję lokalnych centrów obsługi mieszkańców w wybranych obszarach gminy
- Cymbark, Trzciano, Myśliwiec, Orzechowo, Wronie, Orzechówko, Węgorzyn, Małe Radowiska, Pływaczewo i Nielub – wsie uzupełniające, świadczące usługi w ograniczonym zakresie na potrzeby mieszkańców sąsiednich miejscowości;
- pozostałe miejscowości – pełniące głównie funkcje mieszkaniowe i rolnicze, o ograniczonym zakresie usług i funkcji publicznych.

Polityka przestrzenna realizowana na terenie Gminy Ryńsk zakłada racjonalne kształtowanie struktury użytkowania terenu oraz zintegrowany ład przestrzenny, uwzględniający lokalne uwarunkowania środowiskowe, społeczne i gospodarcze. Kluczowym elementem tego procesu jest unikanie rozpraszania zabudowy na tereny dotychczas nieurbanizowane i koncentracja zabudowy w obrębie jednostek osadniczych. Ograniczenie chaotycznej suburbanizacji, efektywne wykorzystanie już uzbrojonych terenów oraz koncentracja nowej zabudowy w miejscowościach o większym potencjale infrastrukturalnym pozwalają na zoptymalizowanie kosztów utrzymania i rozbudowy infrastruktury technicznej oraz społecznej.

Powiązania z dokumentami regionalnymi

Plan zagospodarowania przestrzennego województwa kujawsko-pomorskiego

Projekt planu ogólnego uwzględnia zapisy obowiązującego *Planu zagospodarowania przestrzennego województwa kujawsko-pomorskiego*, przyjętego uchwałą Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego nr XI/135/2003 z dnia 26 czerwca 2003 r. Dokument ten stanowi nadrzędne ramy strategiczne, w których plan ogólny gminy Ryńsk został osadzony, zarówno pod względem kierunków rozwoju przestrzennego, jak i priorytetów ochrony środowiska oraz realizacji zadań publicznych o charakterze ponadlokalnym.

Plan zagospodarowania przestrzennego województwa kujawsko-pomorskiego określa inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym, które obejmują obszar gminy Ryńsk. Do najważniejszych z nich należą:

- modernizacja linii kolejowej nr 353,
- wyprowadzenie tranzytowego ruchu kołowego poza zabytkowe układy urbanistyczne miast (wśród miast, których szczególnie to dotyczy, wymieniono Wąbrzeźno),
- przebudowa drogi wojewódzkiej nr 534, w tym budowa obwodnicy miasta Wąbrzeźno,
- przebudowa drogi wojewódzkiej nr 548,

- przebudowa drogi wojewódzkiej nr 551,
- przebudowa drogi wojewódzkiej nr 554,
- budowa gazociągu wysokiego ciśnienia relacji Wąbrzeźno-Brodnica,
- regulacja, naprawa i odbudowa rzek i kanałów (wymienia się między innymi Strugę Toruńską).

Strefy planistyczne w planie ogólnym zostały wyznaczone w taki sposób, aby nie powodować kolizji przestrzennej z realizacją inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym oraz innymi przedsięwzięciami istotnymi z punktu widzenia rozwoju regionu. Granice stref, uwzględniają zarówno istniejące uwarunkowania przestrzenne, jak i planowane kierunki rozwoju, co zapewnia spójność przyjętych rozwiązań z dokumentami strategicznymi wyższego rzędu oraz ich wzajemną komplementarność.

Na poziomie planu ogólnego gminy Ryńsk realizacja celów z poziomu planu województwa jest możliwa poprzez uwzględnienie stref typowych dla ośrodków o znaczeniu lokalnym: strefy gospodarczej, strefy wielofunkcyjnej z zabudową jednorodzinną, strefy zabudowy zagrodowej, strefy usług, strefy otwartej. Ośrodki gminne, koncentrujące potencjał lokalny powinny oferować zróżnicowane możliwości w szczególności w zakresie usług lokalnych zdrowia, oświaty, administracji publicznej, a także działalności pozarolniczej kultury, gospodarki i sportu na poziomie gminnym. Tego rodzaju strefy znalazły się w planie ogólnym gminy, umożliwiając kontynuację i przyszłą realizację wymienionych funkcji.

Audyt krajobrazowy województwa kujawsko-pomorskiego

W projekcie planu ogólnego uwzględniono także zapisy *Audyty krajobrazowego województwa kujawsko-pomorskiego*, przyjętego uchwałą nr LXI/851/2023 z dnia 25 września 2023 r.

Na terenie gminy Ryńsk zidentyfikowano 16 krajobrazów, z których żaden nie uzyskał statusu krajobrazu priorytetowego. Jednak dla 11 krajobrazów audyt krajobrazowy formułuje rekomendacje i wnioski, ponieważ krajobrazy te położone są w całości lub częściowo na obszarach chronionych w rozumieniu art. 38a ust. 3 pkt 2 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.

W odpowiedzi na te zalecenia, w planie ogólnym tereny w granicach krajobrazów, dla których sformułowane są rekomendacje i wnioski w audycie krajobrazowym włączono w zdecydowanej większości do strefy otwartej, by chronić tereny o szczególnych walorach przyrodniczych lub krajobrazowych przed niekontrolowaną ekspansją zabudowy zachowując integralność i naturalny charakter tych terenów. Należy podkreślić, iż wyznaczenie strefy otwartej nadal umożliwia wykorzystywanie terenów do celów rekreacyjnych, wypoczynkowych jako tereny: lasu, zieleni naturalnej, ogrodów działkowych, wód. Ponadto w strefie otwartej mogą znajdować się elementy infrastruktury transportowej oraz tereny związane z infrastrukturą techniczną. Wyznaczenie strefy otwartej pozwala na rozwój przestrzenny gminy nie narażając jednocześnie cennych terenów przyrodniczych na niekontrolowaną urbanizację.

Powiązania z dokumentami krajowymi i unijnymi

Plan ogólny uwzględnia priorytety i wytyczne wynikające z dokumentów krajowych, wspólnotowych oraz międzynarodowych dotyczących ochrony środowiska, ładu przestrzennego i zrównoważonego rozwoju. Wśród dokumentów międzynarodowych, do których odnosi się polityka przestrzenna ujęta w planie, znajdują się m.in.

- Konferencja ONZ w Rio de Janeiro (1992) – podstawowy akt definiujący zasady zrównoważonego rozwoju, na którym opiera się integracja polityki przestrzennej z celami społecznymi, środowiskowymi i gospodarczymi,
- Konwencja Berneńska – dotycząca ochrony gatunków dzikiej flory i fauny europejskiej oraz ich siedlisk,
- Protokół z Kioto, Protokół montrealski, Protokół z Aarhus – odnoszące się do ograniczania emisji gazów cieplarnianych i zanieczyszczeń oraz zapewnienia dostępu do informacji

o środowisku,

- Ramowa konwencja Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu (UNFCCC) – której celem jest podejmowanie działań adaptacyjnych i ograniczających skutki zmian klimatycznych.

Na poziomie unijnym uwzględniono wytyczne zawarte w dyrektywach środowiskowych, w szczególności:

- Dyrektywa 92/43/EWG (tzw. siedliskowa) oraz Dyrektywa 2009/147/WE (ptasia) – podstawy prawne funkcjonowania sieci Natura 2000,
- Ramowa Dyrektywa Wodna (2000/60/WE) – w zakresie ochrony i zrównoważonego użytkowania zasobów wodnych,
- Dyrektywa odpadowa 2008/98/WE, Dyrektywa IPPC, Dyrektywa w sprawie emisji przemysłowych – dotyczące ochrony jakości powietrza i gospodarki odpadami.

Z chwilą przystąpienia Polski do Unii Europejskiej krajowe akty prawne zostały dostosowane do wymogów wspólnotowych, a zapisy planu ogólnego respektują te uwarunkowania, w szczególności w zakresie ochrony różnorodności biologicznej, jakości środowiska życia, planowania przestrzeni otwartych oraz efektywnego gospodarowania zasobami naturalnymi.

Dodatkowo, dokument uwzględnia kierunki strategiczne wynikające z aktualnych polityk i strategii Unii Europejskiej oraz Polski, w tym:

- Europejskiego Zielonego Ładu – szczególnie w zakresie neutralności klimatycznej, ochrony ekosystemów, zwiększenia retencji wody, adaptacji do zmian klimatu;
- Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030 – w zakresie wspierania rozwoju zrównoważonych, odpornych i konkurencyjnych terytoriów;
- Polityki ekologicznej państwa 2030 – szczególnie w zakresie ochrony różnorodności biologicznej, przeciwdziałania presji inwestycyjnej na obszary chronione, ochrony klimatu oraz gospodarki niskoemisyjnej;
- Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju – w zakresie równoważenia rozwoju przestrzennego, poprawy jakości życia mieszkańców i zwiększenia odporności terenów wiejskich.

W planie ogólnym gminy Ryńsk przyjęto zasadę łączenia celów środowiskowych, społecznych i gospodarczych w spójną politykę przestrzenną, opartą na zasadzie racjonalnego gospodarowania zasobami i przestrzenią. Dokument ten wspiera ochronę środowiska, klimatu i zasobów naturalnych w skali lokalnej, przyczyniając się do poprawy jakości życia mieszkańców oraz zwiększenia odporności gminy na presję urbanizacyjną i skutki zmian klimatycznych. Tym samym plan ogólny pełni nie tylko funkcję narzędzia ładu przestrzennego, ale także stanowi istotny instrument wdrażania zobowiązań wynikających z krajowych, unijnych i międzynarodowych polityk w zakresie ochrony przyrody, krajobrazu i zrównoważonego rozwoju.

4. OPIS I OCENA STANU ŚRODOWISKA OBSZARU GMINY

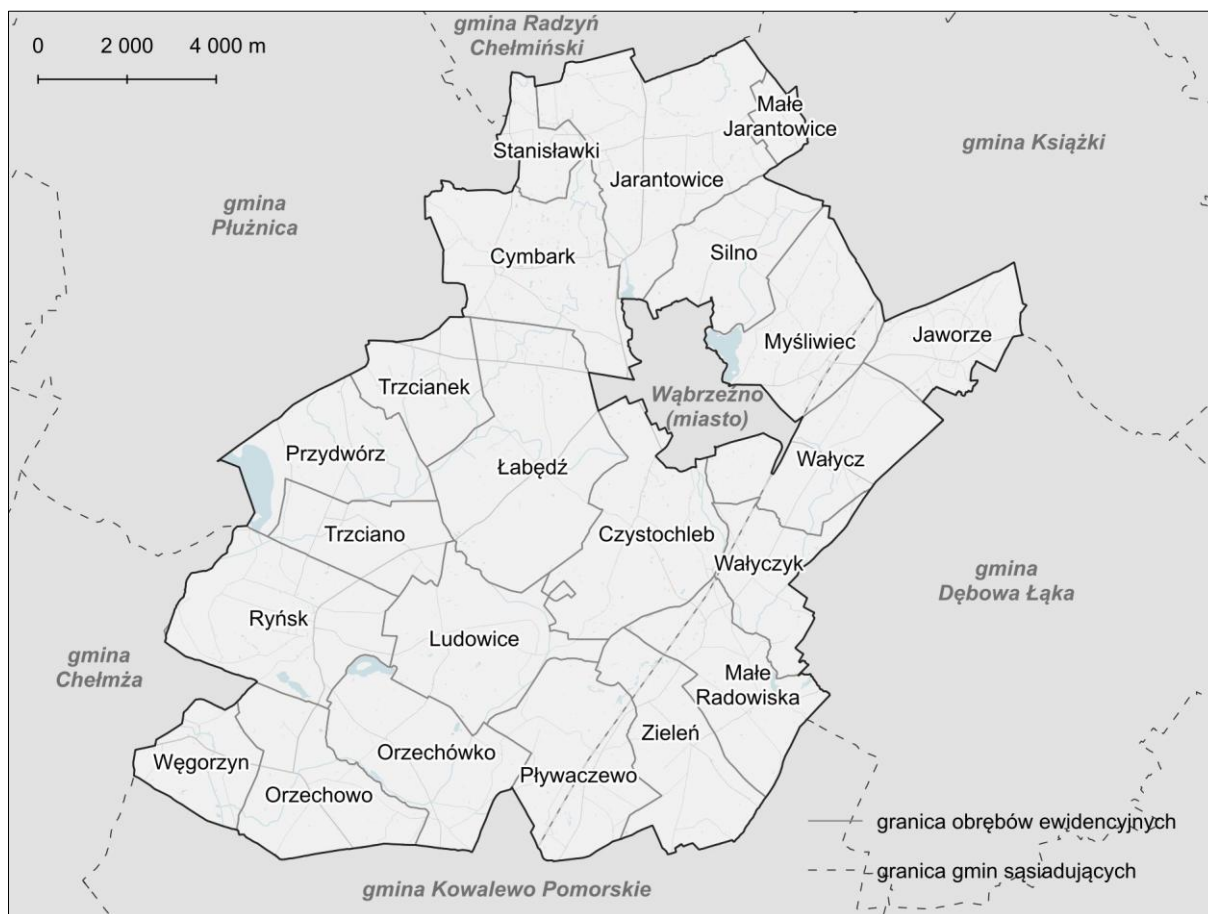
Szczegółową charakterystykę stanu środowiska przyrodniczego gminy Ryńsk zawiera Opracowanie ekofizjograficzne do planu ogólnego gminy Ryńsk, sporządzone w maju 2025 r. W Prognozie stan i potencjalne zmiany środowiska przyrodniczego przedstawiono w formie syntezy.

4.1. Położenie, użytkowanie i zagospodarowanie terenu

Obszar opracowania obejmuje wiejską gminę Ryńsk, położoną w powiecie wąbrzeskim, w północno-wschodniej części województwa kujawsko-pomorskiego. Gmina graniczy z centralnie położonym miastem Wąbrzeźno oraz gminami: Książki, Dębowa Łąka, Kowalewo Pomorskie, Chełmża, Płużnica oraz Radzyń Chełmiński.

Siedzibą gminy jest miasto Wąbrzeźno, pełniące funkcję głównego ośrodka administracyjnego, usługowego i gospodarczego. Gmina charakteryzuje się dobrą dostępnością komunikacyjną – jej podstawowy układ drogowy tworzą drogi wojewódzkie nr 534, 548, 551, 554 zapewniające połączenie z Wąbrzeźnem oraz większymi ośrodkami miejskimi, takimi jak Grudziądz, Toruń i Bydgoszcz. Ponadto przez teren gminy przebiega linia kolejowa nr 353 relacji Poznań Wschód – Skandawa.

Gmina Ryńsk ma charakter wielofunkcyjny, z dominacją rolnictwa, które zajmuje blisko 80% powierzchni i stanowi podstawę lokalnej gospodarki. Funkcję tę uzupełniają walory turystyczne i rekreacyjne, szczególnie związane z jeziorem Wieczno Południowe w Przydworzu oraz rozwijającą się ofertą gospodarstw agroturystycznych. Około 15% powierzchni zajmują lasy, pełniące istotne funkcje gospodarcze, przyrodnicze i krajobrazowe.



Rysunek 2. Położenie administracyjne gminy Ryńsk (źródło: Państwowy Rejestr Granic)

4.2. Klimat i zjawiska atmosferyczne

Obszar gminy charakteryzuje się umiarkowanym klimatem przejściowym, z wpływami zarówno oceanicznymi, jak i kontynentalnymi, co powoduje zmienność warunków pogodowych oraz stosunkowo łagodne zimy i upalne lata. Średnia roczna temperatura powietrza w gminie wynosi około 8,9°C, przy czym styczeń jest najchłodniejszym miesiącem (-4,2°C), a lipiec najcieplejszym (18,3°C). Roczna suma opadów atmosferycznych wynosi 550-600 mm. Okres wegetacyjny trwa około 210 dni, co sprzyja działalności rolniczej. Najczęściej wieją wiatry zachodnie i południowe. Dominują wiatry z sektora zachodniego i południowego.

Powyższa charakterystyka elementów klimatu odnosi się w sposób ogólny do obszaru całej gminy i jej okolic. Gmina Ryńsk cechuje się zróżnicowanymi warunkami topoklimatycznymi, które są istotne dla zagospodarowania przestrzennego. Najkorzystniejsze warunki występują na terenach otwartych, płaskich i lekko falistych, zwłaszcza o ekspozycji południowej i zachodniej – zapewniają one dobre nasłonecznienie oraz sprzyjającą cyrkulację powietrza, co tworzy dogodne warunki do lokalizacji zabudowy mieszkaniowej i usługowej. Mniej korzystne warunki panują w obniżeniach terenu, szczególnie w sąsiedztwie cieków, zbiorników oraz obszarów podmokłych i torfowisk, gdzie ze względu na wyższą wilgotność powietrza mogą występować lokalne mgły oraz inwersje temperatury. Tereny te wymagają szczególnej uwagi przy planowaniu nowej zabudowy. Najkorzystniejsze warunki mikroklimatyczne obserwuje się w obrębie kompleksów leśnych, które pełnią funkcję obszarów regeneracji jakości powietrza oraz łagodzących skutki zmian klimatycznych, odgrywając istotną rolę w poprawie warunków środowiskowych na obszarze gminy. Klimat gminy można generalnie znać za korzystny z punktu widzenia jakości życia oraz możliwości rozwoju.

4.3. Geomorfologia i rzeźba terenu

Gmina Ryńsk położona jest w mezoregionie Pojezierza Chełmińskiego, należącego do makroregionu Pojezierza Chełmińsko-Dobrzyńskiego, którego krajobraz ukształtowało ostatnie zlodowacenie. Rzeźba terenu ma charakter młodoglacjalny i cechuje się zróżnicowaniem. Występują tu moreny czołowe i denne, równiny sandrowe, doliny rzeczne, rynny subglacjalne oraz liczne zagłębienia wytopiskowe, często wypełnione jeziorami m.in. Wieczno Południowe, Sitno czy Szczurkowskie.

Deniwelacje terenu przekraczają 40 m. Najniżej położone obszary znajdują się w dolinie Strugi Toruńskiej (około 80 m n.p.m.), natomiast najwyższe wzniesienia położone są w północnej części gminy, gdzie sięgają około 130 m n.p.m.

Północna część gminy to falista wysoczyzna morenowa (110-130 m n.p.m.) z wałami moren czołowych o wysokości względnej do 25 m, pomiędzy którymi występują dolinki i zagłębienia wytopiskowe, dodatkowo urozmaicające krajobraz. W centrum występuje równina sandrowa (95-100 m n.p.m.), w dużej części zalesiona, a na południe od niej rozciąga się równina zastoiskowa położona na wysokości 91-93 m n.p.m. z Bagnem Zgniłka – największym torfowiskiem Pojezierza Chełmińskiego. Podobne, mniejsze formy torfowiskowe znajdują się m.in. w rejonie Frydrychowa, Jaworza i Przydworza. Południe i południowy wschód gminy stanowią równiny moren dennej (100-110 m n.p.m.), urozmaicone pagórkami kemowymi i oзовymi. Charakterystycznym elementem krajobrazu są także rynny polodowcowe oraz płytkie zagłębienia, często podmokłe lub wypełnione wodą.

Rzeźba terenu została miejscami zmieniona w wyniku prac związanych z rozwojem infrastruktury, takich jak budowa zabudowań, dróg i innych sieci komunikacyjnych. Procesy te doprowadziły do lokalnych zmian, takich jak niwelacje terenu, powstawanie nasypów czy sztucznych wyniesień. Zmiany ukształtowania wynikają również z eksploatacji piasków i żwirów.

Na obszarze gminy dominują łagodne spadki terenu (3-5%), sprzyjające realizacji inwestycji bez konieczności stosowania złożonych zabezpieczeń geotechnicznych. Wyraźniejsze spadki występują jedynie lokalnie, na zboczach rynien subglacjalnych i pagórków morenowych. Według danych PIG-PIB (SOPO) na terenie gminy nie stwierdzono osuwisk ani zagrożenia ruchami masowymi.

4.4. Budowa geologiczna i gleby

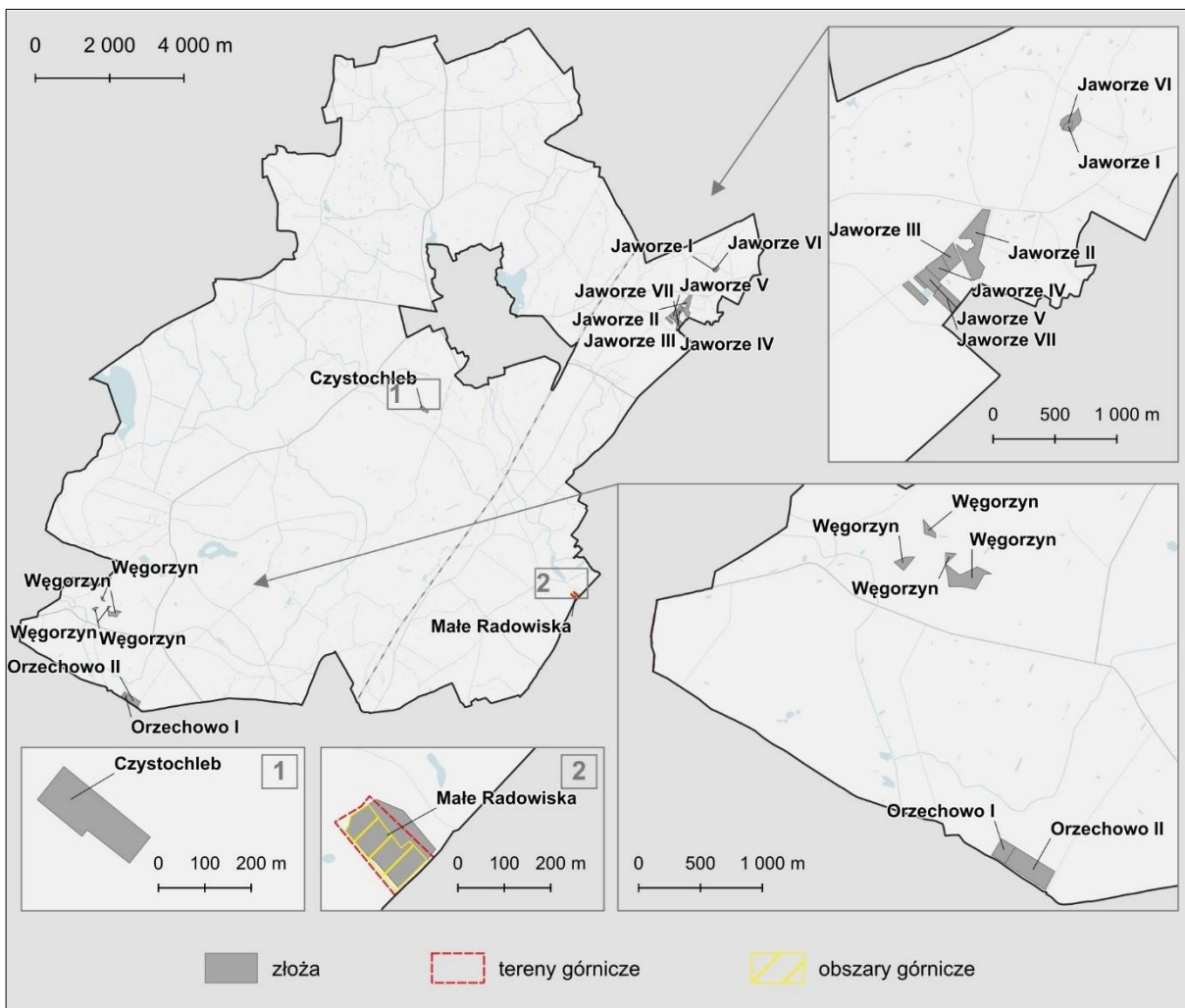
Z punktu widzenia planowania przestrzennego najważniejsze znaczenie mają najmłodsze utwory geologiczne. W wysoczyznowej części gminy profil czwartorzędu reprezentują serie glin zwałowych i piasków, o miąższości kilkunastu-kilkudziesięciu metrów. Osady te przechodzą w centrum gminy w piaski i żwiry, z których zbudowany jest sandr wąbrzeski.

Najmłodsze, holocenijskie, osady występują w dolinach rzecznych, rynnach subglacialnych, misach jezior i w zagłębieniach wytopiskowych. Są to przede wszystkim torfy, namuły piaszczysto-mułkowe lub gliniaste, gytie i piaski wypełniające doliny rzeczne i zagłębienia bezodpływowe oraz osady deluwialne wzdłuż zboczy wysoczyzny. Największe równiny torfowe znajdują się w południowej części gminy, w obrębie Bagna Zgniłka, będącego największym torfowiskiem Pojezierza Chełmińskiego. Oprócz niego, mniejsze torfowiska występują także w rejonach Frydrychowa, Jaworza oraz pomiędzy Sosnowką a Przydworzem. Obszary te odgrywają istotną rolę w lokalnym bilansie wodnym, bioróżnorodności oraz w procesach chłonna-retencyjnych, co ma znaczenie przy planowaniu zagospodarowania przestrzennego oraz ochronie środowiska.

4.4.1 ZłoŜa, tereny i obszary górnice

Baza danych geologicznych MIDAS wskazuje, że na terenie gminy występują udokumentowane złoża piasków i żwirów w miejscowościach: Czystochleb, Jaworze, Małe Radowiska, Orzechowo, Węgorzyn.

W granicach gminy znajduje się obecnie jeden obszar górniczy oraz teren górniczy o statusie "aktywny" - Małe Radowiska.

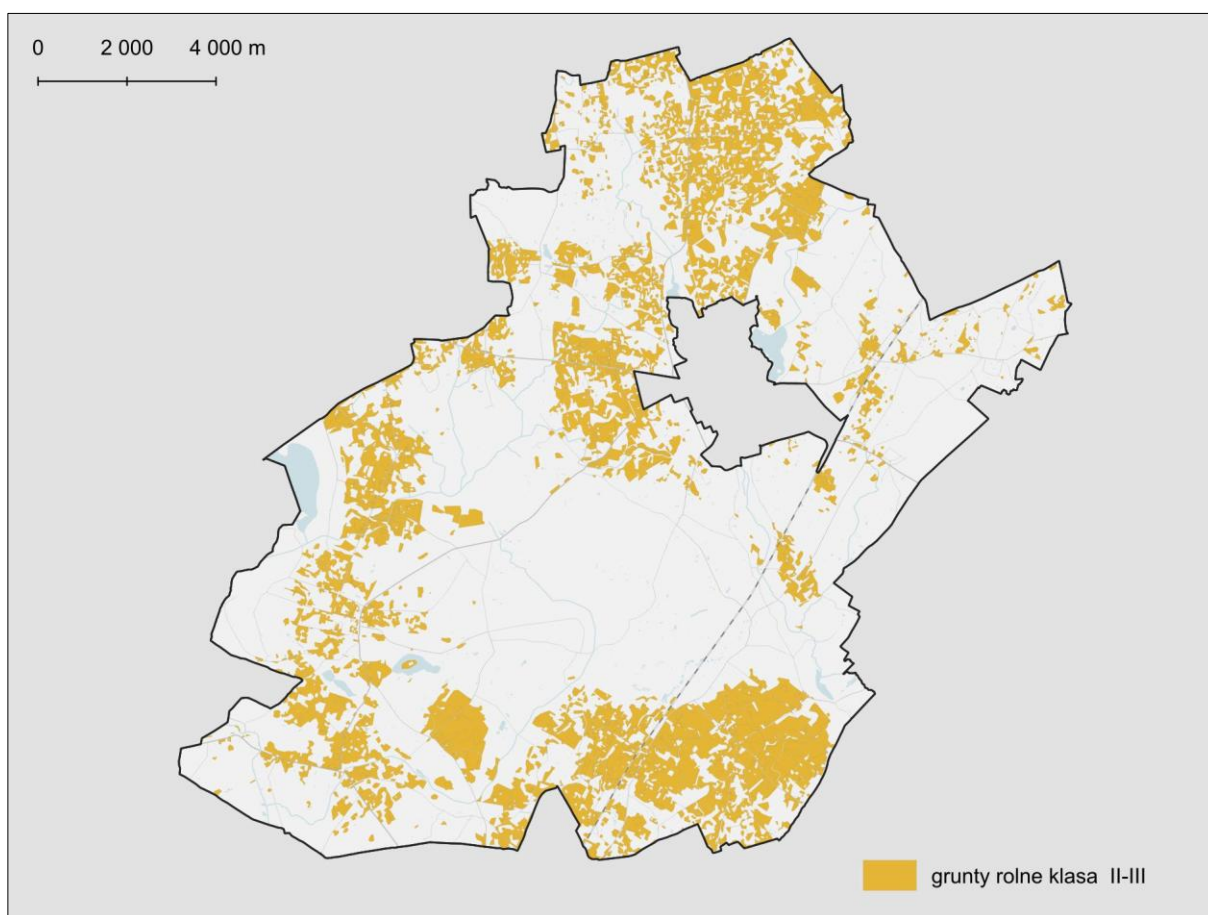


Rysunek 3. Surowce występujące w gminie Ryńsk (źródło: Midas, PIG)

4.4.2 Warunki glebowe i zasoby agroekologiczne

Na piaszczystych utworach sandrów wykształciły się gleby rdzawe, bielicoziemne, o nikłej przydatności dla rolnictwa. Na wysoczyźnie morenowej występują gleby płowe i brunatnoziemne, charakteryzujące się z reguły dobrymi warunkami do rozwoju produkcji rolnej. W dolinach rzecznych, w strefach przyjeziornych, zagłębieniach wytopiskowych terenu występują gleby organiczne i organiczno-mineralne. Obszar gminy od wielu lat podlega silnej antropopresji wynikającej z rozwoju zabudowy, infrastruktury oraz gospodarki rolnej. W efekcie gleby w znacznej części zostały przekształcone, zarówno mechanicznie (np. przez zagęszczenie, przesypywanie, uszczelnienie), jak i chemicznie (zanieczyszczenia antropogeniczne).

Tereny gminy Ryńsk należą do grupy terenów o umiarkowanej przydatności dla rolnictwa. Pod względem wartości rolniczej na obszarze gminy dominują gleby średnich klas bonitacyjnych (IIIb, IVa i IVb), które stanowią około 73% ogólnej powierzchni gruntów ornych. Znacznie mniejszy odsetek stanowią gleby orne dobre klasy IIIb (około 7%), z kolei gleby klasy II zajmują niecały 1% powierzchni gruntów ornych. Gleby słabej przydatności rolniczej, zaliczane do klas V i VI, zlokalizowane są głównie na obszarach leśnych, podmokłych oraz wzdłuż cieków.



Rysunek 4. Lokalizacja gruntów rolnych II-III klasy na terenie gminy (źródło: EGiB)

4.5. Wody podziemne

Opis wód podziemnych

Wody podziemne gminy związane są głównie z czwartorzędem (piaski i żwiry) zalegającym na głębokości około 15–50 m, zwykle dobrze izolowanym od powierzchni. Wydajność studni jest zmienna – przeciętnie 30–70 m³/h, lokalnie poniżej 10 m³/h lub powyżej 120 m³/h, a zasilanie odbywa się głównie przez infiltrację opadów. Warstwa trzeciorzędowa (około 59–84 m, miąższość około 25 m) ma znaczenie podrzędne i nie jest obecnie eksploatowana. Jedyne dawne ujęcie w Jarantowicach wyłączono z użytkowania.

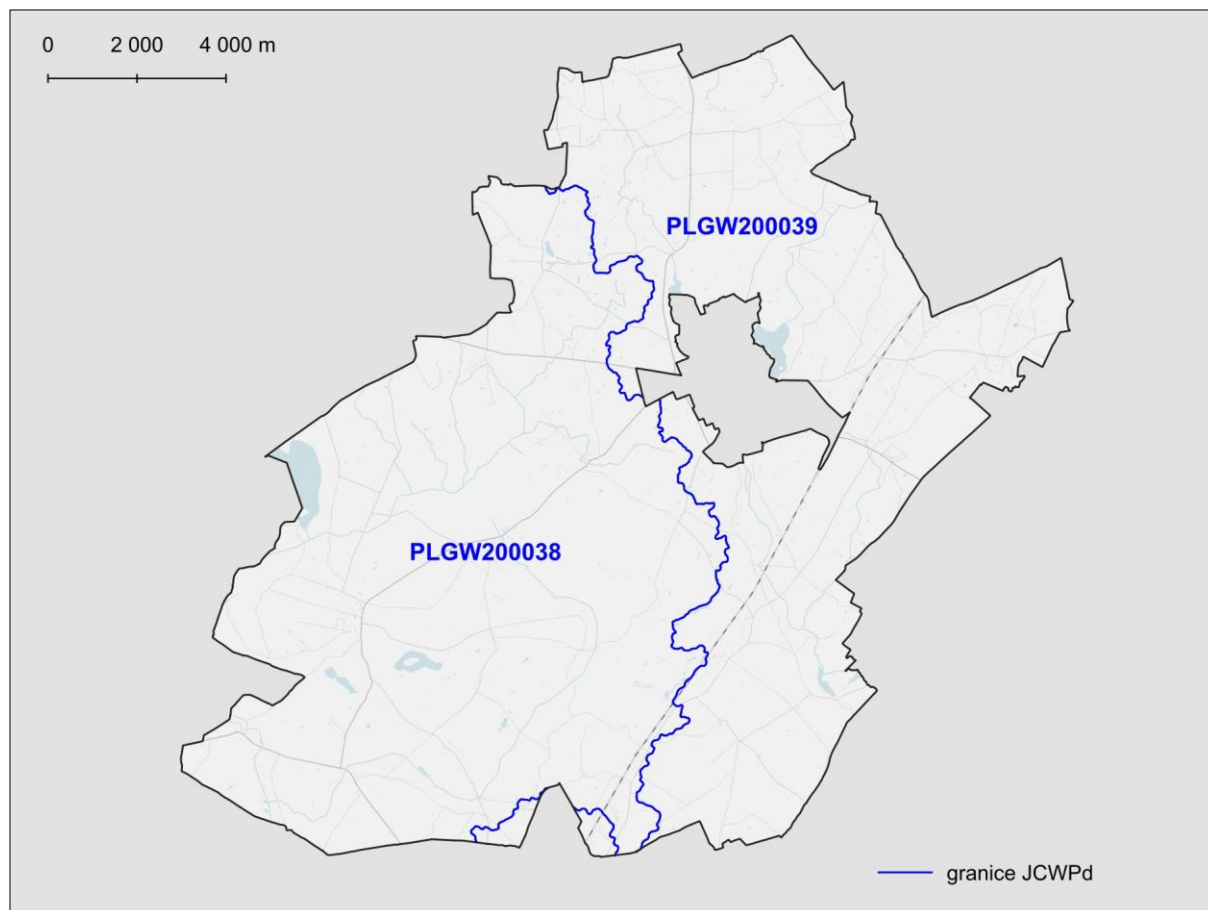
Ujęcia wód

Wody pobierane są z komunalnych ujęć zlokalizowanych w miejscowościach w Zieleń, Czystochleb i Sosnówka. Dla ujęć ustanowiono strefę ochrony bezpośredniej, a wytyczne dotyczące zasad gospodarowania terenem w strefach określają pozwolenia wodno-prawne i ustawa Prawo wodne.

GZWP i JCWPd

Gmina Ryńsk położona jest poza granicami Głównych Zbiorników Wód Podziemnych (GZWP).

Zgodnie z obowiązującym Podziałem Polski na 174 jednolitych części wód podziemnych (JCWPd), gmina znajduje się w zasięgu JCWPd nr 38 oraz JCWPd nr 39.



Rysunek 5. Rozmieszczenie JCWPd w granicach gminy Ryńsk
(źródło: Państwowy Instytut Geologiczny, geoportal.gov.pl)

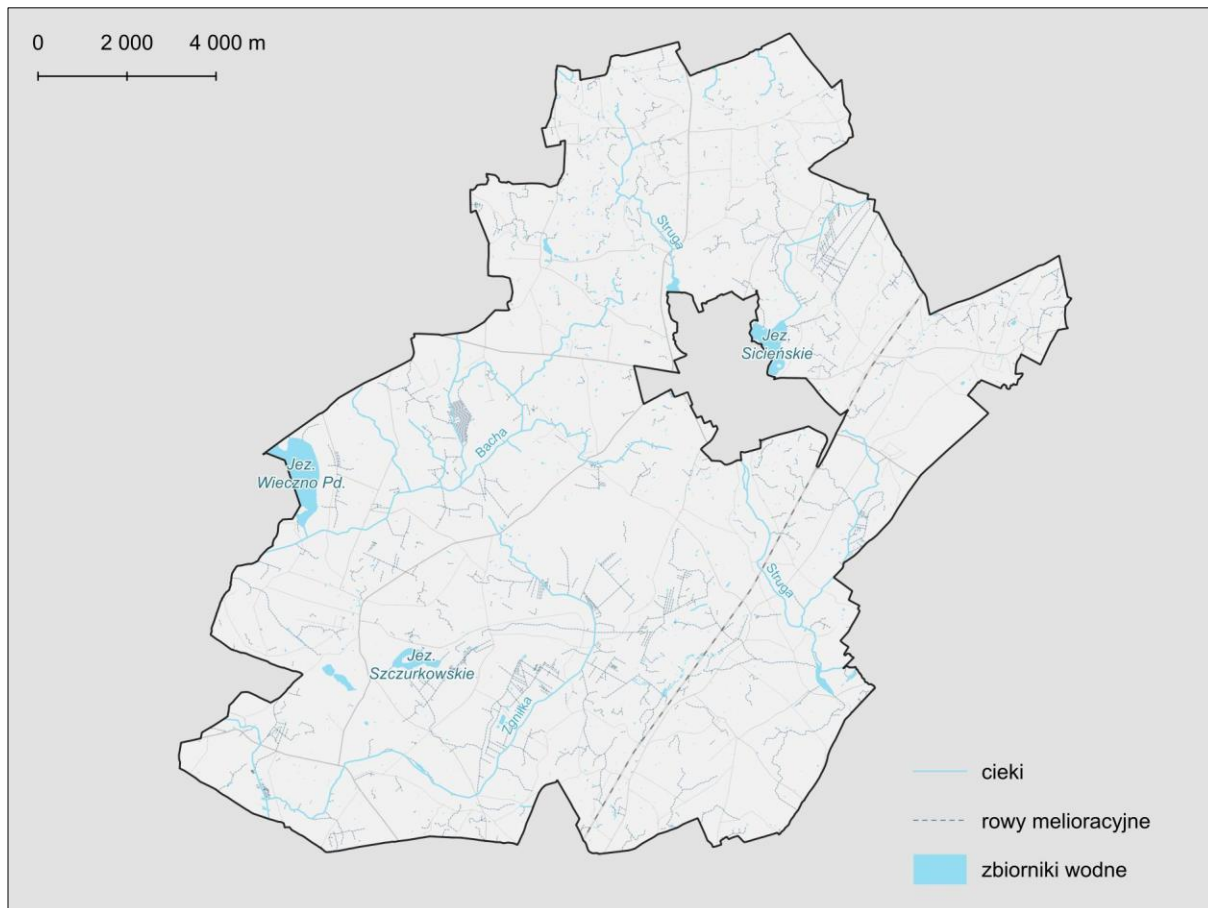
4.6. Wody powierzchniowe

Opis wód powierzchniowych

Układ hydrograficzny gminy Ryńsk jest zróżnicowany i obejmuje fragmenty trzech zlewni: Wisły, Drwęcy i Osy. Do najważniejszych cieków należą Struga Wąbrzeska – dopływ Drwęcy, Struga Toruńska (znana również jako rzeka Bacha) wraz z dopływem Zgniłką oraz Kanał Siciński, odprowadzający wody z Jeziora Sitno do Lutryny (Małej Osy). Oprócz nich występuje rozbudowana sieć rowów melioracyjnych, obejmująca ponad 4000 ha gruntów, szczególnie w rejonach Orzechówka, Ryńska, Zielenia czy Pływaczewa.

Istotnym elementem krajobrazu gminy są jeziora polodowcowe. Do najważniejszych zalicza się: Wieczno Południowe, Sitno, Szczurkowskie, Radowskie i Szańce. Powstały one w rynnach subglacjalnych i zagłębieniach wytopiskowych, a ich brzegi porastają trzcinowiska i roślinność szuwarowa. Pełnią one wielofunkcyjną rolę – retencyjną, przyrodniczą, krajobrazową, rekreacyjną i gospodarczą. Stanowią ważne siedliska ptactwa wodnego i ryb, a jednocześnie służą mieszkańcom oraz turystom jako miejsca wypoczynku i wędkowania.

Krajobraz gminy uzupełniają liczne oczka wodne, tereny podmokłe oraz torfowiska, które odgrywają kluczową rolę retencyjną i przyrodniczą. Najcenniejszym z nich jest Bagno Zgniłka – największy kompleks torfowiskowy na Pojezierzu Chełmińskim, chroniony w ramach obszaru „Zgniłka–Wieżno–Wronie”. Mniejsze torfowiska i zabagnione tereny występują m.in. między Sosnowką a Przydworzem oraz w okolicach Frydrychowa i Jaworza. Najczęściej zlokalizowane są w zagłębieniach wytopiskowych i dolinnych, szczególnie w sąsiedztwie Strugi Toruńskiej i Strugi Wąbrzeskiej.



Rysunek 6. Wody powierzchniowe (źródło: Mapa Podziału Hydrograficznego Polski, KZGW)

JCWP

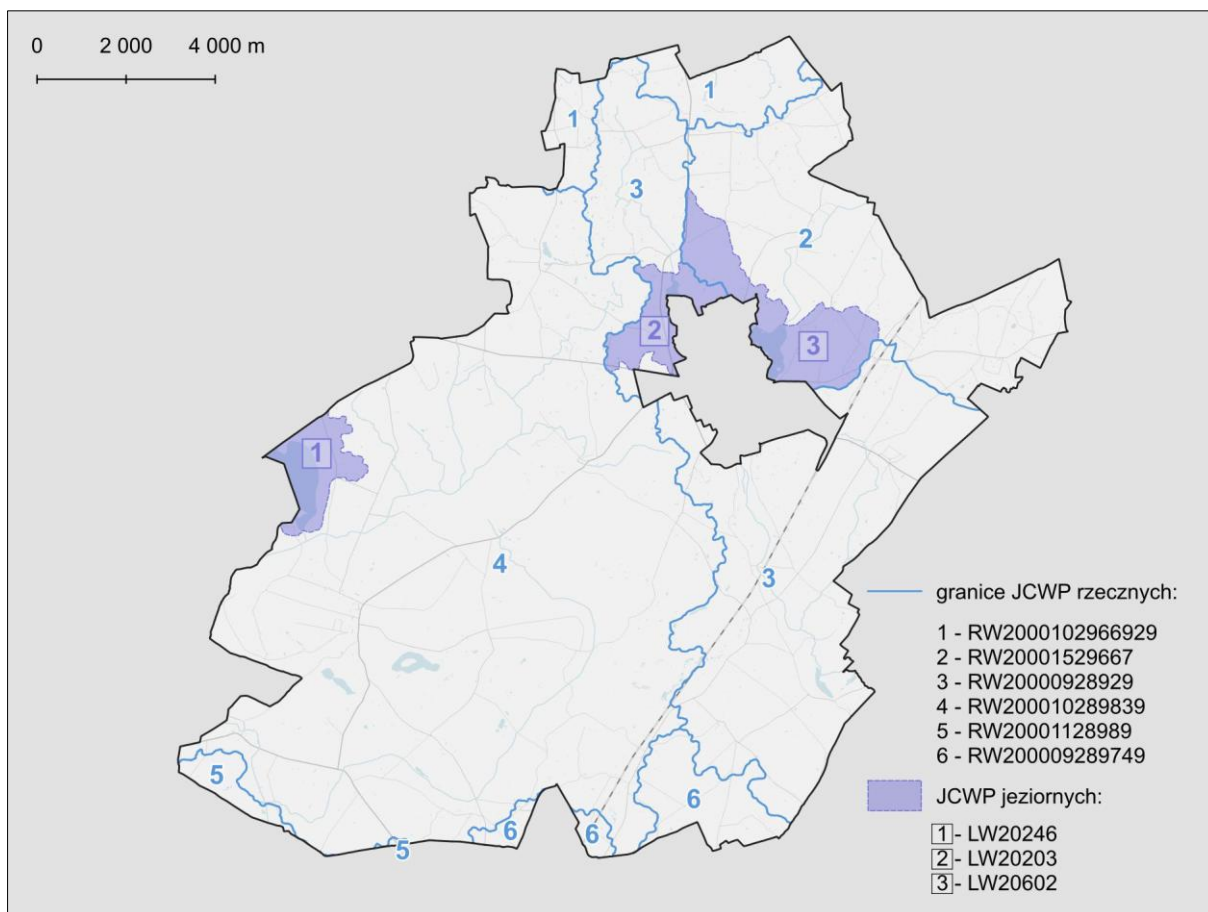
Na obszarze gminy Ryńsk wyodrębniono sześć jednolitych części wód powierzchniowych rzecznych (JCWP) i trzy jednolite części wód powierzchniowych jeziornych (JCWPj). Jednolite części wód są podstawą identyfikacji zagrożeń środowiskowych, prowadzenia monitoringu środowiskowego oraz działań zaradczych dotyczących poprawy niewystarczającego stanu ekologicznego.

Tabela 2. Wykaz JCWP występujących na obszarze gminy Ryńsk

Lp.	Kod JCWP	Nazwa JCWP	Typ JCWP	Status JCWP
JCWP rzeczne				
1	RW2000102966929	Radzyńska Struga	Potok lub strumień nizinny piaszczysty	naturalna część wód
2	RW20001529667	Lutryna od Dużej Bachy do Kanału Sicińskiego	Potok lub struga w dolinie o dużym udziale torfowisk	
3	RW20000928929	Struga Wąbrzeska	Potok lub strumień nizinny	
4	RW200010289839	Bacha ze Zgniłką	Potok lub strumień nizinny piaszczysty	
5	RW20001128989	Bacha od Zgniłki do ujścia	Rzeka nizinna	
6	RW200009289749	Struga Młyńska	Potok lub strumień nizinny	

JCWP jeziorne				
1	LW20246	Wieżno Pd.	Jezioro na podłożu wapiennym, o dużej wartości współczynnika Schindlera, polimiktyczne	naturalna część wód
2	LW20203	Zamkowe	Jezioro na podłożu wapiennym, o dużej wartości współczynnika Schindlera, stratyfikowane	
3	LW20602	Sicieńskie	Jezioro na podłożu wapiennym, o dużej wartości współczynnika Schindlera, polimiktyczne	

Źródło: na podstawie danych Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Gdańsku



Rysunek 7. Rozmieszczenie Jednolitych Części Wód Powierzchniowych w granicach gminy Ryńsk (opracowano na podstawie Mapy Podziału Hydrograficznego Polski, KZGW)

Obszary szczególnego zagrożenia powodzią

Dane udostępniane przez Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie wskazują, iż na terenie gminy Ryńsk nie występują obszary szczególnego zagrożenia powodzią.

4.7. Szata roślinna i świat zwierzęcy

Szata roślinna

Flora gminy charakteryzuje się umiarkowanym zróżnicowaniem i tworzy mozaikę ekosystemów wodnych, torfowiskowych, łąkowych i leśnych, uzupełnianą przez zbiorowiska synantropijne (segetalne na polach uprawnych i ruderalne na nieużytkowanych terenach). Strukturę przyrodniczą dopełniają tereny zieleni urządzonej – założenia parkowe, aleje, zadrzewienia śródpolne oraz zieleń towarzysząca zabudowie.

Na terenach użytkowanych rolniczo występują uprawy z towarzyszącymi gatunkami segetalnymi i ruderalnymi. Istotną rolę przyrodniczą pełnią zadrzewienia i zakrzaczenia śródpolne, miedze oraz szpalery drzew, które tworzą wyspy biocenotyczne i poprawiają warunki siedliskowe dla fauny. Elementy te pełnią funkcje wiatro- i glebochronne, zwiększają bioróżnorodność, wspierają lokalne ciągi migracyjne zwierząt oraz pozytywnie wpływają na estetykę i produktywność terenów rolnych.

Szczególnie cenne przyrodniczo są zbiorowiska łąkowo-bagiennie i torfowiska, które pełnią istotne funkcje w zakresie retencji wody, filtracji zanieczyszczeń, stabilizacji gleb oraz ochrony siedlisk wilgotnych. Są one również ważnymi ostojami wielu gatunków roślin i zwierząt, w tym objętych ochroną prawną. Największym i najcenniejszym obszarem tego typu jest Bagno Zgniłka – rozległe torfowisko niskie w południowej części gminy, porośnięte zbiorowiskami torfowiskowymi i bagiennymi z dominacją trzciny pospolitej, turzyc, wełnianek, pałki szerokolistnej i mochny nadwodnej. W najbardziej uwodnionych fragmentach występują mchy torfowce, będące istotnym elementem procesu torfotwórczego i wskaźnikiem wysokiej wartości ekologicznej siedliska. Mniejsze torfowiska i zabagnione obniżenia w rejonie Frydrychowa, Jaworza czy między Sosnowką a Przydworzem porasta roślinność leśno-bagienna, z dominacją olszy czarnej, wierzby szarej i kaliny koralowej, a w runie – paproci, turzyc, pokrzyw oraz innych roślin błotnych.

W dolinach rzek, wokół jezior, oczek i rowów melioracyjnych rozwijają się bogate zbiorowiska szuwarów i trzcinowisk, które pełnią funkcje filtracyjne, retencyjne i ochronne. Wzdłuż Strugi Wąbrzeskiej i Strugi Toruńskiej zachowały się fragmenty łągów, natomiast w strefach przybrzeżnych jezior takich jak Wieczno Południowe, Sitno czy Szczurkowskie występują rozległe pasy roślinności szuwarowej oraz typowe gatunki wodne, m.in. trzcina pospolita, pałki, grzybienie i rdestnice.

Zbiorowiska leśne zajmują około 15% jej powierzchni i eozmieszczone są nierównomiernie – największe kompleksy występują między Wałyczem a Jaworzem oraz w rejonie Wronia, Czystochlebia i Nielubia. W strukturze siedlisk dominują bory świeże i mieszane, a głównym gatunkiem drzewostanu jest sosna z domieszką brzozy, buka, dębu i grabu. Szczególną wartość przyrodniczą mają drzewostany bukowe chronione w rezerwacie przyrody „Wronie”. W zachodniej części gminy, w otoczeniu Jeziora Wieczno Południowe, występują mniejsze kompleksy olszowe, wierzbowe i topolowe, typowe dla siedlisk lasów bagiennych.

Naturalna flora gminy wzbogacona została przez roślinność układów antropogenicznych, takich jak parki podworskie m.in. w Ryńsku, Orzechowie, Sosnowce, Wałyczu, Wroniu, Trzianku i Zieleniu, zieleń cmentarna, sady, ogrody przydomowe oraz zieleń przyuliczną i przydrożną. Są to tereny wspomagające system przyrodniczy gminy, które pełnią szereg funkcji – estetyczną, izolacyjną, higieniczną.

Fauna

Fauna gminy jest zróżnicowana i odzwierciedla mozaikowy charakter lokalnego krajobrazu, w którym obok terenów rolniczych występują lasy, łąki, torfowiska, ciek i jeziora. Ssaki są reprezentowane przez gatunki typowe dla krajobrazu rolniczego i leśnego. Powszechnie występują: sarna, dzik, lis, a także zając szarak. W większych kompleksach leśnych i na obrzeżach pól pojawiają się również borsuki, kuny leśne i domowe oraz jeże. W pobliżu cieków i zbiorników wodnych można spotkać piżmaki oraz wydry, które podlegają ochronie gatunkowej.

Awifauna gminy jest bogata i zróżnicowana, szczególnie na terenach leśnych i mozaikach łąkowo-polnych. W okolicach jezior i torfowisk gniazdują liczne gatunki ptaków wodnych i błotnych m.in.: łabędź niemy perkoz dwuczuby, krzyżówka, czapla siwa, żuraw oraz kszysk. W szuwarach i trzcinowiskach można usłyszeć trziniaka, rokitniczkę czy bąka. Na terenach rolniczych obserwuje się typowe gatunki krajobrazu otwartego m.in.: skowronka, potrzęsca, dzierzbę gąsiorka czy myszołowa zwyczajnego. W lasach spotykane są m.in.: sówka, dzięcioł duży.

Herpetofauna obejmuje typowe gatunki nizinne, zasiedlające wilgotne siedliska, rowy melioracyjne, stawy i oczka wodne. Występują m.in.: traszka zwyczajna, żaba trawna, żaba wodna oraz ropucha szara. W cieplejszych, nasłonecznionych miejscach spotkać można jaszczurkę zwinkę i zaskrońca zwyczajnego.

Obszary podmokłe, takie jak Bagno Zgniłka, pełnią funkcję ostoji przyrodniczej, zwłaszcza dla ptaków wodno-błotnych i płazów, a także stanowią część lokalnej sieci ekologicznej. Z tego względu fauna związana z wodami i terenami wilgotnymi stanowi kluczowy element dziedzictwa przyrodniczego gminy i wymaga ochrony.

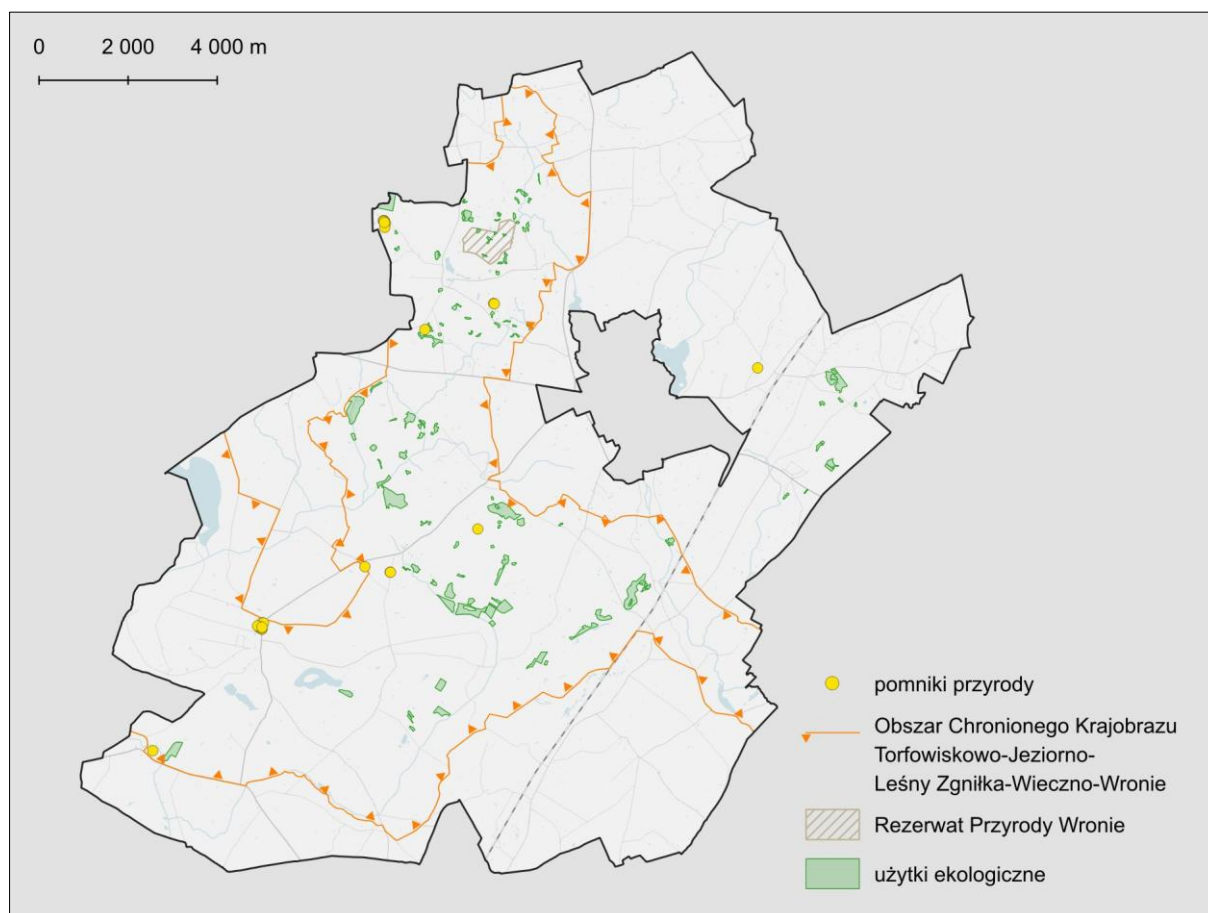
4.8. Obszary cenne przyrodniczo objęte formą ochroną przyrody

W granicach gminy Ryńsk występują następujące formy ochrony przyrody powołane w oparciu o ustawę o ochronie przyrody (tj. Dz. U. z 2024 r. poz. 1478):

- Obszar Chronionego Krajobrazu Torfowiskowo-Jeziorno-Leśny "Zgniłka-Wieczno-Wronie";
- Rezerwat Przyrody Wronie;
- użytki ekologiczne;
- pomniki przyrody.

Obszar Chronionego Krajobrazu Torfowiskowo-Jeziorno-Leśny "Zgniłka-Wieczno-Wronie" został utworzony na mocy Rozporządzenia nr 21/1992 Wojewody Toruńskiego z dnia 10 grudnia 1992 r. w sprawie wyznaczenia obszarów chronionego krajobrazu w województwie toruńskim oraz reorganizacji zarządzenia parkami krajobrazowymi i obszarami chronionego krajobrazu. Rozporządzenie zostało kilkakrotnie zmienione, a obecnie obszar funkcjonuje na mocy Uchwały nr XII/268/19 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 16 grudnia 2019 r. w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu Torfowiskowo-Jeziorno-Leśnego „Zgniłka-Wieczno-Wronie”.

Obszar obejmuje zespół jezior na zachodzie (Wieczno i Płużnickie), kompleks leśny między Wroniem i Nielubem oraz Bagno Zgniłka tworzące kompleks w kształcie litery "U". Całość poprzez dolinę Strugi Wąbrzeskiej łączy się z doliną Drwęcy. Obszar charakteryzuje się średnim pokryciem lasami - około 23,3%. Obszar Chronionego Krajobrazu obejmuje centralną i północną część gminy, wyróżniając się największym na Pojezierzu Chełmińskim kompleksem torfowiskowym, bogatym w zbiorowiska roślinne oraz rzadkie i chronione gatunki roślin i zwierząt. Znajduje się tu także największe jezioro tego regionu – Wieczno, pełniące funkcję rekreacyjną i będące ważnym miejscem lęgowym ptactwa wodnego. Zdecydowana większość Obszaru leży w granicach gminy Ryńsk, natomiast jego fragmenty obejmują również tereny gmin Płużnica i Dębowa Łąka.



Rysunek 8. Prawne formy ochrony przyrody na terenie gminy Ryńsk (źródło: Geoserwis GDOŚ)

Na obszarze OChK Torfowiskowo-Jeziorno-Leśnego „Zgniłka-Wieczno-Wronie” obowiązują ograniczenia mające na celu ochronę siedlisk wodnych, torfowiskowych i leśnych oraz zachowanie bioróżnorodności. Zakazy dotyczą m.in. niszczenia fauny i jej siedlisk, przekształcania rzeźby terenu, zmian stosunków wodnych czy likwidacji zbiorników wodnych i zadrzewień. Ograniczona jest również możliwość lokalizacji nowych obiektów budowlanych w pasie 100 m od linii brzegowej wód, z wyjątkiem inwestycji związanych z gospodarką rolną, leśną, rybacką lub utrzymaniem urządzeń wodnych. W praktyce oznacza to konieczność ostrożności przy planowaniu przedsięwzięć inwestycyjnych oraz podporządkowanie zagospodarowania przestrzennego celom ochrony przyrody i utrzymaniu równowagi hydrologicznej. Jednocześnie na części terenów gminy nie obowiązują zakazy dotyczące likwidacji zadrzewień oraz zakazu budowy w pasie 100 m od linii brzegowej, co daje pewną elastyczność planistyczną, choć wymaga prowadzenia inwestycji z poszanowaniem wartości środowiskowych.

Rezerwat Przyrody Wronie utworzony został Zarządzeniem Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dnia 11 października 1978 r. (Monitor Polski Nr 33, poz. 126), a obecnie funkcjonuje na mocy Zarządzenia Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Bydgoszczy z dnia 3 sierpnia 2016 r. w sprawie rezerwatu przyrody „Wronie”. Celem ochrony rezerwatu jest zachowanie fragmentu buczyny pomorskiej przy północno-wschodniej granicy zasięgu buka. W skład rezerwatu wchodzi oddziały leśne leśnictwa Wronie, Nadleśnictwa Golub-Dobrzyń, o łącznej powierzchni 68,74 ha.

Na obszarze Rezerwatu obowiązuje plan ochrony wprowadzony Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Bydgoszczy z dnia 7 listopada 2016 r. w sprawie ustanowienia planu ochrony dla rezerwatu przyrody „Wronie”. Ochronie czynnej podlega cały obszar rezerwatu. W rezerwacie niezbędna jest eliminacja ekspansywnych gatunków obcych przez co cały rezerwat objęto ochroną czynną. Konieczne jest również zablokowanie przepływu wód w znajdujący się na terenie rezerwatu rowach w celu polepszenia hydrologii obiektu. Po osiągnięciu pożądanego stanu ekosystemu dalsza ingerencja człowieka nie będzie konieczna ani wskazana.

Ze względu na uwarunkowanie przyrodnicze rezerwatu nie wskazano miejsc, w których może być prowadzona działalność wytwórcza, handlowa i rolnicza, jak również nie wskazano obszarów udostępnianych dla celów naukowych, turystycznych, rekreacyjnych, sportowych, amatorskiego połowu ryb i rybactwa. Udostępnianie rezerwatu w celu badań naukowych należy rozpatrywać na podstawie art. 15 ust. 1 pkt. 24 ustawy o ochronie przyrody. Uzyskanie indywidualnej zgody na prowadzenie ww. czynności gwarantuje nadzór nad ich rodzajem i metodyką, mając na uwadze dbałość o zachowanie celu ochrony rezerwatu przyrody we właściwym stanie. Ponadto odrębnym zarządzeniem nr 24/2012 z dnia 26 listopada 2012 r. Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Bydgoszczy wyznaczył na terenie powyższego rezerwatu, na podstawie art. 15 ust. 1 pkt. 15 ustawy o ochronie przyrody, szlak pieszy w celu edukacyjnym

Zgodnie z Centralnym Rejestrem Form Ochrony Przyrody w granicach gminy Ryńsk znajduje się obecnie **12 pomników przyrody** oraz **109 użytków ekologicznych**.

Korytarze ekologiczne

Na obszarze gminy Ryńsk nie przebiegają korytarze ekologiczne o znaczeniu krajowym ani międzynarodowym, jednak lokalna sieć przyrodnicza pełni ważną rolę w utrzymaniu ciągłości siedlisk i migracji fauny. Korytarze ekologiczne, choć są słabo uregulowane prawnie i nie posiadają dedykowanych instrumentów ochrony, odgrywają fundamentalną rolę w utrzymaniu funkcjonalności środowiska naturalnego. Zagospodarowanie i użytkowanie tych obszarów powinno być ukierunkowane na zachowanie istniejących ekosystemów oraz ich wzajemnych powiązań.

Największe znaczenie w lokalnym systemie powiązań ekologicznych mają doliny cieków, w szczególności Strugi Wąbrzeskiej, Strugi Toruńskiej i Kanału Sicińskiego, obrzeża jezior m.in. Wieczno Południowe, Sitno, Szczurkowskie oraz rozległe torfowiska, w tym Bagno Zgniłka.

Obszary te, wraz z towarzyszącymi im łąkami, trzcinowiskami, zaroślami i enklawami leśnymi, tworzą naturalne korytarze migracyjne i siedliska sprzyjające przemieszczaniu się wielu grup zwierząt, szczególnie płazów, ptaków, drobnych ssaków oraz owadów zapylających. Wśród nich wyróżniają się fragmenty zachowanych łągów, zadrzewień śródpolnych i alei drzew, które łączą rozproszone enklawy przyrodnicze i stanowią ważne tzw. lokalne mikro węzły ekologiczne. Szczególne znaczenie w tym kontekście mają zadrzewienia i zakrzaczenia śródpolne, które tworzą mozaikę siedlisk w krajobrazie rolniczym, miedze, remizy i pasy zieleni przydrożnej, które służą jako ciągi migracyjne i schronienia dla zwierząt, a także zielen w otoczeniu parków podworskich, cmentarzy i terenów zabudowanych.

4.9. Jakość środowiska oraz jego zagrożeń wraz z identyfikacją źródeł tych zagrożeń

4.9.1 Powietrze atmosferyczne

Ze względu na rodzaj i zasięg wyróżnia się trzy rodzaje emisji: punktową pochodzącą ze źródeł przemysłowych, technologicznych i energetycznych, liniową związaną z transportem drogowym oraz powierzchniową pochodzącą z niskiej emisji z ogrzewania mieszkań i domów.

Na terenie gminy nie funkcjonują duże zakłady przemysłowe, które mogłyby w istotny sposób wpływać na stan powietrza. Istniejące obiekty usługowe i produkcyjne, dzięki stosowaniu nowoczesnych technologii ograniczających emisję, nie generują znaczących uciążliwości środowiskowych.

Głównym źródłem zanieczyszczeń powietrza pozostaje emisja niska, powstała wskutek ogrzewania budynków mieszkalnych, usługowych oraz obiektów inwentarskich w pojedynczych gospodarstwach domowych. Emisja niska przyczynia się do wzrostu w atmosferze stężeń pyłów i zanieczyszczeń gazowych oraz często innych substancji szkodliwych dla zdrowia ludzi, co jest zauważalne głównie w okresie zimowym. Należy zadbać aby nowe zabudowania były wyposażone w niskoemisyjne kotły opalane paliwami takimi jak: olej opałowy, gaz, biomasa oraz dopuścić stosowanie odnawialnych źródeł energii. Warto jednak zwrócić uwagę, że na terenie gminy znajduje się odcinek gazociągu wysokiego ciśnienia. Niestety tylko niewielu mieszkańców gminy może czerpać z niego korzyści.

W zakresie emisji liniowej, największe znaczenie dla jakości powietrza mają drogi krajowe i wojewódzkie. Na terenie gminy największe obciążenie środowiskowe związane z ruchem drogowym występuje wzdłuż głównych osi komunikacyjnych, w tym dróg wojewódzkich nr 534, 548 i 551, które łączą obszar gminy z Wąbrzeżem oraz innymi ośrodkami miejskimi regionu. Trasy te obsługują nie tylko ruch lokalny, ale również transport tranzytowy i ciężarowy, co dodatkowo zwiększa emisję zanieczyszczeń liniowych oraz hałasu komunikacyjnego. W wyniku spalania paliw w silnikach samochodowych do atmosfery przedostają się zanieczyszczenia gazowe (tlenki azotu, tlenek węgla, węglowodory - głównie benzen) oraz pyły zawierające m.in. związki ołowiu i kadmu. Największe stężenia zanieczyszczeń występują w bezpośrednim sąsiedztwie jezdni.

Podając za *Roczną oceną jakości powietrza w województwie kujawsko-pomorskim za rok 2024*, na obszarze całego województwa dotrzymane zostały poziomy dopuszczalne pyłu zawieszonego PM₁₀ i PM_{2,5}, natomiast poziom docelowy benzo(a)pirenu zawartego w pyłe zawieszonym PM₁₀ został przekroczony w trzech strefach: aglomeracja bydgoska, miasto Włocławek i strefa kujawsko-pomorska, do której zalicza się obszar gminy. Przekroczenie to było głównie spowodowane emisją związaną z indywidualnym ogrzewaniem budynków.

Położenie większości miejscowości wśród otwartych terenów rolnych sprzyja naturalnej wymianie mas powietrza, co znacząco poprawia warunki aerosanitarne. Problemy z przewietrzaniem mogą lokalnie występować w zagłębieniach terenu oraz we wsiach o zwartej zabudowie, zwłaszcza w okresie grzewczym. Niemniej, ogólny stan przewietrzania gminy należy ocenić jako korzystny.

4.9.2 Degradacja gleb i powierzchni ziemi

Pojęcie degradacji gleby obejmuje wszystkie negatywne zmiany w środowisku glebowym skutkujące zmniejszeniem jego aktywności chemicznej, biologicznej i fizycznej, a co za tym idzie żyzności i produktywności. Degradacja może być skutkiem zarówno działalności antropogenicznej, jak i zjawisk naturalnych. Na terenie gminy degradacja powierzchni ziemi wiąże się z wydobywaniem surowców naturalnych, działalnością rolniczą oraz lokalizacją nowej zabudowy, infrastruktury technicznej i drogowej.

Największe przekształcenia powierzchni ziemi wystąpiły i występują w miejscu wydobywania surowców – kruszyw naturalnych. W wyniku wydobywania dochodzi do lokalnego, trwałego i nieodwracalnego uszkodzenia profili glebowych oraz zmian w ukształtowaniu powierzchni terenu. Do przeobrażeń powierzchni ziemi prowadzi również nielegalna eksploatacja surowców mineralnych przez mieszkańców.

Źródłem degradacji powierzchni ziemi na obszarze gminy są tereny rolnicze. Intensywne zabiegi agrotechniczne, zwłaszcza na obszarach falistych, mogą prowadzić do erozji gleby i wypłukiwania związków biogenych i innych zanieczyszczeń do wód powierzchniowych i podziemnych, co skutkuje eutrofizacją rzek i zbiorników wodnych.

Na terenie gminy Ryńsk procesy urbanizacyjne koncentrują się przede wszystkim w otoczeniu miasta Wąbrzeźno oraz w większych wsiach zlokalizowanych przy głównych szlakach komunikacyjnych. Rozwój zabudowy mieszkaniowej, usługowej oraz infrastruktury technicznej prowadzi do przekształceń powierzchni ziemi poprzez uszczelnianie gruntów, co zwiększa odpływ wód opadowych i ogranicza naturalną infiltrację. Towarzyszy temu lokalne pogorszenie jakości środowiska, wynikające m.in. z emisji zanieczyszczeń do powietrza i gleb oraz z intensywnego rolnictwa w bezpośrednim sąsiedztwie obszarów zabudowanych. Skutki te, choć w skali całej gminy umiarkowane, mogą mieć istotne znaczenie lokalne i wymagają monitorowania oraz działań minimalizujących presję na środowisko.

W granicach gminy znajdują się tereny o wyraźnie zarysowanej rzeźbie, związane głównie ze zboczami rynien subglacialnych oraz pagórkami moren czołowych. Dane Państwowego Instytutu Geologicznego wskazują jednak, że nie występują tam ani osuwiska ani tereny zagrożone ruchami masowymi.

Obecnie przekształcenia powierzchni ziemi mogą być związane z efemerycznymi zmianami w przypowierzchniowej warstwie gleby, związanymi z procesami budowlanymi czy też zabiegami agrotechnicznymi, a także wydobywaniem kopalin.

4.9.3 Jakość wód

Stan wód powierzchniowych i podziemnych w gminie kształtowany jest zarówno przez czynniki naturalne (m.in. budowę geologiczną, warunki hydrogeologiczne, klimat, rzeźbę terenu), jak i antropogeniczne – głównie wpływ zanieczyszczeń z obszarów użytkowanych rolniczo, zrzuty ścieków z sektora komunalnego, powodujących nadmierną eutrofizację oraz spływy powierzchniowe z terenów utwardzonych, takich jak drogi, parkingi i tereny przemysłowe, z których wody opadowe niosą zanieczyszczenia w postaci substancji ropopochodnych, metali ciężkich oraz zawiesin, trafiając następnie do kanalizacji deszczowej lub bezpośrednio do cieków

W celu przeanalizowania jakości wód podziemnych posiłkowano się wynikami oceny jakości wód podziemnych prowadzonej dla jednolitych części wód podziemnych (JCWPd). Zgodnie z danymi Państwowej Służby Hydrogeologicznej stan ogólny, a także chemiczny i ilościowy JCWPd z obszaru gminy oceniono na dobry. JCWPd nr 38 nie jest zagrożona ryzykiem nieosiągnięcia ww. celów, natomiast JCWPd nr 39 jest zagrożona chemicznie.

Monitoring jakości wód powierzchniowych na terenie gminy obejmuje zarówno ciek, jak i jeziora, i prowadzony jest w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska. Ocena opiera się na analizie jednolitych części wód powierzchniowych (JCWP),

które stanowią podstawę do klasyfikacji stanu ekologicznego i chemicznego wód. Zgodnie z danymi Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej stan JCWP, których zlewnie zawierają się w granicach gminy oceniono jako zły (poza JCWP, dla której danych nie odnotowano). Pięć JCWP jest zagrożonych nieosiągnięciem celów środowiskowych, natomiast cztery JCWP nie są zagrożone. Celami środowiskowymi dla JCWP jest osiągnięcie dobrego lub umiarkowanego stanu ekologicznego oraz dobrego stanu chemicznego. Dopuszczono odstępstwa od założonych celów środowiskowych - odstępstwo czasowe (termin osiągnięcia dobrego stanu dla JCWP ustanowiono na 2027 r. lub rok 2039 - dla substancji priorytetowych wprowadzonych dyrektywą 2013/39/UE) oraz ustalenie celów mniej.

Tabela 3. Parametry JCWP znajdujących się w granicach gminy Ryńsk

Lp.	Kod JCWP	Nazwa JCWP	Stan JCWP	Cel środowiskowy		Ryzyko nieosiągnięcia celów środowiskowych
				Stan/potencjał ekologiczny	Stan chemiczny	
JCWP rzecznych						
1	RW2000102966929	Radzyńska Struga	zły	umiarkowany	dobry	zagrożona
2	RW20001529667	Lutryna od Dużej Bachy do Kanału Sicińskiego	zły	dobry	dobry	zagrożona
3	RW20000928929	Struga Wąbrzeska	zły	dobry	dobry	niezagrożona
4	RW200010289839	Bacha ze Zgniłką	zły	dobry	dobry	zagrożona
5	RW20001128989	Bacha od Zgniłki do ujścia	zły	umiarkowany	dla złagodzonych wskaźników [związki tributylocyny(w)] poniżej stanu dobrego, dla pozostałych wskaźników - stan dobry	zagrożona
6	RW200009289749	Struga Młyńska	zły	dobry	dobry	niezagrożona
JCWP jeziornych						
1	LW20246	Wieczno Pd.	zły	dobry	dobry	niezagrożona
2	LW20203	Zamkowe	brak danych	dobry	dla złagodzonych wskaźników [benzo(a)piren (w)] poniżej stanu dobrego, dla pozostałych wskaźników - stan dobry	niezagrożona
3	LW20602	Sicieńskie	zły	dobry	dla złagodzonych wskaźników [kadm (w)] poniżej stanu dobrego, dla pozostałych wskaźników - stan dobry	zagrożona

Źródło: na podstawie danych Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Gdańsku

4.9.4 Hałas

Hałas to czynnik stresogenny, a przy długotrwałej ekspozycji może powodować między innymi choroby układu krążenia, choroby psychiczne i zaburzenia snu. Na podstawie ustawy Prawo ochrony środowiska, terenami podlegającymi ochronie akustycznej są tereny zabudowy mieszkaniowej i mieszkaniowo-usługowej, tereny szpitali i domów pomocy społecznej, szkół, a także tereny uzdrowisk i rekreacyjno-wypoczynkowe. Standardy dotyczące klimatu akustycznego określa Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (Dz. U. z 2014 r. poz. 112). W rozporządzeniu zawarte są dopuszczalne poziomy hałasu dla poszczególnych rodzajów źródeł, w odniesieniu do rodzaju terenów wyróżnionych ze względu na sposób zagospodarowania i pełnione funkcje.

Główne źródła hałasu na terenie gminy mają charakter komunikacyjny i związane są przede wszystkim z ruchem drogowym. Największe natężenie hałasu występuje wzdłuż dróg wojewódzkich nr 534, 548 i 551, przebiegających przez gminę i koncentrujących się w Wąbrzeźnie. Szczególnie odczuwalny hałas występuje w obrębie miejscowości o zwartej zabudowie, takich jak Orzechowo, Nielub, Ryńsk, Wałycz czy Cymbark, przez które przebiegają wspomniane trasy. Mimo to, z uwagi na brak dróg krajowych oraz umiarkowane natężenie ruchu, w tym transportu ciężkiego, wpływ hałasu drogowego na ogólny klimat akustyczny gminy należy uznać za umiarkowany i ograniczony głównie do bezpośrednich stref przydrożnych.

Dodatkowym źródłem hałasu komunikacyjnego jest jednotorowa linia kolejowa nr 353 relacji Poznań Wschód–Skandawa, o znaczeniu państwowym, przebiegająca przez wschodnią część gminy. Dla tego odcinka nie została opracowana mapa akustyczna, co uniemożliwia jednoznaczną ocenę poziomu hałasu generowanego przez przejeżdżające pociągi. Można jednak założyć, że w bezpośrednim sąsiedztwie linii kolejowej hałas może być okresowo uciążliwy dla mieszkańców.

Pozostałe źródła hałasu mają charakter lokalny i obejmują niewielkie zakłady usługowe, warsztaty oraz drobną działalność produkcyjną. Ze względu na skalę i charakter prowadzonej działalności, nie powodują one istotnych uciążliwości akustycznych. Na terenie gminy nie funkcjonują duże zakłady przemysłowe o wysokim poziomie emisji hałasu.

Obszary wiejskie gminy, w szczególności tereny o dominującym użytkowaniu rolniczym, charakteryzują się niskim poziomem tła akustycznego. Przestrzeń ta, z rozproszoną zabudową i dużym udziałem terenów otwartych sprzyja zachowaniu korzystnych warunków akustycznych. Dodatkowo obecność naturalnych barier, takich jak pasy zadrzewień śródpolnych, kompleksy leśne, przyczynia się do ograniczenia rozprzestrzeniania się hałasu i poprawy jakości środowiska.

Na terenie gminy nie ustanowiono obszarów cichych.

4.9.5 Oddziaływanie w zakresie pola elektromagnetycznego

W środowisku przyrodniczym istnieją pola elektromagnetyczne naturalne, których występowanie nie jest związane z działalnością człowieka oraz pola będące efektem tej działalności (sztuczne, antropogeniczne). Na obszarze gminy jako główne źródła promieniowania niejonizującego należy wskazać napowietrzną linię przesyłową najwyższego napięcia 400 kV Grudziądz Węgrowo-Płock, napowietrzne linie wysokiego, średniego napięcia i związane z nimi stacje elektroenergetyczne, a także stacje bazowe telefonii komórkowej i radiolinii.

Monitoring pól elektromagnetycznych w środowisku prowadzony jest w sposób ciągły przez Inspekcję Ochrony Środowiska w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska. Ostatnie badania z 2020 r. wykonane w punkcie przy ul. Mikołaja Ryńskiego 30 w Ryńsku nie wskazały przekroczenia dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych. Można z dużym prawdopodobieństwem założyć, że nie notuje się przekroczeń norm w zakresie promieniowania elektromagnetycznego na innych terenach w gminie, ponieważ poza wymienionymi powyżej nie znajdują się tam większe źródła emisji pól elektromagnetycznych, a funkcjonujące urządzenia są typowe dla powszechnie stosowanych w Polsce.

4.9.6 Zagrożenie ryzykiem wystąpienia poważnej awarii przemysłowej

Bieżące ustalenia dotyczące klasyfikacji zakładów pod względem ryzyka wystąpienia awarii określa Rozporządzenie Ministra Rozwoju z dnia 29 stycznia 2016 r. w sprawie rodzajów i ilości znajdujących się w zakładzie substancji niebezpiecznych, decydujących o zaliczeniu zakładu do zakładu o zwiększonym lub dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej (Dz. U. z 2016 r. poz. 138).

Na terenie gminy Ryńsk nie występują zakłady o dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej (ZDR) oraz zakłady zwiększonego ryzyka wystąpienia poważnej awarii przemysłowej (ZZR).

4.10. Walory kultury materialnej

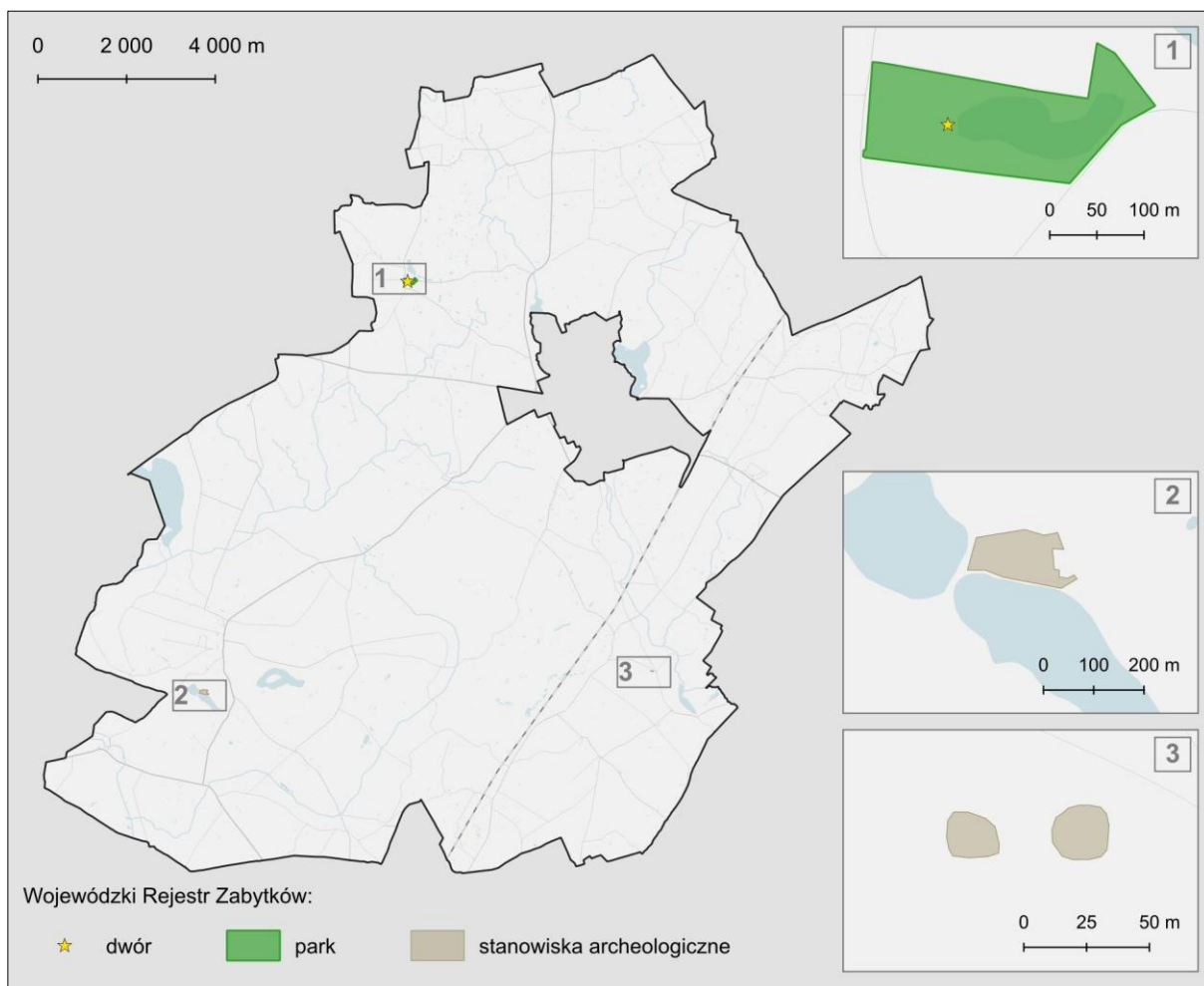
Dziedzictwo kulturowe gminy Ryńsk stanowi nie tylko świadectwo historii i ciągłości lokalnego osadnictwa, ale także ważny zasób budujący współczesną atrakcyjność gminy. Zabytkowe obiekty, układy ruralistyczne, zespoły dworsko-parkowe czy stanowiska archeologiczne wzbogacają krajobraz, nadając mu unikalny charakter i tworząc potencjał dla rozwoju turystyki kulturowej, edukacji regionalnej oraz promocji gminy na zewnątrz.

Do kluczowych elementów dziedzictwa kulturowego gminy należą:

- obiekty sakralne – liczne kościoły parafialne i filialne m.in. w Zieleniu, Ryńsku, Wałyczu czy Myśliwcu, reprezentujące różne style architektoniczne i będące ważnymi dominantami krajobrazu kulturowego wsi;
- zespoły dworsko-parkowe – zachowane w wielu miejscowościach m.in. w Przydworzu, Zieleniu, Orzechowie i Wałyczu. Obiekty te, choć częściowo przekształcone, są cennym świadectwem tradycji ziemiańskich i dawnego układu majątków rolnych. Towarzyszą im często parki podworskie i aleje drzew, stanowiące istotny element krajobrazu kulturowego;
- układy ruralistyczne i zabudowa wiejska – w miejscowościach takich jak Czystochleb, Jarantowice, Trzciano czy Pływaczewo zachowały się tradycyjne układy przestrzenne wsi oparte na zabudowie zagrodowej z przełomu XIX i XX wieku, z charakterystycznymi domami ceglastymi, budynkami gospodarczymi i drewnianymi stodołami;
- zieleń historyczna i cmentarna – stare aleje, zieleń towarzysząca kościołom, pojedyncze drzewa pomnikowe oraz cmentarze (m.in. ewangelickie i parafialne) stanowią istotny element dziedzictwa, łączący wartości kulturowe i przyrodnicze;
- stanowiska archeologiczne udokumentowane w ramach Archeologicznego Zdjęcia Polski (AZP) – na terenie gminy stwierdzono liczne stanowiska archeologiczne, reprezentujące różne okresy, od epoki pradziejowej po okres nowożytny, przy czym ich największa koncentracja występuje w rejonie Małych Radowisk, Ludowic, Pływaczewa, Ryńska, Trzcianka i Wałyczka.

Gmina Ryńsk prowadzi ewidencję zabytków nieruchomych, która obejmuje wszystkie wymienione powyżej obiekty oraz inne istotne składniki dziedzictwa kulturowego. Część z nich wpisana została do Wojewódzkiego Rejestru Zabytków, inne objęte są ochroną na podstawie przepisów o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, w tym ujęte w Gminnej Ewidencji Zabytków (GEZ). W Gminnej Ewidencji Zabytków znajduje się łącznie 119 obiektów.

Utrzymanie, rewitalizacja i integracja dziedzictwa kulturowego gminy z lokalną polityką przestrzenną oraz rozwojem funkcji turystyczno-edukacyjnych stanowią jeden z istotnych kierunków rozwoju obszaru. Obiekty te jako świadectwo historii, tożsamości i ciągłości osadnictwa, powinny być nie tylko chronione, ale również eksponowane jako element oferty kulturowej i edukacyjnej gminy.



Rysunek 9. Lokalizacja zabytków nieruchomych i archeologicznych z obszaru gminy ujętych w Wojewódzkim Rejestrze Zabytków (źródło: NID)

4.11. *Walory krajobrazowe*

Krajobraz gminy Ryńsk cechuje się dużą różnorodnością, wynikającą z mozaiki terenów rolniczych, leśnych i wodnych. Dominują tu obszary użytkowane rolniczo, jednak ich monotonność przełamują naturalne elementy krajobrazu, takie jak torfowiska, doliny cieków, oczka wodne i kompleksy leśne. Obszary te wzbogacają walory estetyczne i przyrodnicze gminy, tworząc zróżnicowaną przestrzeń o wysokich wartościach krajobrazowych.

Szczególnie atrakcyjna krajobrazowo jest południowa część gminy, gdzie znajduje się Bagno Zgniłka – największy kompleks torfowiskowy na Pojezierzu Chełmińskim. Wraz z otaczającymi go łąkami, mokradłami i lasami tworzy on obszar o wysokiej wartości przyrodniczej i estetycznej, objęty ochroną w ramach Obszaru Chronionego Krajobrazu „Zgniłka–Wieżno–Wronie”. Atrakcyjności krajobrazu dodają także jeziora takie jak Wieżno Południowe, Sitno czy Szczurkowskie, z charakterystycznymi liniami brzegowymi, strefami trzcinowisk i otoczeniem leśno-rolniczym. Szczególną rolę rekreacyjną i krajobrazową odgrywa Jezioro Wieżno, którego wschodnie brzegi są zagospodarowane turystycznie, znajduje się tu popularny ośrodek wypoczynkowy w Przydworzu, chętnie odwiedzany zarówno przez mieszkańców gminy, jak i turystów. Teren ten stanowi przykład harmonijnego połączenia funkcji przyrodniczej i rekreacyjnej, wzbogacając walory przestrzeni gminy.

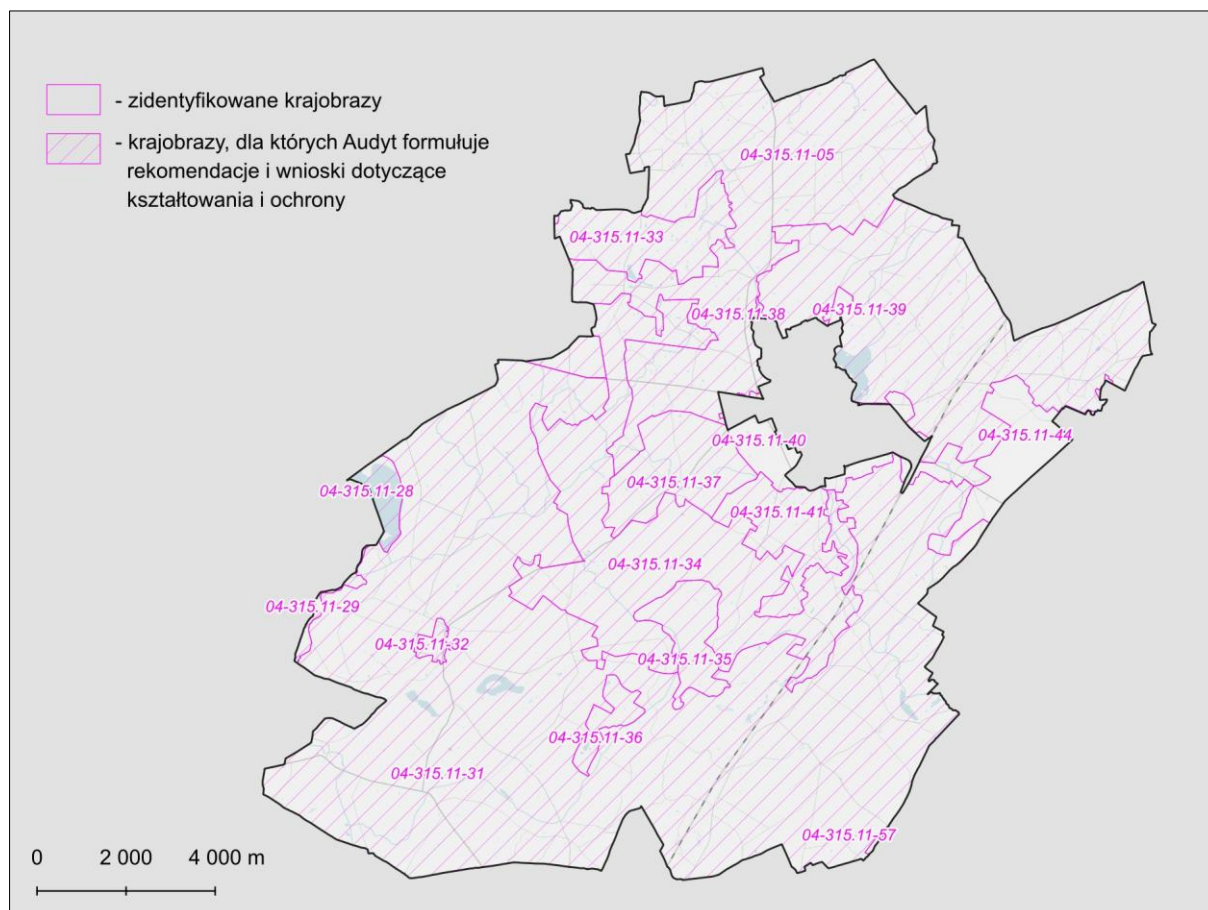
Tereny rolnicze charakteryzują się występowaniem krajobrazów płaskich i falistych, obecnością licznych oczek wodnych oraz cieków z towarzyszącą roślinnością hydrofilną, a także zadrzewieniami i zakrzaczeniami. Pomimo przekształceń dokonanych przez człowieka, tereny rolnicze zachowują harmonijny i spójny wygląd. Obecność wód powierzchniowych, zieleni śródpolnej i łąkowej wzbogaca obszary rolnicze, nadając im wysokie walory estetyczne i kulturowe.

Tereny zabudowane charakteryzują się zdecydowaną dominacją zabudowy niskiej – mieszkalnej, usługowej i turystyczno-rekreacyjnej (w większych wsiach) wraz z towarzyszącą im zabudową związaną z produkcją rolną. Część miejscowości charakteryzuje się zachowanym historycznym układem przestrzennym. Na terenie gminy znajduje się wiele obiektów zabytkowych, w tym liczne obiekty sakralne, założenia dworsko-parkowe, domy mieszkalne oraz budynki gospodarcze i zabytki techniki, charakteryzujące się dobrym stanem technicznym oraz ciekawą architekturą. Szczególnie cenne elementy historycznie ukształtowanej struktury przestrzennej będące świadectwem historii i tradycji regionu zostały wpisane do Rejestru Zabytków.

W przestrzeni gminy znajdują się techniczne dominanty krajobrazowe, takie jak napowietrzne linie elektroenergetyczne i słupy, które lokalnie obniżają walory widokowe krajobrazu. Do elementów wpływających na estetykę przestrzeni należy także zaliczyć elektrownie wiatrowe czy panele fotowoltaiczne. Obiekty te wyróżniają się w przestrzeni wiejskiej jako elementy infrastruktury, jednak ich obecność jest już częścią codziennego krajobrazu rolniczego. Odbiór tych technicznych dominant, podobnie jak napowietrznych linii, jest subiektywny i zależy od indywidualnej percepcji obserwatora, choć bez wątpienia wpływają one na krajobraz. Na obszarze gminy, poza wyrobiskami poeksploatacyjnymi, nie występują obszary wymagające przekształceń, rehabilitacji, rekultywacji lub remediacji.

Gmina jest bogata w unikalne walory krajobrazowe i przyrodnicze, które są nieodzownym elementem lokalnego dziedzictwa. Ochrona walorów krajobrazowych gminy odbywa się na wielu poziomach prawnych i administracyjnych. W granicach gminy funkcjonują różne formy ochrony przyrody, które obejmują obszary o wysokich walorach przyrodniczo-krajobrazowych. Cenne zabytki zostały wpisane do gminnej ewidencji zabytków oraz rejestru zabytków.

Na terenie gminy Ryńsk zidentyfikowano łącznie 16 krajobrazów, z których żadne nie uzyskało statusu krajobrazu priorytetowego. Jednakże, dla 11 krajobrazów Audyt formułuje rekomendacje i wnioski z uwagi na to, iż położone są również w całości lub części na obszarach chronionych w rozumieniu artykułu 38a ust. 3 pkt 2 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.



Rysunek 10. Krajobrazy w gminie Ryńsk wyznaczone w Audycie krajobrazowym dla województwa kujawsko-pomorskiego

5. ISTNIEJĄCE PROBLEMY OCHRONY ŚRODOWISKA ISTOTNE Z PUNKTU WIDZENIA PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU

W zakresie podstawowych problemów środowiskowych gminy należy wymienić:

1. Zanieczyszczenie powietrza:
 - emisja niska, szczególnie w sezonie grzewczym, związana z użytkowaniem indywidualnych źródeł ciepła (piece, kotły na paliwa stałe);
 - emisja komunikacyjna wzdłuż dróg wojewódzkich nr 534, 548, 551;
2. Hałas:
 - drogowy, związany z ruchem wzdłuż dróg wojewódzkich;
 - lokalne uciążliwości akustyczne w pobliżu linii kolejowej nr 353;
3. Zagrożenia dla zasobów wód:
 - niewystarczająca ochrona wód powierzchniowych i podziemnych przed spływem zanieczyszczeń z terenów rolniczych (azotany, pestycydy);
 - ryzyko eutrofizacji jezior (Sitno, Wieczno, Szczurkowskie);
 - brak kompleksowej gospodarki wodno-ściekowej w części obszarów rozproszonych;
4. Problem przekształceń rzeźby terenu - miejsca wydobywania surowców;
5. Zachowanie bioróżnorodności:
 - konieczność ochrony siedlisk wrażliwych na degradację, zwłaszcza podmokłych łąk i torfowisk, a także terenów nadjeziornych i leśnych, istotnych dla licznych gatunków ptaków, płazów i roślin;
 - ryzyko degradacji przybrzeżnych stref jezior i torfowisk na skutek intensywnej eksploatacji rekreacyjnej i braku stref buforowych;
 - rosnące zagrożenie ze strony gatunków inwazyjnych, modyfikujących warunki mikrosiedliskowe, zwłaszcza na terenach leśnych, ale również obszarach nieużytkowanych rolniczo;
6. Przekształcenia środowiska związane z zainwestowaniem:
 - nasilenie ruchu turystycznego, zwłaszcza w rejonie Przydworza i jeziora Wieczno Południowe;
 - rozpraszanie zabudowy na podstawie decyzji o warunkach zabudowy wobec nieuregulowanej gospodarki wodno-ściekowej;
 - ryzyko degradacji środowiska przy niewłaściwym zagospodarowaniu terenów przylegających do jezior i dolin cieków, a także w rejonie torfowisk;
7. Zmiany klimatu i susze:
 - wzrost częstotliwości i intensywności susz wpływających na zasoby wodne, kondycję siedlisk wilgotnych oraz produkcję rolną;
 - niska retencja wodna w krajobrazie rolniczym, zwłaszcza na terenach zmeliorowanych i odlesionych;
 - szczególna wrażliwość torfowisk (m.in. Bagna Zgniłka) na obniżanie się poziomu wód gruntowych, prowadząca do ich przesuszania, mineralizacji torfu i utraty zdolności do retencjonowania wody;
 - rosnące ryzyko pożarów na przesuszonych torfowiskach i terenach leśnych, w okresach ekstremalnych upałów i susz atmosferycznych.

Ograniczenie zagrożeń środowiskowych na terenie gminy powinno być realizowane poprzez:

- uwzględnianie szczegółowych wytycznych ochrony środowiska w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego i ich konsekwentne egzekwowanie;
- wdrażanie i promowanie proekologicznych źródeł ciepła, w tym dofinansowanie wymiany kotłów na niskoemisyjne lub odnawialne źródła energii (OZE);

- sukcesywną rekultywację terenów poeksploatacyjnych i ich możliwe przekształcanie w zbiorniki retencyjne, użytki zielone lub obszary edukacji przyrodniczej;
- zachowanie i renaturyzację siedlisk mokradłowych, torfowisk i łąk w dolinach rzecznych oraz obszarach podmokłych m.in. w rejonie Bagna Zgniłka i jezior;
- ograniczenie rozwoju zabudowy rekreacyjnej i mieszkaniowej na terenach o wysokich walorach przyrodniczych i krajobrazowych, w szczególności w strefach przyjeziornych, dolinach cieków;
- wprowadzenie stref buforowych wokół jezior, cieków i torfowisk oraz zakaz przekształcania trwałych użytków zielonych i nieużytków cennych przyrodniczo
- monitorowanie i eliminowanie gatunków inwazyjnych na terenach cennych przyrodniczo i siedliskach półnaturalnych;
- poprawę lokalnej retencji wodnej poprzez odtwarzanie oczek wodnych, przywracanie drożności rowów melioracyjnych, nasadzanie zadrzewień śródpolnych i tworzenie pasów zieleni izolacyjnej;
- ograniczenie rozpraszania zabudowy poprzez ukierunkowanie inwestycji w istniejących strefach osadniczych oraz promowanie zwartych form zabudowy;
- wdrażanie działań adaptacyjnych do zmian klimatu, w tym tworzenie zielono-błękitnej infrastruktury, wspieranie retencji krajobrazowej i ograniczanie zużycia wody;
- prowadzenie systematycznego monitoringu jakości powietrza, wód powierzchniowych i podziemnych oraz identyfikację obszarów szczególnego ryzyka;
- ograniczenie hałasu komunikacyjnego poprzez wdrażanie zielonych ekranów (np. pasów krzewów), kontrolę natężenia ruchu i preferencje dla cichszych form transportu;
- rozwijanie edukacji ekologicznej, kampanii informacyjnych i programów lokalnych wspierających postawy prośrodowiskowe wśród mieszkańców, rolników i inwestorów.

Problemy środowiskowe gminy są stosunkowo dobrze rozpoznane, a ich identyfikacja nie powoduje większych trudności. Część z nich doczekała się, zgodnie z obowiązującym prawem, odpowiednich środków zaradczych. Ograniczenie zagrożeń środowiska na obszarze gminy polegać będzie na wprowadzaniu właściwych ustaleń szczegółowych w treści miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz na dokładnym ich egzekwowaniu. Jak wykazano powyżej, część zagrożeń wynika z dokonanych już przekształceń.

6. POTENCJALNE ZMIANY STANU ŚRODOWISKA W PRZYPADKU BRAKU REALIZACJI PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU

W przypadku braku uchwalenia planu ogólnego gminy Ryńsk, dotychczas obowiązujące Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego utraci moc prawną. Wynika to z nowelizacji ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, która przewiduje zastąpienie Studium nowym dokumentem – planem ogólnym, mającym rangę aktu prawa miejscowego. W praktyce oznaczać to będzie faktyczne zawieszenie możliwości prowadzenia jakichkolwiek nowych prac planistycznych na poziomie lokalnym. Taka sytuacja wiązałaby się z istotnymi konsekwencjami zarówno w wymiarze społecznym, inwestycyjnym, jak i środowiskowym.

Brak planu ogólnego oznaczałby:

- niemożność uchwalania nowych miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, co uniemożliwiłoby realizację zamierzeń inwestycyjnych zgodnych z potrzebami mieszkańców,
- niemożność wydawania decyzji o warunkach zabudowy dla nowych inwestycji, ponieważ

zgodnie z nowymi przepisami decyzje WZ mogą być wydawane wyłącznie w wyznaczonych obszarach uzupełnienia zabudowy (OUZ), które może wskazać wyłącznie plan ogólny.

W wymiarze środowiskowym brak realizacji dokumentu może prowadzić do:

- nasilenia presji inwestycyjnej na tereny przyrodniczo cenne takie jak torfowiska (m.in. Bagno Zgniłka), jeziora polodowcowe czy obszary leśne, a także na grunty rolne o wysokiej jakości, w związku z brakiem obowiązującego dokumentu wskazującego jednoznacznie dopuszczalne formy zagospodarowania;
- braku narzędzi do ochrony ciągłości ekologicznej – plan ogólny wyznacza strefy otwarte i zieleni, które pełnią funkcję korytarzy ekologicznych, terenów retencyjnych oraz buforów chroniących przed nadmierną urbanizacją;
- pogłębiania chaosu przestrzennego, prowadzącego do rozproszenia zabudowy, fragmentacji siedlisk, zwiększenia powierzchni utwardzonych i obniżenia retencji wodnej;
- braku skutecznych narzędzi ochrony krajobrazu kulturowo-przyrodniczego gminy, obejmującego m.in. Obszar Chronionego Krajobrazu „Zgniłka–Wieczno–Wronie”, co mogłoby obniżyć atrakcyjność turystyczną i osłabić lokalną tożsamość;
- utrudnień w realizacji działań klimatycznych i adaptacyjnych, w tym rozwoju zielono-niebieskiej infrastruktury oraz kształtowania przestrzeni odpornych na skutki suszy i ekstremalnych zjawisk pogodowych, które coraz częściej dotyczą obszary wiejskie gminy.

Brak planu ogólnego oznacza również utratę zdolności do koordynacji lokalnej polityki przestrzennej z dokumentami wyższego rzędu, w tym Planem zagospodarowania przestrzennego województwa kujawsko-pomorskiego, a także z celami określonymi w koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 oraz w dokumentach krajowej polityki środowiskowej. Niewywiązywanie się z obowiązku sporządzenia planu ogólnego może prowadzić do rozbieżności w realizacji celów regionalnych, takich jak wzmacnianie odporności środowiskowej, rozwój zielono-niebieskiej infrastruktury, poprawa dostępności komunikacyjnej oraz ochrona i racjonalne wykorzystanie zasobów przestrzennych i przyrodniczych.

W dłuższej perspektywie brak uchwalenia planu ogólnego gminy Ryńsk mógłby doprowadzić do pogłębiającego się chaosu przestrzennego, osłabienia ochrony zasobów środowiskowych oraz fragmentacji cennych układów krajobrazowych i przyrodniczych. Tereny leśne, torfowiskowe i związane z wodami powierzchniowymi, a także obszary o wysokim potencjale krajobrazowym mogłyby ulec niekontrolowanej urbanizacji, co zwiększałoby ryzyko degradacji przestrzeni i utraty ciągłości ekologicznej. Brak przejrzystych zasad zagospodarowania mógłby także prowadzić do konfliktów przestrzennych, wzrostu kosztów infrastrukturalnych oraz ograniczenia dostępu mieszkańców do usług publicznych. W efekcie, niezrealizowanie planu ogólnego oznaczałoby osłabienie zdolności gminy do prowadzenia zrównoważonej polityki przestrzennej oraz skutecznej ochrony środowiska i jakości życia mieszkańców.

7. PRZEWIDYWANE ZNACZĄCE ODDZIAŁYWANIA BEZPOŚREDNIE, POŚREDNIE, WTÓRNE, SKUMULOWANE, KRÓTKOTERMINOWE, ŚREDNIOTERMINOWE I DŁUGOTERMINOWE, STAŁE I CHWILOWE ORAZ POZYTYWNE I NEGATYWNE, NA CELE I PRZEDMIOT OCHRONY OBSZARU NATURY2000 ORAZ INTEGRALNOŚĆ TEGO OBSZARU, A TAKŻE NA ŚRODOWISKO

Celem sporządzenia planu ogólnego gminy Ryńsk jest wyznaczenie ram dla dalszego, zrównoważonego rozwoju. Zidentyfikowane potencjalne oddziaływania na środowisko związane są przede wszystkim z przekształceniem terenów niezainwestowanych głównie pod zabudowę mieszkaniową, usługową i gospodarczą oraz realizacją nowej lub rozbudową istniejącej infrastruktury technicznej i komunikacyjnej w ramach wyznaczonych stref planistycznych.

Oddziaływanie na jakość powietrza i klimat

Plan ogólny gminy Ryńsk jako dokument strategiczny kształtujący politykę przestrzenną całego obszaru gminy, ma istotny wpływ na warunki środowiskowe, w tym na jakość powietrza oraz lokalny klimat. Realizacja ustaleń projektu planu ogólnego gminy wiązać się będzie z lokalizacją nowej zabudowy, a także z rozbudową, przebudową i modernizacją infrastruktury technicznej oraz komunikacyjnej, w ramach miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz decyzji o warunkach zabudowy, wydawanych na obszarach uzupełnienia zabudowy (OUZ).

Na etapie realizacji nowych inwestycji mogą wystąpić czasowe emisje zanieczyszczeń do powietrza związane z pracą maszyn budowlanych i ruchem pojazdów transportowych. Zjawiska te będą jednak miały charakter krótkotrwały i lokalny, a ich wpływ na jakość powietrza w skali gminy będzie ograniczony. Istotniejsze znaczenie z punktu widzenia długofalowego oddziaływania planu ogólnego mają ustalenia dotyczące kształtu przyszłej zabudowy, układu komunikacyjnego oraz struktury użytkowania przestrzeni.

Plan ogólny gminy Ryńsk zapewnia równowagę między rozwojem zabudowy a ochroną środowiska, jednoznacznie wyznaczając obszary uzupełnienia zabudowy (OUZ) i ograniczając możliwość lokalizacji inwestycji poza nimi. Takie podejście przeciwdziała rozpraszaniu zabudowy, sprzyja skracaniu codziennych dojazdów i ogranicza natężenie ruchu samochodowego, co w efekcie prowadzi do zmniejszenia emisji spalin i poprawy jakości powietrza w skali całej gminy. Plan tworzy tym samym solidne ramy dla niskoemisyjnego, przyjaznego mieszkańcom i środowisku rozwoju przestrzennego.

Istotnym elementem planu jest ochrona rozległych obszarów zieleni, w ramach strefy otwartej (SO), obejmującej lasy, użytki rolne, doliny Strugi Wąbrzeskiej i Strugi Toruńskiej, jeziora polodowcowe (m.in. Wieczno, Sitno, Radowiskie) oraz torfowiska i podmokłości, w tym Bagno Zgniłka. Obszary te pełnią kluczową rolę w zachowaniu ciągłości przyrodniczej, wspieraniu retencji wodnej oraz naturalnej wymiany powietrza, szczególnie istotnej w otoczeniu miasta Wąbrzeźno i większych wsi. Ważne znaczenie mają także tereny objęte strefą zieleni i rekreacji (SN), które stanowią zarówno element struktury ekologicznej gminy, jak i bazę dla funkcji turystyczno-wypoczynkowych. Zachowanie tych stref sprzyja stabilizacji mikroklimatu, ogranicza skutki ekstremalnych zjawisk pogodowych i wzmacnia odporność ekosystemów na zmiany klimatu.

Pod względem komunikacyjnym, plan odnosi się do istniejącej infrastruktury drogowej i kolejowej, nie zakładając istotnego zwiększenia intensywności ruchu komunikacyjnego w stopniu mogącym pogorszyć jakość powietrza. Ponadto, ograniczenie rozlewania się zabudowy może pośrednio zmniejszyć zależność mieszkańców od transportu indywidualnego. W tym zakresie plan nie przewiduje nowych stref SK.

Strefy gospodarcze (SP) oraz usługowe (SU) w gminie Ryńsk zostały wyznaczone przede wszystkim wzdłuż głównych ciągów komunikacyjnych oraz w otoczeniu Wąbrzeźna i okolicach największych miejscowości, takich jak Ryńsk czy Wałycz. Lokalizacja tych stref opiera się na terenach już wykorzystywanych pod działalność produkcyjną lub usługową, bądź przewidzianych do takiego przeznaczenia w obowiązujących dokumentach planistycznych jak np. duża strefa gospodarcza w Wałyczu. Ich głównym celem jest umożliwienie kontynuacji oraz rozwoju gospodarczo-usługowej funkcji gminy, przy jednoczesnym ograniczaniu presji na obszary przyrodniczo cenne. Realizacja nowych inwestycji będzie możliwa na bazie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego i powinna uwzględniać m.in. zachowanie zieleni izolacyjnej, ograniczanie powierzchni utwardzonych oraz stosowanie technologii niskoemisyjnych, co sprzyja równowadze między rozwojem gospodarczym a ochroną środowiska.

Strefa produkcji rolniczej (SR) obejmuje kompleks inwentarski w obrębie ewidencyjnym Łabędź. Plan ogólny umożliwia dalsze funkcjonowanie obiektu w istniejącej lokalizacji, z zachowaniem zasad ładu przestrzennego i ochrony środowiska

W granicach gminy wyznaczono strefę górnictwa (SG), obejmującą teren górniczy „Małe Radowiska”, przeznaczony do eksploatacji piasków i kruszyw naturalnych. Dzięki temu ograniczono presję

na nowe, niezabudowane obszary. Oddziaływanie wydobywania na jakość powietrza ma charakter lokalny i krótkotrwały, związany głównie z emisją pyłu w trakcie prac i transportu surowca, a przy zastosowaniu odpowiednich technologii można je skutecznie minimalizować.

W kontekście jakości powietrza ustalenia planu ogólnego gminy Ryńsk dotyczące OZE oddziałują korzystnie. Plan nie wyznacza nowych terenów pod elektrownie wiatrowe (utrzymanie istniejących instalacji w dotychczasowych granicach), a dla fotowoltaiki przewiduje jedną nową lokalizację w Czystochlebiu przy zachowaniu pozostałych, już funkcjonujących miejsc. Zarówno farmy fotowoltaiczne, jak i turbiny w fazie eksploatacji nie emitują zanieczyszczeń powietrza, co sprzyja redukcji emisji pośrednich poprzez wypieranie energii z paliw kopalnych w bilansie systemu.

Plan ogólny gminy Ryńsk został opracowany z uwzględnieniem wyzwań wynikających ze zmian klimatu oraz potrzeby adaptacji do ich skutków. Gmina mierzy się z coraz częstszymi zjawiskami ekstremalnymi, takimi jak długotrwałe okresy suszy, obniżenie poziomu wód gruntowych, intensywne opady czy wzrost zagrożenia pożarowego na terenach leśnych. Projekt planu ogólnego stanowi odpowiedź na te zagrożenia, wyznaczając kierunki działań przestrzennych sprzyjających adaptacji środowiska i społeczności lokalnej.

Wśród najważniejszych rozwiązań planistycznych służących adaptacji do zmian klimatu należy wymienić:

- zachowanie i ochronę terenów o wysokim potencjale retencyjnym, takich jak doliny rzeczne, jeziora, torfowiska, podmokłości, łąki i kompleksy leśne, zlokalizowane głównie w ramach strefy otwartej (SO) i naturalnej (SN);
- ograniczenie rozpraszania zabudowy poprzez jednoznaczne wyznaczenie obszarów uzupełnienia zabudowy (OUZ) oraz wykluczenie możliwości lokalizacji inwestycji poza tymi obszarami, co zmniejsza presję na tereny cenne przyrodniczo i ogranicza ekspansję infrastruktury;
- wymóg zachowania odpowiedniego udziału powierzchni biologicznie czynnych na etapie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, co zwiększa infiltracyjność gruntów, wspomaga retencję lokalną oraz przeciwdziała zjawisku uszczelniania powierzchni.

Plan ogólny gminy Ryńsk nie tylko nie przewiduje działań mogących prowadzić do trwałego pogorszenia jakości powietrza i warunków klimatycznych, lecz aktywnie wspiera kształtowanie środowiska sprzyjającego niskoemisyjnemu rozwojowi. Poprzez ograniczanie rozpraszania zabudowy, ochronę terenów zielonych i podmokłych, dokument ten tworzy solidne podstawy dla zrównoważonego zagospodarowania przestrzennego. Przyjęte rozwiązania sprzyjają redukcji emisji zanieczyszczeń, poprawie jakości powietrza i zwiększeniu odporności gminy na zmiany klimatu, jednocześnie podnosząc komfort życia mieszkańców.

Wytwarzanie odpadów

Realizacja ustaleń planu ogólnego gminy Ryńsk, przewidująca rozwój zabudowy mieszkaniowej, zagrodowej, usługowej oraz gospodarczej, przełoży się na stopniowy wzrost ilości odpadów, zarówno komunalnych, jak i innych niż komunalne. Wzrost ilości wytwarzanych odpadów na terenie gminy jest bezpośrednio powiązany z przewidywaną intensyfikacją zabudowy wynikającą z obligatoryjnie wyliczanego w POG zapotrzebowania na nowe tereny mieszkaniowe, usługowe i gospodarcze. Najszybciej przyrośnie frakcja komunalna, generowana przez nowych użytkowników zabudowy mieszkaniowej oraz podmioty usługowe i gospodarcze; w fazie realizacji inwestycji wzrośnie także ilość odpadów budowlanych i rozbiórkowych. Na etapie planu ogólnego nie jest możliwe określenie dokładnych ilości i składu odpadów, ze względu na brak szczegółowych ustaleń inwestycyjnych, należy jednak przyjąć trend wzrostowy w skali całej gminy.

Wraz z zagospodarowywaniem terenów przewidzianych pod funkcje usługowe, gospodarcze i przemysłowe (strefy SP, SU), można spodziewać się zwiększenia strumienia odpadów innych niż komunalne (produkcyjnych i poprodukcyjnych). Ich zagospodarowanie będzie wymagało zapewnienia odpowiednich procedur magazynowania, transportu i przekazywania

do wyspecjalizowanych podmiotów posiadających stosowne decyzje administracyjne i pozwolenia środowiskowe.

System gospodarki odpadami w gminie Ryńsk obsługuje PUKiM „Ekosystem” Sp. z o.o. z Wąbrzeźna. Zmieszane odpady komunalne, bioodpady oraz pozostałości z sortowania kierowane są do Regionalnej Instalacji Przetwarzania Odpadów Komunalnych w Niedźwiedziu (gm. Dębowa Łąka). Uzupełnieniem systemu jest Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych w Wąbrzeźnie, gdzie mieszkańcy mogą bezpiecznie i zgodnie z przepisami przekazać m.in. elektroodpady, odpady wielkogabarytowe, chemikalia, zużyte opony oraz wybrane odpady poremontowe.

Plan ogólny nie generuje ryzyk środowiskowych w obszarze odpadów, o ile inwestycje będą prowadzone z zachowaniem wymogów selektywnej zbiórki, kierowaniem odpadów do RIPOK i uprawnionych instalacji oraz z wykorzystaniem rozwiązań minimalizujących odpady na etapie budowy i eksploatacji.

Uwarunkowania związane z ochroną środowiska wynikające z realizacji infrastruktury ściekowej w kontekście wymogów określonych w art. 83 ust. 3 i 4 Ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne (t.j. Dz.U. z 2025 r. poz. 960)

Realizacja infrastruktury ściekowej, w tym przede wszystkim systemów kanalizacji sanitarnej oraz oczyszczalni ścieków, musi być zgodna z wymogami ochrony środowiska określonymi w przepisach ustawy Prawo wodne. Szczególne znaczenie mają uregulowania zawarte w art. 83 ust. 3 i 4 tej ustawy, które odnoszą się do konieczności zapewnienia odpowiedniego poziomu oczyszczania ścieków i ochrony jednolitych części wód powierzchniowych i podziemnych.

Zgodnie z art. 83 ust. 3 ustawy Prawo wodne, aglomeracje są obowiązane do wyposażenia w systemy kanalizacji zbiorczej i oczyszczania ścieków komunalnych w sposób zapewniający osiągnięcie celów środowiskowych określonych dla jednolitych części wód. Oznacza to, że rozwój i modernizacja infrastruktury ściekowej musi być skoordynowany z celami ochrony jakości wód, w tym z wymaganiami wynikającymi z Ramowej Dyrektywy Wodnej i Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych (KPOŚK).

Art. 83 ust. 4 stanowi, że budowa i eksploatacja urządzeń kanalizacyjnych nie może powodować pogorszenia stanu wód, a tym samym każda nowa inwestycja w zakresie infrastruktury ściekowej musi być projektowana w taki sposób, aby nie tylko spełniała obowiązujące normy jakości odprowadzanych ścieków, ale również nie prowadziła do degradacji środowiska wodnego. Oznacza to konieczność stosowania technologii umożliwiających oczyszczanie ścieków do poziomu zapewniającego ochronę wód przed eutrofizacją i przedostawaniem się substancji szkodliwych.

W kontekście planu ogólnego gminy Ryńsk oznacza to, że:

- rozwój nowych terenów inwestycyjnych (mieszkaniowych, usługowych i gospodarczych) przewidzianych w planie ogólnym powinien iść w parze z rozbudową i modernizacją kanalizacji sanitarnej, tak aby zachować cele środowiskowe JCWP i zasadę „niepogarszania” stanu wód na obszarze dorzecza Wisły. Dotyczy to w szczególności cieków: Strugi Wąbrzeskiej, Strugi Toruńskiej i Kanału Sicińskiego oraz jezior wskazanych w PGW (Wieczno Południowe, Zamkowe);
- zabudowa letniskowa i rekreacyjna w sąsiedztwie Jeziora Wieczno Południowe i Jeziora Zamkowego (częściowo w gminie Ryńsk) wymaga bezwzględnego zapewnienia skutecznej gospodarki ściekowej (preferencyjnie podłączenie do sieci; w razie braku – rozwiązania indywidualne spełniające normy), aby ograniczyć dopływ biogenów i presję na wody powierzchniowe;
- planowanie przestrzenne powinno uwzględniać aktualny przebieg i stan techniczny istniejących sieci kanalizacyjnych, a także możliwości technologiczne i przepustowość oczyszczalni ścieków w Wąbrzeźnie, która przyjmuje ścieki z obszaru aglomeracji Wąbrzeźno, obejmującej m.in. miejscowości gminy Ryńsk (Cymbark, Jarantowice, Myśliwiec, Nielub, Przydwórz, Ryńsk, Sitno, Trzciano, Wałycz, Wałyczek, Wronie, Sosnówka);

- lokalizacja obiektów mogących znacząco oddziaływać na środowisko wodne, w tym zakładów przemysłowych, instalacji produkcyjnych czy usług o wysokim zapotrzebowaniu na wodę, powinna być ściśle skoordynowana z systemem odprowadzania i oczyszczania ścieków oraz lokalnymi uwarunkowaniami hydrogeologicznymi i hydrograficznymi, z uwzględnieniem obszarów szczególnie narażonych na zanieczyszczenia na obszarach sandrowych i w sąsiedztwie torfowisk (np. Bagno Zgniłka);
- procesy inwestycyjne powinny być poprzedzone analizą możliwości technicznych włączenia planowanych obiektów do zbiorczych systemów kanalizacyjnych, a w przypadku ich braku – stosowaniem indywidualnych rozwiązań przy zachowaniu zgodności z przepisami i normami środowiskowymi;
- w perspektywie długofalowej konieczne jest dążenie do pełnego objęcia terenów zabudowy zbiorczymi systemami kanalizacji sanitarnej oraz sukcesywnego ograniczania stosowania zbiorników bezodpływowych, których funkcjonowanie wiąże się z ryzykiem dla jakości wód podziemnych.

Wszelkie działania inwestycyjne w zakresie infrastruktury ściekowej muszą być realizowane w zgodzie z celami środowiskowymi i zasadą racjonalnego gospodarowania zasobami wodnymi. Ochrona wód przed zanieczyszczeniem w wyniku działalności osadniczej i gospodarczej stanowi jeden z kluczowych aspektów planowania przestrzennego zgodnego z przepisami ustawy Prawo wodne oraz polityką ekologiczną państwa.

Emisja hałasu

Realizacja ustaleń projektu planu ogólnego gminy Ryńsk, obejmująca rozwój funkcji mieszkaniowych, usługowych i gospodarczych, a także rozbudowę infrastruktury technicznej, może wpływać na klimat akustyczny. Główne potencjalne źródła hałasu związane z realizacją planu to działalność budowlana (krótkookresowa), transport drogowy i kolejowy (stały) oraz aktywność usługowo-produkcyjna (punktowa i lokalna). Oddziaływania te, choć możliwe do zaobserwowania w skali lokalnej, nie powinny skutkować trwałym lub istotnym pogorszeniem jakości klimatu akustycznego gminy.

Największe ryzyko wzrostu emisji hałasu dotyczy obszarów położonych w sąsiedztwie głównych tras komunikacyjnych, terenów intensywnie zagospodarowanych w większych wsiach i w otoczeniu Wąbrzeźna oraz stref o zróżnicowanych funkcjach, gdzie mogą nakładać się źródła hałasu o różnym charakterze – liniowym i punktowym. Dodatkowe, okresowe oddziaływania mogą pojawiać się w strefie górnictwa (SG) podczas pracy maszyn, załadunku i wywozu urobku oraz rekultywacji, a także w strefie produkcji rolniczej (SR) w czasie obsługi obiektów inwentarskich i transportu.

Z punktu widzenia ochrony klimatu akustycznego, korzystnym rozwiązaniem jest lokalizacja stref usługowych (SU) i gospodarczych (SP) wszyskim na terenach już częściowo przekształconych, w sąsiedztwie istniejącej infrastruktury technicznej i komunikacyjnej, co ogranicza rozpraszanie źródeł hałasu i pozwala lepiej zarządzać jego oddziaływaniem na tereny mieszkaniowe.

Zgodnie z przepisami ustawy Prawo ochrony środowiska, każde przedsięwzięcie mogące potencjalnie powodować ponadnormatywną emisję hałasu będzie wymagało przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko, w tym szczegółowej analizy akustycznej. Obowiązek ten realizowany będzie na dalszych etapach procesu planistycznego – w ramach uchwalania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego lub uzyskiwania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach.

Plan ogólny gminy Ryńsk nie przewiduje wyznaczania nowych terenów pod elektrownie wiatrowe – utrzymuje i dopuszcza jedynie funkcjonowanie oraz ewentualną modernizację istniejących turbin w ich dotychczasowych granicach. W zakresie fotowoltaiki plan zachowuje obecne lokalizacje oraz wyznacza jeden nowy teren w Czystochlebiu, przeznaczony pod farmę fotowoltaiczną. Takie podejście służy zachowaniu ładu przestrzennego i ograniczaniu potencjalnych oddziaływań na środowisko (w tym akustycznych i krajobrazowych), a ewentualne prace mogą być prowadzone wyłącznie w granicach już wskazanych terenów, zgodnie z obowiązującymi przepisami planistycznymi i środowiskowymi.

Istotną rolę w ochronie klimatu akustycznego odgrywają strefy otwarte (SO) i strefy zieleni oraz rekreacji (SN), obejmujące obszary cenne przyrodniczo i krajobrazowo, w tym ciągłe pasma zieleni: lasy, zadrzewione doliny cieków (Struga Wąbrzeska, Struga Toruńska, Kanał Siciński), trzcinowiska i szuwały wokół jezior (Wieczno, Sitno, Zamkowe) oraz torfowiska (Bagno Zgniłka). Obszary te pełnią funkcję naturalnych buforów dźwiękowych, ograniczających propagację hałasu z terenów komunikacyjnych i inwestycyjnych w kierunku przestrzeni o podwyższonych walorach przyrodniczych oraz terenów mieszkaniowych.

Na dzień opracowania niniejszej prognozy brak jest informacji o przekroczeniach dopuszczalnych poziomów hałasu środowiskowego w gminie, a dostępne dane nie wskazują na istnienie stałych obszarów narażonych na hałas ponadnormatywny. Klimat akustyczny gminy można zatem uznać za stabilny, a ryzyko jego znacznego pogorszenia przy założeniu przestrzegania ustaleń planistycznych za niewielkie.

Emisja pól elektromagnetycznych

Zagadnienia związane z emisją pól elektromagnetycznych (PEM) w środowisku reguluje ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (t.j. Dz. U. z 2025 r. poz. 647) oraz rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 17 grudnia 2019 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku (Dz.U. z 2019 r. poz. 2448). Zgodnie z tymi przepisami, wszystkie instalacje mogące emitować pola elektromagnetyczne są zobowiązane do zachowania standardów bezpieczeństwa i nieprzekraczania określonych dopuszczalnych wartości w miejscach dostępnych dla ludności.

Na obszarze gminy źródła PEM mają charakter zarówno punktowy, jak i liniowy. Do typowych źródeł należą linie elektroenergetyczne najwyższego i wysokiego napięcia, stacje transformatorowe, stacje bazowe telefonii komórkowej oraz urządzenia radioliniowe. Są to instalacje powszechnie występujące w strukturze przestrzennej gminy i funkcjonujące zgodnie z obowiązującymi normami technicznymi i środowiskowymi, których celem jest zapewnienie bezpieczeństwa ludzi i środowiska.

W ramach ustaleń planu ogólnego nie przewiduje się lokalizacji nowej zabudowy mieszkaniowej w bezpośrednim sąsiedztwie istniejących źródeł emisji PEM. W przypadkach, gdzie takie sąsiedztwo mogłoby wystąpić, kwestie te będą analizowane indywidualnie na etapie sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego lub w ramach procedur oceny oddziaływania na środowisko, zgodnie z zasadą przestrogi i prewencji środowiskowej. Oznacza to, że każda potencjalnie wrażliwa funkcja (np. mieszkalnictwo, szkoły, placówki ochrony zdrowia) będzie oceniana w kontekście lokalnych uwarunkowań PEM.

W planie ogólnym gminy Ryńsk dopuszczono lokalizację instalacji fotowoltaicznych w wybranych strefach otwartych, z zachowaniem istniejących farm oraz jednym nowym terenem w Czystochlebiu. Należy podkreślić, że same moduły fotowoltaiczne nie stanowią istotnych źródeł PEM. Potencjalne, niskopoziomowe emisje mogą pochodzić jedynie od urządzeń towarzyszących, takich jak falowniki, przekształtniki czy stacje transformatorowe. Ich oddziaływanie jest ograniczone przestrzennie i nie wykracza poza obszar instalacji, nie powodując zagrożenia dla zdrowia ludzi ani środowiska.

Ustalenia planu ogólnego gminy Ryńsk nie przewidują zwiększenia zagrożeń związanych z oddziaływaniem pól elektromagnetycznych. Dotychczasowe i potencjalne źródła PEM zlokalizowane są w sposób zgodny z przepisami i normami środowiskowymi. Wpływ planu na środowisko elektromagnetyczne można uznać za ograniczony, kontrolowalny i zgodny z obowiązującymi wymogami ochrony środowiska i zdrowia publicznego.

Ryzyko wystąpienia poważnych awarii

W projekcie planu ogólnego gminy Ryńsk wyznaczono strefy gospodarcze (SP) oraz usługowe (SU), które umożliwiają lokalizację zakładów i instalacje, które mogłyby stwarzać szczególne zagrożenie dla zdrowia ludzi lub środowiska w przypadku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej. Obszary te zostały wyznaczone z uwzględnieniem istniejącej struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy oraz charakteru aktualnie prowadzonej działalności gospodarczej i usługowej.

W planie nie przesadza się o lokowania przedsięwzięć o zwiększonym ryzyku technologicznym, w tym instalacji mogących powodować poważne awarie chemiczne, biologiczne lub energetyczne. Ewentualne inwestycje, które mogą wiązać się z występowaniem zagrożeń przemysłowych, będą musiały zostać poddane szczegółowej procedurze oceny oddziaływania na środowisko, a także spełniać rygorystyczne wymagania wynikające z przepisów o ochronie przeciwpożarowej, bezpieczeństwie procesowym oraz ochronie zdrowia publicznego.

Każdy przypadek inwestycji mogącej potencjalnie wiązać się z wystąpieniem poważnej awarii będzie analizowany indywidualnie na etapie opracowywania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego lub wydawania decyzji środowiskowych, z zastosowaniem zasady przezorności oraz prewencji środowiskowej. Kluczowe znaczenie będzie miało zapewnienie odpowiednich stref ochronnych, zabezpieczeń technicznych oraz zgodność z obowiązującymi normami bezpieczeństwa.

Ochrona zdrowia i życia mieszkańców oraz zapewnienie bezpieczeństwa środowiska stanowią istotne założenia polityki planistycznej gminy Ryńsk. Ryzyko wystąpienia poważnych awarii przemysłowych w związku z realizacją ustaleń planu ogólnego należy uznać za niskie i możliwe do skutecznego ograniczenia poprzez odpowiednie regulacje planistyczne i środowiskowe.

Niekorzystne przekształcenie naturalnego ukształtowania terenu

Realizacja ustaleń planu ogólnego gminy Ryńsk będzie wiązać się z częściowymi przekształceniami powierzchni ziemi, głównie w wyniku rozwoju zabudowy mieszkaniowej, zagrodowej, usługowej i gospodarczej oraz budowy infrastruktury technicznej i komunikacyjnej. Zmiany te będą dotyczyć w przeważającej mierze terenów przylegających do istniejącego zainwestowania, co ogranicza ryzyko niekontrolowanej urbanizacji i nadmiernego obciążenia obszarów niezainwestowanych. Przekształcenia będą miały charakter przypowierzchniowy (roboty ziemne pod fundamenty, sieci uzbrojenia, przygotowanie terenu), a po zakończeniu prac presja na grunt ustanie.

Ochronie rzeźby terenu sprzyja rozległa strefa otwarta (SO), obejmująca doliny Strugi Wąbrzeskiej, Strugi Toruńskiej i Kanału Sicińskiego, kompleksy leśne, łąki, torfowiska (m.in. Bagno Zgniłka) oraz otoczenie jezior Wieczno, Sitno i Zamkowe. Strefa ta chroni przestrzeń o wysokiej wrażliwości przyrodniczej i krajobrazowej przed rozpraszaniem zabudowy, umożliwiając jednocześnie ich racjonalne użytkowanie (rolnictwo, rekreacja, infrastruktura techniczna o niskiej inwazyjności).

W procesie wyznaczania kierunków zabudowy uwzględniono potrzebę ochrony gruntów rolnych wysokich klas bonitacyjnych (II-III klasa). Nowe inwestycje lokalizowane są w pierwszej kolejności na terenach już przekształconych lub bezpośrednio przylegających do istniejącej zabudowy; ewentualne wyłączenia gruntów z produkcji rolnej będą dopuszczalne wyłącznie w uzasadnionych przypadkach i zgodnie z odrębnymi procedurami.

Strefy gospodarcze i usługowe zostały wyznaczone na terenach już częściowo zagospodarowanych lub wskazanych w dokumentach planistycznych pod te funkcje, co minimalizuje zajmowanie nowych, niezainwestowanych gruntów oraz ogranicza ingerencję w pierwotną rzeźbę terenu.

Strefa górnictwa (SG) koncentruje działalność wydobywczą w granicach terenu górniczego "Małe Radowiska". Choć eksploatacja surowców wiąże się z przekształceniami powierzchni ziemi mają one charakter lokalny i podlegają nadzorowi oraz obowiązującym przepisom ochrony środowiska, w tym obowiązkowi rekultywacji po zakończeniu wydobycia.

Wpływ realizacji planu ogólnego gminy Ryńsk na ukształtowanie terenu należy ocenić jako umiarkowany i kontrolowany: nowe inwestycje są powiązane z istniejącym zainwestowaniem, unika się lokalizacji na obszarach szczególnie wrażliwych, a funkcje ochronne zapewniają strefy SO i SN oraz wymagania rekultywacyjne w strefie SG. Dokument pozostaje zgodny z przepisami ochrony środowiska i równoważy potrzeby rozwoju przestrzennego z ochroną zasobów glebowych i walorów krajobrazowych gminy.

Oddziaływanie na florę, faunę i różnorodność biologiczną

Projekt planu ogólnego gminy Ryńsk został opracowany z uwzględnieniem uwarunkowań środowiskowych, w tym obecności obszarów cennych przyrodniczo, zarówno objętych formalną ochroną, jak i terenów niechronionych ustawowo, lecz istotnych z punktu widzenia funkcjonowania lokalnego systemu przyrodniczego i zachowania różnorodności biologicznej. Na obszarze gminy znajdują się: Obszar Chronionego Krajobrazu „Zgniłka-Wieczno-Wronie”, rezerwat przyrody „Wronie”, liczne użytki ekologiczne i pomniki przyrody. Rezerwat przyrody „Wronie”, zlokalizowany w granicach strefy otwartej (SO), podlega ochronie czynnej i nie przewiduje się na jego obszarze nowej zabudowy ani działań mogących naruszać stosunki wodne; w sąsiedztwie stosuje się buforowanie zielenią i ograniczanie presji rekreacyjnej. Formy ochrony obejmują znaczną część powierzchni gminy, co potwierdza rangę ekosystemów wodnych, torfowiskowych i leśnych oraz rolę korytarzy ekologicznych łączących doliny Strugi Wąbrzeskiej i Strugi Toruńskiej z systemem Drwęcy.

Plan ogranicza presję inwestycyjną na obszary wrażliwe poprzez odpowiednie rozmieszczenie funkcji przestrzennych oraz zachowanie terenów otwartych i zielonych. Priorytetem jest utrzymanie integralności dolin cieków wraz ze strefami przyjeziornymi (Wieczno, Sitno, Zamkowe) oraz ochrona torfowisk (w tym Bagna Zgniłka) i kompleksów leśnych. Układ stref został zaprojektowany tak, aby równoważyć potrzeby rozwoju osadnictwa i gospodarki z wymogami ochrony środowiska – w każdej strefie uwzględniono potencjał przyrodniczy, walory krajobrazowe, znaczenie hydrologiczne i funkcje ekologiczne.

Strefa otwarta (SO) obejmująca znaczą część powierzchni gminy, pełni kluczową rolę w zachowaniu równowagi pomiędzy rozwojem przestrzennym a ochroną zasobów przyrodniczych i krajobrazowych. Obejmuje tereny użytkowane rolniczo, kompleksy leśne, tereny podmokłe i torfowiska, a także doliny rzeczne z jeziorami stanowiące korytarze ekologiczne o znaczeniu lokalnym. Dopuszczone są tu formy użytkowania o niskiej presji: rolnictwo i leśnictwo, rekreacja ekstensywna, turystyka przyrodnicza oraz utrzymanie/modernizacja istniejącej infrastruktury technicznej i komunikacyjnej, bez naruszania integralności środowiskowej.

Funkcje środowiskowe strefy SO obejmują:

- utrzymanie spójności ekologicznej i ciągłości korytarzy (doliny Strugi Wąbrzeskiej, Strugi Toruńskiej i Kanału Sicińskiego, powiązania leśne i zadrzewienia śródpolne),
- ograniczanie rozpraszania zabudowy i związanej z nią presji inwestycyjnej,
- wspieranie retencji wód i ochronę przed skutkami zjawisk ekstremalnych,
- ochronę siedlisk gatunków związanych z łąkami, torfowiskami i lasami,
- zachowanie wartości retencyjnych, krajobrazowych i rekreacyjnych jezior Wieczno, Sitno, Zamkowe,
- ochronę mozaikowego krajobrazu rolniczo-przyrodniczego (pola, łąki, oczka wodne, aleje i zadrzewienia), który współtworzy tożsamość przestrzenną gminy.

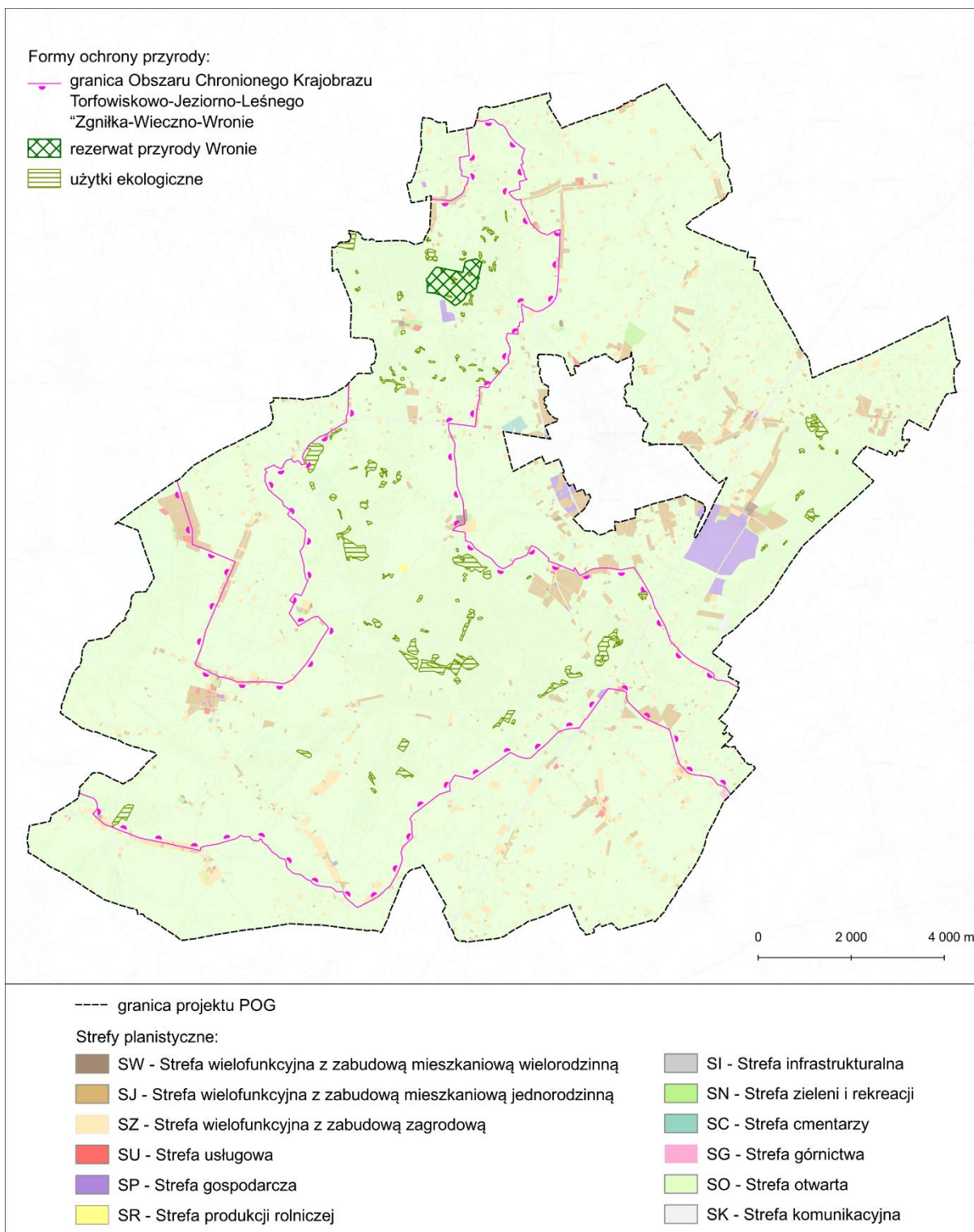
Strefa zieleni i rekreacji (SN) obejmuje ogrody działkowe, wybrane tereny zieleni urządzonej oraz przestrzenie istotne dla codziennego wypoczynku i rekreacji mieszkańców oraz turystów. Pełni funkcje mikroklimatyczne, krajobrazowe i społeczne poprawiając jakość przestrzeni publicznej i umożliwiając rekreację bez istotnego oddziaływania na środowisko. Plan nie przewiduje intensyfikacji zabudowy w jej granicach.

Strefa cmentarzy (SC), mimo niewielkiej powierzchni, również wspiera lokalną retencję, infiltrację wód opadowych i korzystnie wpływa na mikroklimat. Zieleni towarzysząca tym obszarom wzmacnia ich funkcje ekologiczne i krajobrazowe.

Strefy inwestycyjne wyznaczono w bezpośrednim sąsiedztwie istniejących miejscowości, wzdłuż dróg publicznych i w zasięgu infrastruktury technicznej. Takie rozmieszczenie sprzyja racjonalnemu gospodarowaniu przestrzenią i ogranicza presję na obszary cenne przyrodniczo. Plan nie dopuszcza nowych, izolowanych enklaw zabudowy w obszarach chronionych, co jest spójne z zasadą unikania kolizji z celami ochrony przyrody i utrzymaniem ciągłości sieci ekologicznej.

W wybranych strefach SJ dopuszcza się rozwój funkcji letniskowych i rekreacji indywidualnej – przede wszystkim tam, gdzie istnieje już zagospodarowanie rekreacyjne – przy zachowaniu rygorów ochrony wód i siedlisk (nad jeziorami Wieczno i Zamkowe).

Dla stref mieszkaniowych i zagrodowych (SW, SJ, SZ) wyznaczonych w projekcie planu ogólnego określono parametry zabudowy obejmujące maksymalną intensywność zabudowy nadziemnej, maksymalną wysokość budynków oraz dopuszczalny udział powierzchni zabudowanej w stosunku do powierzchni działki. Wprowadzenie tych ograniczeń ma na celu zapewnienie ładu przestrzennego oraz harmonijne wpisanie nowych inwestycji w krajobraz gminy oraz ograniczenie negatywnego wpływu urbanizacji na sąsiednie obszary chronione.



Rysunek 11. Lokalizacja stref planistycznych względem obszarów form ochrony przyrody

Należy podkreślić, że plan ogólny ma charakter kierunkowy – nie przesądza o realizacji konkretnych inwestycji, a jedynie wskazuje możliwość ich lokalizacji. Szczegółowe ustalenia w zakresie przeznaczenia terenów, parametrów technicznych inwestycji oraz potencjalnego oddziaływania na środowisko będą przedmiotem odrębnych procedur planistycznych i środowiskowych, realizowanych na etapie sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego lub wydawania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach. W ramach tych procedur zostaną przeprowadzone szczegółowe analizy lokalizacji, skali inwestycji oraz jej zgodności z celami ochrony przyrody. Takie podejście stanowi realny mechanizm zabezpieczający przed negatywnymi skutkami środowiskowymi, sprzyja zachowaniu spójności ekologicznej oraz realizacji zasad zrównoważonego rozwoju gminy Ryńsk.

Wody powierzchniowe i podziemne

Realizacja ustaleń projektu planu ogólnego gminy Ryńsk będzie wiązać się z przekształceniami przestrzennymi w wyznaczonych strefach planistycznych, w tym z rozwojem nowej zabudowy i infrastruktury. Zmiany te mogą generować punktowe i rozproszone oddziaływania na wody, zwłaszcza poprzez wzrost powierzchni uszczelnionych, zwiększenie ilości ścieków komunalnych oraz czasowe oddziaływania towarzyszące inwestycjom liniowym (drogi, sieci). Wrażliwe hydrologicznie pozostają w szczególności: dolina Strugi Wąbrzeskiej, Strugi Toruńskiej i Kanału Sicińskiego, strefy przyjeziorne Wieczna, Sitna i Zamkowe oraz torfowiska (Bagno Zgniłka).

W celu ograniczenia potencjalnych negatywnych skutków dla zasobów wodnych, projekt planu wprowadza konkretne standardy urbanistyczne, obejmujące ustalenie maksymalnego udziału powierzchni zabudowy oraz określenie minimalnych wartości powierzchni biologicznie czynnej.

Tak ukształtowane wymogi sprzyjają infiltracji opadów, wspierają bilans retencyjny, ograniczają spływ powierzchniowy i erozję gleb, co przekłada się na stabilizację mikroklimatu oraz ochronę jakości wód powierzchniowych i podziemnych.

Chociaż ustalenia planu ogólnego gminy nie zawierają szczegółowych regulacji dotyczących ochrony wód, to poprzez świadome rozmieszczenie stref planistycznych z uwzględnieniem lokalnych uwarunkowań hydrograficznych, istotnie przyczyniają się do ograniczenia potencjalnych zagrożeń dla zasobów wodnych. Rozmieszczenie stref zabudowy zaplanowano w sposób minimalizujący ryzyko kolizji z dolinami rzecznyymi, jeziorami i obszarami szczególnie istotnymi dla retencji wód oraz zachowania równowagi hydrologicznej, w tym terenami podmokłymi i torfowiskami.

W strukturze przyrodniczo-krajobrazowej gminy Ryńsk kluczową rolę odgrywają doliny Strugi Wąbrzeskiej, Strugi Toruńskiej (Bachy) i Kanału Sicińskiego wraz z przyległymi podmokłościami, oczkami wodnymi i zaroślami łęgowymi. Ważne są też jeziora polodowcowe Wieczno (Południowe), Sitno, Zamkowe, Radowiskie, Szczurkowskie i Szańce oraz torfowiska, w tym szczególnie Bagno Zgniłka. Tworzą one lokalny system przyrodniczy zwiększający retencję i filtrację biogenów, stabilizujący mikroklimat oraz utrzymujący ciągłość korytarzy ekologicznych między zlewniami Osy/Lutryny i Drwęcy. W projekcie planu obszary te ujęto w strefie otwartej (SO), co chroni je przed zabudową konfliktową i pozwala zachować ich zasadnicze funkcje hydrologiczne, ekologiczne i krajobrazowe.

Plan uwzględnia również ochronę ujęć wód podziemnych i elementów systemu zaopatrzenia w wodę – ujęcia i strefy ochronne przypisano do strefy infrastrukturalnej (SI), co umożliwia ich utrzymanie i modernizację. W bezpośrednim sąsiedztwie ujęć nie dopuszcza się funkcji mogących zwiększać ryzyko zanieczyszczenia.

Ustalenia planu zostały sformułowane z uwzględnieniem konieczności osiągnięcia i utrzymania celów środowiskowych dla wód, zgodnie z Ramową Dyrektywą Wodną i Prawem wodnym. Ochrona dolin cieków, stref przyjeziornych i torfowisk w ramach strefy otwartej (SO) oraz wskaźniki wspierające infiltrację i retencję tworzą spójny zestaw narzędzi minimalizujących presję na zasoby wodne i wspierających równowagę hydrologiczną gminy Ryńsk.

Krajobraz

Ustalenia planu ogólnego gminy Ryńsk będą oddziaływać na krajobraz głównie poprzez rozwój zabudowy mieszkaniowej, usługowej, gospodarczej oraz rozbudowę infrastruktury technicznej w wyznaczonych strefach planistycznych. Oddziaływanie to należy ocenić jako umiarkowane i kontrolowalne, ponieważ plan został opracowany z uwzględnieniem lokalnych uwarunkowań krajobrazowych, form ochrony przyrody oraz obowiązujących dokumentów strategicznych.

Obszary wrażliwe krajobrazowo to przede wszystkim: doliny Strugi Wąbrzeskiej, Strugi Toruńskiej i Kanału Sicińskiego, strefy przyjeziorne (Wieczno Południowe, Sitno, Zamkowe, Radowiskie, Szczurkowskie, Szańce), torfowiska, zwłaszcza Bagno Zgniłka oraz kompleksy leśne. Zostały one ujęte w strefie otwartej (SO) i strefie zieleni i rekreacji (SN), co ogranicza intensywną urbanizację i pozwala zachować ciągłość widokową, retencję oraz wartości przyrodniczo-krajobrazowe.

Strefy mieszkaniowe, zagrodowe, usługowe oraz gospodarcze zlokalizowano w bezpośrednim sąsiedztwie istniejących miejscowości i wzdłuż dróg publicznych, aby ograniczyć rozpraszanie inwestycji i ingerencję w krajobraz otwarty. Przy ich wyznaczaniu uwzględniono lokalne uwarunkowania krajobrazowe, w tym otwarcia widokowe na doliny rzeczne i jeziora, tereny podmokłe oraz istotne elementy kulturowe, takie jak dominanty architektoniczne i tradycyjne układy ruralistyczne. Parametry urbanistyczne takie jak intensywność i wysokość zabudowy, czy minimalna powierzchnia biologicznie czynna, zostały dostosowane do charakteru otoczenia, zapewniając integrację z istniejącym krajobrazem i ograniczenie presji na tereny cenne przyrodniczo i widokowo.

Strefa górnictwa (SG) obejmująca tereny eksploatacji piasków i żwirów, zlokalizowana jest poza obszarami o szczególnych walorach krajobrazowych. Oddziaływanie górnictwa ma charakter lokalny i podlega ograniczeniom wynikającym z przepisów prawa geologicznego i górnictwa. Po zakończeniu eksploatacji wymagane będzie przeprowadzenie rekultywacji, co pozwoli na przywrócenie wartości użytkowych i przyrodniczych terenu, ograniczenie negatywnego wpływu na krajobraz oraz umożliwienie dalszego, zgodnego z lokalnymi uwarunkowaniami, zagospodarowania przestrzeni.

W krajobrazie gminy już dziś obecne są elementy o podwyższonej ekspozycji (wyrobiska, linie energetyczne, maszty, istniejące turbiny wiatrowe, funkcjonujące i planowane instalacje fotowoltaiczne, w tym nowy teren w Czystochlebiu). Plan ogólny uwzględnia istniejący stan zagospodarowania i nie przewiduje działań, które mogłyby istotnie pogłębić stopień przekształcenia krajobrazu – przeciwnie, poprzez lokalizację nowych inwestycji w sąsiedztwie terenów już przekształconych, sprzyja racjonalnemu wykorzystaniu przestrzeni bez zwiększania presji na krajobraz o wysokich walorach.

Oddziaływanie ustaleń planu ogólnego gminy Ryńsk na krajobraz należy uznać za umiarkowane i zgodne z zasadami planowania przestrzennego. Wyznaczone strefy uwzględniają lokalne walory krajobrazowe oraz rekomendacje i wnioski zawarte w audycie krajobrazowym dla krajobrazów położonych w granicach obszarów chronionych wynikające z Audytu krajobrazowego województwa, a przyjęty układ funkcjonalno-przestrzenny sprzyja harmonijnemu rozwojowi gminy.

Oddziaływanie na dziedzictwo kulturowe i dobra materialne

Projekt planu ogólnego gminy Ryńsk, jako dokument o charakterze kierunkowym, nie zawiera szczegółowych ustaleń dotyczących ochrony dziedzictwa kulturowego. Niemniej jednak w sposób pośredni uwzględnia obecność obiektów i obszarów zabytkowych, poprzez dostosowanie parametrów zabudowy i zagospodarowania terenu w wybranych strefach planistycznych do istniejącej struktury przestrzennej i historycznej.

Gmina Ryńsk dysponuje bogatym i zróżnicowanym zasobem dziedzictwa: obiektami sakralnymi (kościół w Ryńsku, Orzechowie, Zieleniu i Jarantowicach), zespołami dworsko-parkowymi (Wronie, Wałycz), zabytkami techniki (gorzelnia/młyn w Ryńsku, stacja kolejowa w Zieleniu). Najcenniejsze obiekty wpisano do Wojewódzkiego Rejestru Zabytków, co potwierdza ich rangę i wymaga szczególnej troski przy planowaniu zagospodarowania. Parametry urbanistyczne w tych obszarach,

takie jak wysokość i intensywność zabudowy zostały zaprojektowane w sposób spójny z istniejącą strukturą przestrzenną, co pozwala na zachowanie integralności krajobrazu kulturowego. Kwestie związane z bezpośrednią ochroną zabytków, w tym ustalenia dotyczące konserwatorskich stref ochrony czy ochrony archeologicznej, będą szczegółowo określone na etapie opracowywania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz procedur decyzji administracyjnych, zgodnie z ustawą z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.

Strefy planistyczne wyznaczone w projekcie planu ogólnego zostały zaprojektowane w sposób, który nie generuje uciążliwości dla terenów sąsiednich, co sprzyja harmonijnemu rozwojowi przestrzennemu z poszanowaniem ładu przestrzennego oraz istniejących wartości kulturowych i historycznych. W związku z tym nie przewiduje się, aby ustalenia planu miały negatywny wpływ na istniejące dobra materialne.

Ochrona zdrowia i życia ludzi w kontekście istniejących oraz planowanych do realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, w tym analiza możliwych konfliktów społecznych

Ustalenia projektu planu ogólnego gminy Ryńsk uwzględniają zarówno aktualne warunki zagospodarowania przestrzennego, jak i potrzeby mieszkańców w zakresie dostępu do usług publicznych, infrastruktury technicznej oraz możliwości rozwoju lokalnej gospodarki.

Wyznaczenie stref usługowych (SU), gospodarczych (SP) oraz infrastrukturalnych (SI) w planie ogólnym zostało przeprowadzone w sposób zgodny z lokalnymi uwarunkowaniami przestrzennymi, funkcjonalnymi i środowiskowymi. Strefy te zlokalizowano przede wszystkim w bezpośrednim sąsiedztwie istniejącej zabudowy i wzdłuż głównych ciągów komunikacyjnych.

Takie rozmieszczenie stref:

- ogranicza możliwość występowania kolizji z zabudową mieszkaniową,
- pozwala na optymalne wykorzystanie istniejącej infrastruktury technicznej i transportowej,
- ogranicza presję inwestycyjną na tereny cenne przyrodniczo i krajobrazowo,
- zwiększa bezpieczeństwo mieszkańców poprzez ograniczenie ekspozycji na potencjalne źródła zanieczyszczeń (takich jak hałas, emisje komunikacyjne czy substancje niebezpieczne).

Potencjalne konflikty społeczne mogą pojawić się w przypadku realizacji inwestycji mogących znacząco oddziaływać na środowisko. Niemniej jednak, każda taka inwestycja będzie wymagała przeprowadzenia procedur oceny oddziaływania na środowisko, uzyskania stosownych decyzji administracyjnych oraz przeprowadzenia konsultacji społecznych.

W związku z powyższym, ryzyko wystąpienia trwałych konfliktów przestrzennych i społecznych należy ocenić jako niskie. Projekt planu ogólnego dla gminy Ryńsk zapewnia podstawy dla zrównoważonego rozwoju, wspierając lokalną gospodarkę, poprawę jakości życia mieszkańców i zachowanie ładu przestrzennego.

8. OPIS STANU ŚRODOWISKA NA OBSZARACH OBJĘTYCH PRZEWIDYWANYMI ZNACZĄCYMI SKUTKAMI DLA ŚRODOWISKA I OBSZARÓW NATURA 2000

Projekt planu ogólnego gminy Ryńsk ma charakter strategiczny i wyznacza ramy zagospodarowania (strefy oraz funkcje podstawowe/dodatkowe), nie przesądzając o szczegółowych lokalizacjach ani parametrach przyszłych inwestycji. Potencjalne przedsięwzięcia mogące potencjalnie lub zawsze znacząco oddziaływać na środowisko, zgodnie z katalogiem określonym w Rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 10 września 2019 r. (Dz. U. z 2019 r. poz. 1839), będą każdorazowo weryfikowane w odrębnych procedurach – na etapie miejscowych planów lub decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach, z zastosowaniem właściwych analiz i środków minimalizujących. Takie podejście pozwala identyfikować i ograniczać ryzyka dopiero wtedy, gdy znane są konkretne rozwiązania projektowe i skala zamierzeń.

Z uwagi na kierunkowy charakter dokumentu, nie jest możliwe wskazanie precyzyjnych oddziaływań dla konkretnych lokalizacji. Plan przyjmuje jednak układ stref redukujący ryzyko konfliktów środowiskowych: nowe funkcje osadnicze i gospodarcze koncentruje przy istniejących miejscowościach i ciągach drogowych, natomiast doliny cieków, strefy przyjeziorne (Wieczno, Sitno, Zamkowe), torfowiska (w tym Bagno Zgniłka) i kompleksy leśne ujmują w strefie otwartej (SO) oraz strefie zieleni i rekreacji (SN), co ogranicza ekspansję zabudowy i sprzyja zachowaniu ciągłości siedlisk oraz korzyści ekologicznych.

Z punktu widzenia uwarunkowań środowiskowych, sama zmiana przeznaczenia gruntu na etapie planu ogólnego nie przesądza o negatywnym wpływie na środowisko. Wprost przeciwnie, dalsze etapy planowania tj. sporządzanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, będą wymagać przeprowadzenia ponownej, szczegółowej oceny oddziaływania na środowisko. Oceny te pozwolą na wprowadzenie odpowiednich środków ochronnych, a także na dostosowanie parametrów planowanych inwestycji do lokalnych uwarunkowań przyrodniczych.

W rezultacie, plan ogólny pełni funkcję ramową, wyznaczając kierunki zagospodarowania przestrzennego gminy, natomiast szczegółowa ochrona środowiska oraz zasobów przyrodniczych będzie realizowana w ramach dalszych działań planistycznych i administracyjnych. Dzięki takiemu podejściu możliwe będzie skuteczne pogodzenie celów rozwojowych gminy z zasadami zrównoważonego rozwoju i ochrony środowiska.

9. INFORMACJE O MOŻLIWYM TRANSGRANICZNYM ODDZIAŁYWANIU NA ŚRODOWISKO

Transgraniczne oddziaływanie na środowisko rozpatruje się z uwzględnieniem możliwych interakcji między jego komponentami, jakie mogą występować w obrębie kilku państw. Mogą to być m.in. zjawiska dotyczące rzek przepływających przez terytoria sąsiadujących państw lub zachodzące w ekosystemach wodnych jezior lub mórz, których linia brzegowa zawiera się w granicach więcej niż jednego państwa. Ponadto można uwzględnić tutaj emitery zanieczyszczeń o znacznym zasięgu oddziaływania, propagującym poza terytorium państwa.

Gmina Ryńsk nie znajduje się w bezpośrednim sąsiedztwie granicy państwowej, ani też nie obejmuje obszarów o znaczeniu ponadregionalnym, które mogłyby generować skutki środowiskowe w skali międzynarodowej (takie jak duże inwestycje infrastrukturalne, przemysłowe czy hydrotechniczne). Ustalenia planu ogólnego mają charakter lokalny, dostosowany do uwarunkowań przestrzennych gminy i nie przewidują realizacji przedsięwzięć mogących powodować emisje zanieczyszczeń do powietrza, wód czy gleby w skali ponadlokalnej.

Na podstawie przeprowadzonych analiz i w świetle obowiązujących przepisów nie stwierdza się przesłanek, by ustalenia projektu planu ogólnego gminy Ryńsk mogły powodować transgraniczne oddziaływanie na środowisko.

10. ROZWIĄZANIA MAJĄCE NA CELU ZAPOBIEGANIE, OGRANICZANIE LUB KOMPENSACJĘ PRZYRODNICZĄ NEGATYWNYCH ODDZIAŁYWAŃ NA ŚRODOWISKO

Opracowany projekt planu ogólnego gminy Ryńsk stanowi dokument planistyczny, którego głównym celem jest wyznaczenie ogólnych kierunków rozwoju przestrzennego, uwzględniając zarówno potrzeby rozwoju, jak i konieczność ochrony zasobów środowiskowych. Kluczowe znaczenie w tym zakresie ma wyznaczenie stref planistycznych oraz przypisanie im funkcji podstawowych i dodatkowych, co pozwala na optymalne wykorzystanie istniejącej infrastruktury oraz ograniczenie rozpraszania zabudowy. Jednym z mechanizmów wspierających uporządkowany rozwój przestrzenny jest wyznaczenie Obszarów Uzupełnienia Zabudowy (OUZ), w których możliwe będzie wydawanie decyzji o warunkach zabudowy bez konieczności sporządzania miejscowego planu.

W projekcie planu ogólnego przewidziano ochronę kluczowych zasobów środowiskowych poprzez ograniczenie możliwości inwestycyjnych na obszarach szczególnie wrażliwych przyrodniczo, takich jak doliny rzeczne, jeziora, torfowiska i obszary podmokłe oraz kompleksy leśne. Tereny te zostały objęte strefami otwartymi (SO) oraz zieleni i rekreacji (SN), których profil funkcjonalny, zarówno podstawowy, jak i dodatkowy, ukierunkowany jest na zachowanie przestrzeni biologicznie czynnych oraz ograniczenie wpływów urbanizacji. W planie uwzględniono rozwój odnawialnych źródeł energii w wybranych strefach, co wpisuje się w cele polityki klimatycznej i środowiskowej na poziomie lokalnym.

W planie ogólnym gminy Ryńsk zawarto ogólne wytyczne dla projektantów miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz organów wydających decyzje o warunkach zabudowy, określające dopuszczalny zakres oraz ograniczenia w zmianie przeznaczenia terenów. Na etapie planowania miejscowego oraz w ramach procedur administracyjnych niezbędne będzie wdrażanie szczegółowych rozwiązań zapobiegawczych i kompensacyjnych, takich jak wprowadzanie zieleni izolacyjnej, zakładanie lub odtwarzanie zadrzewień i zakrzewień, wprowadzenie systemów retencji wód opadowych czy zrównoważonych systemów gospodarki ściekowej, zgodnie z obowiązującymi przepisami dotyczącymi ochrony środowiska.

11. INFORMACJE O STOSOWANYCH METODACH SPORZĄDZANIA PROGNOZY

Ocena oddziaływania na środowisko projektu planu ogólnego gminy Ryńsk została przeprowadzona z zastosowaniem metod dostosowanych do charakteru dokumentu oraz skali przestrzennej objętej prognozą. Z uwagi na ramowy i strategiczny charakter planu ogólnego, zastosowano podejście umożliwiające identyfikację potencjalnych zagrożeń i presji środowiskowych związanych z realizacją przyszłych inwestycji, przy jednoczesnym uwzględnieniu niepewności wynikającej z braku szczegółowych ustaleń projektowych. Biorąc pod uwagę powyższe wytypowano następujące metody ocen oddziaływania na środowisko, które zostały wykorzystane w Prognozie i pomogły w określeniu przyszłych oddziaływań na środowisko:

- Prognozowanie przez analogię: polega na bazowaniu na wynikach obserwacji i pomiarów dotychczas wykonanych podobnych inwestycji i porównaniu ich z planowanymi, o podobnych parametrach.
- Prognozowanie eksperckie: oparte na bazie wiedzy, doświadczenia i intuicji eksperta, metoda ta z uwagi na wysoką skuteczność jest najczęściej stosowaną metodą w o.o.s. Bardzo często jest ona łączona z metodą prognozowania przez analogię. W prognozowaniu eksperckim wykorzystuje się informacje ze źródeł istniejących oraz dane zebrane poprzez monitoring lub pomiary i wizje terenowe.

W opracowaniu Prognozy zastosowano podejście metodyczne polegające na ilościowym i jakościowym scharakteryzowaniu zagrożeń i presji, jakie przyszłe inwestycje, które zostaną zrealizowane na podstawie zapisów planu, będą wywierać na środowisko. Dzięki takiemu podejściu każdą z przyszłych inwestycji potraktowano jako potencjalne źródło presji – stresora, które w zależności od charakteru oddziaływać będzie w rozmaity sposób na poszczególne komponenty środowiska. Najpierw przeanalizowano sieć powiązań pomiędzy komponentami środowiska a źródłami presji. Dzięki temu, w drugim etapie, stało się możliwe określenie oddziaływań bezpośrednich, pośrednich, wtórnych i skumulowanych na poszczególne komponenty środowiska. Takie postępowanie zapobiega pominięciu któregośkolwiek komponentu w ocenie oddziaływania na środowisko obszaru opracowania. Szczegółowe kryteria oceny metodą matrycową, a także założenia, jakie podjęto przy określaniu obu metod opisano w dalszej części opracowania.

12. PROPOZYCJE METOD ANALIZY SKUTKÓW REALIZACJI USTALEŃ OCENIANEGO DOKUMENTU

Analiza skutków realizacji ustaleń projektu planu, ze względu na jego ogólny charakter, będzie możliwa przede wszystkim na dalszych etapach procesu planistycznego tj. w ramach sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz w toku indywidualnych procedur środowiskowych związanych z realizacją konkretnych inwestycji. Ponieważ plan ogólny nie przesądza o szczegółowej lokalizacji inwestycji, rzeczywiste oddziaływania będzie można w pełni ocenić dopiero na poziomie dokumentów bardziej szczegółowych. W związku z tym proponowane metody analizy skutków mają charakter orientacyjny i będą wymagały uszczegółowienia w zależności od zakresu i rodzaju realizowanych inwestycji. Rekomendowane metody analizy obejmują:

- analizę tempa i skali przyrostu terenów zurbanizowanych – ze szczególnym uwzględnieniem obrzeży Wąbrzeźna oraz większych wsi (np. Ryńsk, Wałycz, Zieleń, Jarantowice), a także wpływu nowych inwestycji na spójność struktury osadniczej i zachowanie terenów otwartych;
- analizę rozwoju infrastruktury technicznej, w tym kanalizacji sanitarnej, wodociągów, systemów retencji wód opadowych, lokalnych oczyszczalni ścieków, odnawialnych źródeł energii (OZE) oraz sieci elektroenergetycznych, z oceną ich wpływu na lokalne zasoby;
- monitoring presji inwestycyjnej na obszary wrażliwe przyrodniczo, w tym rezerwat przyrody „Wronie”, torfowiska (Bagno Zgniłka), strefy przyjeziorne (Wieczno, Sitno, Zamkowe) oraz doliny cieków (Struga Wąbrzeska, Struga Toruńska/Bacha, Kanał Siciński), wraz z oceną przestrzegania ograniczeń ustalonych w planie ogólnym;
- ocenę zmian w strukturze użytkowania gruntów, w tym skutków dla wartości przyrodniczych, produkcji rolnej oraz estetyki krajobrazu;
- analizę poziomu fragmentaryzacji terenów otwartych i zielonych, co pozwala ocenić ciągłość układów ekologicznych oraz stopień zachowania funkcji buforowych i retencyjnych;
- przegląd oddziaływań punktowych i liniowych źródeł zanieczyszczeń, w tym hałasu, emisji spalin i ścieków z nowych inwestycji infrastrukturalnych;
- weryfikację skuteczności działań zapobiegawczych i kompensacyjnych, takich jak: pasy zieleni izolacyjnej, biologicznie czynne nawierzchnie, retencja, ograniczenia zabudowy na terenach zagrożonych powodzią lub osuwiskami;
- monitoring jakości komponentów środowiska, oparty o dane z państwowego monitoringu środowiska (WIOŚ, GIOŚ) w zakresie wód powierzchniowych i podziemnych, jakości powietrza, stanu gleb, hałasu, PEM i bioróżnorodności;
- prowadzenie konsultacji społecznych oraz badań satysfakcji mieszkańców, co pozwoli na ocenę odbioru wdrażanych rozwiązań i ich wpływu na jakość życia.

Zaleca się, aby monitoring skutków środowiskowych wdrażania planu był regularny i wieloaspektowy, prowadzony we współpracy gminy z organami administracji i służbami ochrony środowiska.

Podsumowując, wskazane metody pozwolą śledzić wpływ realizacji planu ogólnego na środowisko gminy Ryńsk oraz wdrażać działania korygujące tam, gdzie będzie to konieczne. Ostateczna skuteczność tych analiz będzie jednak zależna od tego, w jakim zakresie i tempie plan ogólny znajdzie odzwierciedlenie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego. Kluczowe będzie tu także zapewnienie spójności między dokumentami planistycznymi a narzędziami zarządzania środowiskiem oraz integracja aspektów środowiskowych z decyzjami inwestycyjnymi i przestrzennymi podejmowanymi w gminie.

13. ANALIZA WARIANTOWA

Zaproponowany w projekcie planu ogólnego gminy Ryńsk układ stref planistycznych będzie miał wpływ na sposób zagospodarowania przestrzennego. Przyjęte rozwiązania mogą skutkować zmianami

w strukturze użytkowania terenu, w szczególności w kontekście przekształcania gruntów rolnych oraz zmian funkcji wybranych obszarów. Plan został jednak opracowany z uwzględnieniem zasady zrównoważonego rozwoju, lokalnych uwarunkowań środowiskowych oraz obowiązujących przepisów prawa, a jego zapisy w sposób świadomy minimalizują potencjalne oddziaływania na środowisko.

W toku prac nad dokumentem przeprowadzono analizę możliwych wariantów przestrzennych, uwzględniając w szczególności propozycje zgłaszane w ramach procedury planistycznej, w tym wnioski mieszkańców, jednostek pomocniczych, organów administracji oraz instytucji publicznych. Wariantowanie objęło ocenę potencjalnych kierunków rozwoju zabudowy, zagospodarowania terenów rekreacyjnych oraz ochrony obszarów przyrodniczo cennych. Efektem tych analiz było wypracowanie najbardziej zrównoważonego rozwiązania, odpowiadającego potrzebom lokalnej społeczności, przy jednoczesnym uwzględnieniu rygorów ochrony środowiska. Szczególny nacisk położono na racjonalne wykorzystanie terenów już przekształconych oraz unikanie ekspansji zabudowy na tereny nadjeziorne, leśne i torowiskowe. Przeprowadzona analiza wariantowa stanowiła istotny element procesu identyfikacji uwarunkowań przestrzennych i środowiskowych oraz określenia realistycznych kierunków zagospodarowania przestrzeni gminy w zgodzie z jej zasobami i ograniczeniami.

Plan ogólny stanowi kontynuację dotychczasowej polityki przestrzennej, jednocześnie ją aktualizując i dostosowując do zmienionych uwarunkowań formalnoprawnych oraz społeczno-gospodarczych. W tym ujęciu plan pełni rolę narzędzia porządkującego, zapewniającego spójność działań planistycznych i zgodność z ustawą z dnia 7 lipca 2023 r. o zmianie ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.

Zastosowane w planie rozwiązania planistyczne, obejmujące:

- wyznaczenie stref planistycznych,
- określenie gminnych standardów urbanistycznych,
- wskazanie obszarów uzupełnienia zabudowy,
- uporządkowanie kierunków rozwoju funkcjonalnego gminy,

pozwalają na efektywne i zrównoważone kształtowanie przestrzeni, odpowiadające potrzebom demograficznym, inwestycyjnym oraz społecznym. Planowany rozwój odbywać się będzie przede wszystkim w oparciu o istniejącą strukturę osadniczą, z ograniczoną ingerencją w obszary cenne przyrodniczo takie jak doliny rzeczne, torfowiska, strefy nadjeziorne, tereny leśne.

Dla celów analizy porównawczej rozważono również wariant alternatywny – zakładający brak uchwalenia planu ogólnego i utrzymanie dotychczasowego stanu planistycznego, tj. funkcjonowania wyłącznie na podstawie obecnego Studium oraz obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

Wariant ten skutkowałby:

- ograniczeniem możliwości kompleksowego zarządzania przestrzenią gminy,
- zwiększoną presją urbanizacyjną na obszary o wysokich walorach przyrodniczych,
- brakiem dostosowania dokumentów planistycznych do obowiązujących przepisów prawa, w szczególności wynikających z nowelizacji ustawy planistycznej z 2023 r.

Mając powyższe na uwadze, wariant preferowany to przyjęcie planu ogólnego w zaproponowanym kształcie. Zaproponowane strefy planistyczne oraz standardy urbanistyczne stanowią racjonalną podstawę do dalszego, zrównoważonego rozwoju gminy, gwarantując zgodność z przepisami oraz spójność z polityką przestrzenną na poziomie lokalnym i regionalnym. Rozwiązania przyjęte w dokumencie zostały ocenione jako optymalne, zarówno pod względem gospodarczym, społecznym, jak i środowiskowym.

14. OCENA PRZEWIDYWANYCH ZNACZĄCYCH ODDZIAŁYWAŃ NA CELE I PRZEDMIOT OCHRONY ORAZ INTEGRALNOŚĆ I SPÓJNOŚĆ OBSZARÓW NATURA 2000

Na terenie gminy Ryńsk nie występują obszary sieci Natura 2000. Najbliżej położony jest obszar Dolina Drwęcy (PLH280001) – w odległości ok. 11 km na południowy wschód od granic gminy. Chroni on m.in. cenne siedliska dolinne oraz związane z nimi gatunki roślin i zwierząt. Pomimo oddalenia, na potrzeby oceny skutków realizacji ustaleń planu ogólnego uwzględniono możliwość oddziaływań pośrednich i skumulowanych, w szczególności poprzez powiązania hydrologiczne zlewni Strugi Wąbrzeskiej i Strugi Toruńskiej z systemem Drwęcy.

Zaproponowany w projekcie planu ogólnego gminy Ryńsk układ funkcjonalno-przestrzenny nie generuje ryzyka znaczącego wpływu na cele i przedmioty ochrony pobliskich obszarów Natura 2000. Strefy planistyczne rozmieszczono z poszanowaniem lokalnych uwarunkowań środowiskowych i zasadą unikania kolizji z korytarzami migracyjnymi fauny oraz siedliskami o podwyższonej wrażliwości ekologicznej. Rozwój zabudowy przewidziano przede wszystkim na obszarach już przekształconych i w bezpośrednim sąsiedztwie istniejących miejscowości, natomiast doliny cieków, strefy przyjeziorne i torfowiska ujęto w strefach SO oraz SN, co ogranicza presję inwestycyjną i wzmacnia ochronę ciągłości ekologicznej.

Zgodnie z obowiązującymi przepisami, wszelkie inwestycje mogące potencjalnie oddziaływać na środowisko będą wymagały indywidualnej oceny oddziaływania na środowisko (OOŚ), w tym analizy ewentualnego wpływu na pobliskie obszary Natura 2000, na dalszych etapach procedur planistycznych i inwestycyjnych. W związku z powyższym, realizacja ustaleń planu ogólnego gminy Ryńsk nie spowoduje znaczących oddziaływań na cele ochrony, integralność ani spójność obszarów Natura 2000 zlokalizowanych poza jej granicami.

15. WNIOSKI

W wyniku analizy ustaleń projektu planu ogólnego gminy Ryńsk oraz ich potencjalnego wpływu na środowisko stwierdza się, że dokument został opracowany z poszanowaniem zasad zrównoważonego rozwoju oraz z uwzględnieniem uwarunkowań środowiskowych, przestrzennych, społecznych i infrastrukturalnych.

Wyznaczenie stref planistycznych, określenie gminnych standardów urbanistycznych oraz wskazanie obszarów uzupełnienia zabudowy porządkuje strukturę przestrzenną gminy i ogranicza rozpraszanie zabudowy. Przyjęte rozwiązania ukierunkowują rozwój w sąsiedztwie istniejących miejscowości i infrastruktury, minimalizując presję na tereny cenne przyrodniczo: doliny Strugi Wąbrzeskiej, Strugi Toruńskiej (Bachy) i Kanału Sicińskiego, strefy przyjeziorne (Wieczno, Sitno, Zamkowe), torfowiska (w tym Bagno Zgniłka), kompleksy leśne oraz grunty rolne wyższych klas bonitacyjnych. Dzięki temu, że plan pozostawia rozległe tereny otwarte (strefy SO i SN) bez intensywnej zabudowy oraz respektuje zasady obowiązujące w OChK „Zgniłka-Wieczno-Wronie” i rezerwacie przyrody „Wronie”, ryzyko szkód dla środowiska wyraźnie maleje.

Uwzględniając powyższe, realizacja ustaleń projektu planu ogólnego gminy Ryńsk nie powinna powodować znaczących negatywnych oddziaływań na środowisko, przy założeniu przestrzegania wymogów wynikających z przepisów i dalszych procedur (MPZP, decyzje środowiskowe). Dokument stanowi narzędzie wspierające zrównoważony rozwój przestrzenny gminy i może zostać przyjęty bez konieczności wprowadzania rozwiązań alternatywnych; środki kompensacyjne będą stosowane jedynie w razie stwierdzenia takiej potrzeby na etapie szczegółowych ocen dla konkretnych inwestycji.

16. STRESZCZENIE SPORZĄDZONE W JĘZYKU NIESPECJALISTYCZNYM

Prognoza oddziaływania na środowisko do planu ogólnego została sporządzona na podstawie ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko. Jest to dokument, którego celem jest określenie potencjalnych skutków realizacji ustaleń planu w odniesieniu do środowiska naturalnego, krajobrazu i zasobów przyrodniczych gminy. Prognoza analizuje wpływ planowanych rozwiązań na kluczowe elementy środowiska – wody, glebę, bioróżnorodność, klimat akustyczny, krajobraz i jakość powietrza – a także ich znaczenie dla zdrowia i bezpieczeństwa mieszkańców. W ten sposób stanowi narzędzie wspierające racjonalne gospodarowanie przestrzenią i wdrażanie zasad zrównoważonego rozwoju.

Z uwagi na ogólny i strategiczny charakter planu, do oceny przyjęto metodę analogii – powszechnie stosowaną w prognozach oddziaływania na środowisko w przypadkach, gdy brak jest konkretnych parametrów inwestycyjnych możliwych do bezpośrednich obliczeń. Pozwala ona na szacunkowe określenie możliwych oddziaływań na podstawie danych porównawczych, dostępnych analiz oraz doświadczeń z realizacji podobnych polityk przestrzennych.

Plan ogólny gminy Ryńsk realizuje obowiązek ustawowy wynikający z ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym i stanowi fundament do dalszego planowania lokalnego, w szczególności sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz wydawania decyzji o warunkach zabudowy. Zgodnie z przepisami, decyzje WZ będą możliwe wyłącznie w granicach wyznaczonych Obszarów Uzupełnienia Zabudowy (OUZ).

Dokument planu ogólnego dzieli gminę na strefy planistyczne, którym przypisano podstawowe oraz uzupełniające funkcje użytkowania terenu w oparciu o ich aktualne zagospodarowanie i użytkowanie jak i planowane przeznaczenie terenów w obowiązujących miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego. Jednocześnie w planie określono gminne standardy urbanistyczne obejmujące m.in. parametry zabudowy, wskaźniki intensywności, udział powierzchni biologicznie czynnej czy maksymalną wysokość budynków. Standardy te zostały dostosowane do lokalnych warunków przestrzennych, środowiskowych i społecznych, a ich celem jest zapewnienie ładu przestrzennego oraz ograniczenie negatywnego oddziaływania inwestycji na środowisko.

Wyznaczenie stref planistycznych oparto na istniejącej strukturze funkcjonalno-przestrzennej gminy, uwarunkowaniach środowiskowych, a także kierunkach rozwoju określonych w obowiązującym Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Ryńsk oraz aktualnych miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

W projekcie planu ogólnego gminy Ryńsk wyznaczono następujące typy stref planistycznych, spośród 13 dopuszczonych w art. 13c ust. 2 upzp:

- strefa wielofunkcyjna z zabudową mieszkaniową wielorodzinną, oznaczona symbolem SW,
- strefa wielofunkcyjna z zabudową mieszkaniową jednorodzinną, oznaczona symbolem SJ,
- strefa wielofunkcyjna z zabudową zagrodową, oznaczona symbolem SZ,
- strefa usługowa, oznaczona symbolem SU,
- strefa gospodarcza, oznaczona symbolem SP,
- strefa produkcji rolniczej, oznaczona symbolem SR,
- strefa infrastrukturalna, oznaczona symbolem SI,
- strefa zieleni i rekreacji, oznaczona symbolem SN,
- strefa cmentarzy, oznaczona symbolem SC,
- strefa górnictwa, oznaczona symbolem SG,
- strefa otwarta, oznaczona symbolem SO,
- strefa komunikacyjna, oznaczona symbolem SK.

Plan ogólny gminy ma charakter kierunkowy i stanowi podstawę do sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz wydawania decyzji o warunkach zabudowy w wyznaczonych Obszarach Uzupełnienia Zabudowy (OUZ). W związku z tym nie jest możliwe przypisanie konkretnych

przeznaczeń do poszczególnych działek ani przeprowadzenie precyzyjnej prognozy oddziaływań środowiskowych dla konkretnych inwestycji. Analiza możliwych skutków ogranicza się do poziomu ogólnego i orientacyjnego.

O wartości przyrodniczej gminy Ryńsk decyduje mozaika dobrze zachowanych siedlisk naturalnych i półnaturalnych zlokalizowanych głównie w dolinach Strugi Wąbrzeskiej, Strugi Toruńskiej (Bachy) i Kanału Sicińskiego, w strefach przyjeziornych (Wieczno Południowe, Sitno, Zamkowe, Radowiskie, Szczurkowskie), na torfowiskach (m.in. Bagno Zgniłka) oraz w kompleksach leśnych między Wałyczem a Jaworzem i w rejonie Wronia, Czystochlebia i Nielubia. Choć gmina ma w przewadze charakter rolniczy, wymienione obszary cechują się wysoką wartością przyrodniczą w ujęciu lokalnym. Walory te znajdują odzwierciedlenie w formach ochrony: Obszarze Chronionego Krajobrazu „Zgniłka–Wieczno–Wronie”, rezerwacie przyrody „Wronie”, użytkach ekologicznych i pomnikach przyrody. Razem tworzą one spójny system przyrodniczy o wysokiej wartości ekologicznej, hydrologicznej i krajobrazowej, wzmacniający retencję, ciągłość korytarzy ekologicznych oraz atrakcyjność przestrzenną gminy.

W projekcie planu ogólnego tereny o szczególnej wartości przyrodniczo-krajobrazowej zostały objęte przede wszystkim strefą otwartą (SO), której podstawową funkcją jest ograniczenie intensywnej zabudowy oraz zachowanie ciągłości środowiskowej i krajobrazowej. Jej wyznaczenie przyczynia się do zachowania bioróżnorodności, ograniczenia fragmentacji siedlisk oraz przeciwdziałania skutkom zmian klimatu, takim jak susze, podtopienia czy erozja gleb. Przyjęte w planie podejście oparte na zasadzie unikania kolizji z obszarami chronionymi oraz minimalizacji presji inwestycyjnej na tereny o szczególnej wrażliwości przyrodniczej, tworzy solidne podstawy dla zrównoważonego rozwoju gminy, z poszanowaniem jej unikalnych walorów przyrodniczych i krajobrazowych.

Wpływ realizacji planu na środowisko będzie w dużej mierze zależał od lokalizacji i charakteru nowych inwestycji. Na terenach już zurbanizowanych ustalenia planu mają charakter porządkujący – sprzyjają dogęszczaniu zabudowy przy istniejącej infrastrukturze m.in. w sąsiedztwie Wąbrzeźna oraz w większych wsiach: Ryńsk, Wałycz, Zieleń, Jarantowice, co ogranicza rozpraszanie zabudowy. Choć lokalnie może to zwiększać presję (mniejszy udział powierzchni biologicznie czynnej, większy ruch i hałas), to w skali gminy rozwiązania te pozwalają efektywniej wykorzystać zasoby i zmniejszyć presję na obszary cenne przyrodniczo i krajobrazowo.

Zwiększone oddziaływania mogą wystąpić w wyniku przekształceń terenów dotąd niezainwestowanych, zwłaszcza tych posiadających wysokie walory środowiskowe, przyrodnicze lub rolnicze. Projekt planu ogólnego gminy ogranicza możliwości realizacji intensywnej zabudowy w takich obszarach, uwzględniając m.in. formy ochrony przyrody, strefy dolinne, nadjeziorne, leśne i torfowiska, a także pozostałe przestrzenie o istotnym znaczeniu ekologicznym lub krajobrazowym.

Podsumowując, projekt planu ogólnego gminy Ryńsk łączy potrzeby rozwojowe z ochroną kluczowych zasobów przyrodniczych i krajobrazowych. Przyjęte ustalenia nie powinny prowadzić do znaczącego pogorszenia stanu środowiska, a ewentualne oddziaływania będą weryfikowane i warunkowane na dalszych etapach, przede wszystkim w ramach opracowywania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego lub procedur oceny oddziaływania na środowisko, z możliwością wprowadzania środków zapobiegawczych i kompensacyjnych adekwatnych do skali inwestycji.

17. OŚWIADCZENIE

Oświadczam, że spełniam wymagania art. 74a ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2024 r. poz. 1112 ze zm.). Jestem świadomy odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia.

Paulina Matecka
uprawniona do wykonywania ocen
oddziaływania na środowisko
na podstawie art. 74a ustawy
z dnia 3 października 2008 r.
o ocenach oddziaływania na środowisko

18. LITERATURA I WYKORZYSTANE MATERIAŁY

- Bank Danych o Lasach;
- Centralna Baza Danych Geologicznych;
- Centralny Rejestr Form Ochrony Przyrody;
- Dane udostępnione przez Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej;
- Geoportal Państwowej Służby Hydrogeologicznej <http://epsh.pgi.gov.pl/epsh/>;
- Geoserwis Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska <http://geoserwis.gdos.gov.pl/mapy>;
- Informacja dotycząca zakładów dużego ryzyka wystąpienia poważnej awarii przemysłowej województwa kujawsko-pomorskiego;
- Internetowy System Ośłony Kraju;
- Mapa Podziału Hydrograficznego Polski;
- materiały Państwowego Instytutu Geologicznego i Państwowej Służby Hydrogeologicznej;
- materiały Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej;
- Opracowanie ekofizjograficzne do plany ogólnego gminy Ryńsk, GEOECOM, Toruń 2025;
- Państwowy Rejestr Granic;
- Program Ochrony Środowiska dla Gminy Ryńsk na lata 2021-2030, z perspektywą do roku 2040;
- Roczna ocena jakości powietrza w województwie kujawsko-pomorskim za rok 2024, WIOŚ Bydgoszcz;
- Rozporządzenie nr 21/1992 Wojewody Toruńskiego z dnia 10 grudnia 1992 r. w sprawie wyznaczenia obszarów chronionego krajobrazu w województwie toruńskim oraz reorganizacji zarządzenia parkami krajobrazowymi i obszarami chronionego krajobrazu;
- Solon J., Borzyszkowski J., Bidłasik M., Richling A., Badora K., Balon J., Brzezińska-Wójcik T., Chabudziński Ł., Dobrowolski R., Grzegorzczak I., Jodłowski M., Kistowski M., Kot R., Krąż P., Lechnio J., Macias A., Majchrowska A., Malinowska E., Migoń P., Myga-Piątek U., Nita J., Papińska E., Rodzik J., Strzyż M., Terpiłowski S., Ziaja W., 2018, Physico-geographical mesoregions of Poland - verification and adjustment of boundaries on the basis of contemporary spatial data. Geographia Polonica, vol. 91, no. 2.;
- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Ryńsk;
- Uchwała nr XII/268/19 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 16 grudnia 2019 r. w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu Torfowiskowo-Jeziorno-Leśnego „Zgniłka-Wieczno-Wronie”;
- Uchwała nr LIX/804/23 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 26 czerwca 2023 r. w sprawie określenia programu ochrony powietrza w zakresie pyłu zawieszonego PM10, PM2,5 oraz benzo(a)pirenu dla strefy kujawsko-pomorskiej – aktualizacja;
- Uchwała nr IV/35/2024 Rady Gminy Ryńsk z dnia 24 lipca 2024 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia Planu ogólnego Gminy Ryńsk;
- Zarządzenie Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dnia 11 października 1978 r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody;
- Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Bydgoszczy z dnia 3 sierpnia 2016 r. w sprawie rezerwatu przyrody „Wronie”;
- Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Bydgoszczy z dnia 7 listopada 2016 r. w sprawie ustanowienia planu ochrony dla rezerwatu przyrody „Wronie”.

Paulina Matecka
uprawniona do wykonywania ocen
oddziaływania na środowisko
na podstawie art. 74 ustawy
z dnia 3 października 2008 r.
o ocenach oddziaływania na środowisko